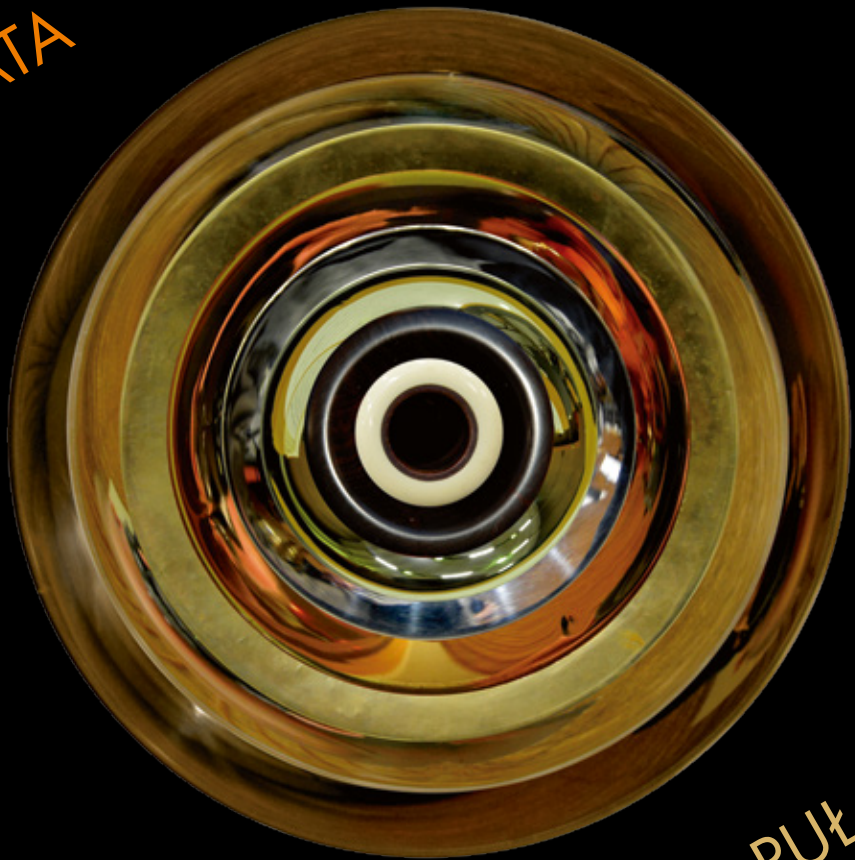

WSZYSTKIE
STRONY ŚWIATA

5. PUŁAWSKI FESTIWAL
MUZYCZNY

WSZYSTKIE STRONY ŚWIATA

5. PUŁAWSKI FESTIWAL
MUZYCZNY

7 - 15 LISTOPADA 2014

um.pulawy.pl
festiwalwss.pl

ORGANIZATORZY

STOWARZYSZENIE DWA BRZEGI, PREZES JERZY ZIELIŃSKI
MIASTO PUŁAWY, PREZYDENT JANUSZ GROBEL

ZESPÓŁ REALIZACYJNY

BOGUSŁAW BOJCZUK - Dyrektor Festiwalu
ADAM KLOCEK - Dyrektor Artystyczny
ZBIGNIEW DOBROSZ - Producent
KAROLINA SEROCKA - Kierownik Produkcji
ALICJA MYŚLIWIEC - Dyrektor Marketingu i Promocji, Rzecznik Prasowa
ANDRZEJ ŁYSZCZARZ - Dyrektor Finansowy
JÓZEF SZOPIŃSKI JR - Prowadzenie koncertów
ALICJA SAWICKA - Redaktor katalogu i strony internetowej
JAROSŁAW KOZIARA / PIOTR WYSOCKI - Projekt graficzny
RADOSŁAW BUĆKO - DTP

WYDZIAŁ KULTURY I PROMOCJI URZĘDU MIASTA PUŁAWY

JOLANTA WRÓBEL
MAGDALENA WOŹNIAKOWSKA

ISBN 978-83-931360-8-7

www.festiwalwss.pl

www.dwabrzegi.pl

 WszystkieStronySwiata

Biuro w Warszawie:

Stowarzyszenie DWA BRZEGI

03-938 Warszawa, ul. Zwycięzców 48

e-mail: biuro@dwabrzegi.pl

© 2014 Stowarzyszenie DWA BRZEGI

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
W RAMACH PROGRAMU
„WYDARZENIA ARTYSTYCZNE”
– PRIORYTET „MUZYKA”

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
W RAMACH PROGRAMU „KOLEKCJE”
– PRIORYTET „ZAMÓWIENIA KOMPOZYTORSKIE”,
REALIZOWANEGO PRZEZ INSTYTUT MUZYKI I TAŃCA

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
GMINY MIASTO PUŁAWY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

DOFINANSOWANIE

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

instytut muzyki i tańca
IMT

PARTNERZY

www.domchemika.pl

akademickie biuro
kultury i sztuki
ALMA-ART

PATRONI MEDIALNI

ORGANIZATORZY

Puławy to miasto, które urzeka atmosferą kulturowego bogactwa, komfortem życia, przyjazną przestrzenią miejską. Trudno się dziwić, że Puławy ukochali pisarze, poeci, muzycy. Dziś, spacerując po zabytkowym parku Czartoryskich, ma się wrażenie, że nikt się nie spieszy. Każdy znajdzie tu dla siebie źródło inspiracji – od zakątków pełnych zieleni po historyczne dziedzictwo i intelektualne wyzwania.

Malownicze położenie na terenie Małopolskiego Przełomu Wisły umożliwia aktywną rekreację. Uroki Wisły można podziwiać, spacerując bulwarem łączącym dwie przeprawy mostowe. Rowerowe eskapady oznakowanymi szlakami, niezapomniane spływy kajakowe oraz rejsy łodziami, przejażdżki motorówkami w marinie to tylko niektóre z pomysłów na ciekawe spędzenie wolnego czasu. Okolice Puław to jeden z najciekawszych geologicznie obszarów w Europie. Woda wyrzeźbiła tu w miękkim lessie gęstą sieć wąwozów, głębokich nawet na 10 metrów. Tereny te są idealne do spacerów, jazdy na rowerze, wędrówek na nartach biegowych i z kijkami nordic walking. Jest więc tu co robić o każdej porze roku.

Dogodna lokalizacja i nowe inwestycje sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości. Odważna wizja sprawiła, że Puławy przodują w pozyskiwaniu funduszy unijnych. Dzięki zrealizowanym projektom można tu korzystać z nowoczesnej bazy sportowej (stadion piłkarsko-lekkoatletyczny z hostelami i aquaparkiem), rekreacyjnej (port z nabrzeżem), z uzbrojonych terenów inwestycyjnych i oferty biznesowej Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego.

Spragnieni dobrej oferty kulturalnej mogą zawsze liczyć na ciekawe wydarzenia – od warsztatów muzycznych po festiwale i imprezy plenerowe. W bogatym kalendarzu imprez znajdziemy m.in.: Międzynarodowe Warsztaty Jazzowe, Festiwal Książki, Festiwal Orkiestr Dętych, Planetę Doświadczeń.

Zapraszamy do Puław!

PREZYDENT MIASTA PUŁAWY

Szanowni Państwo,

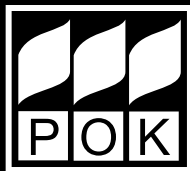
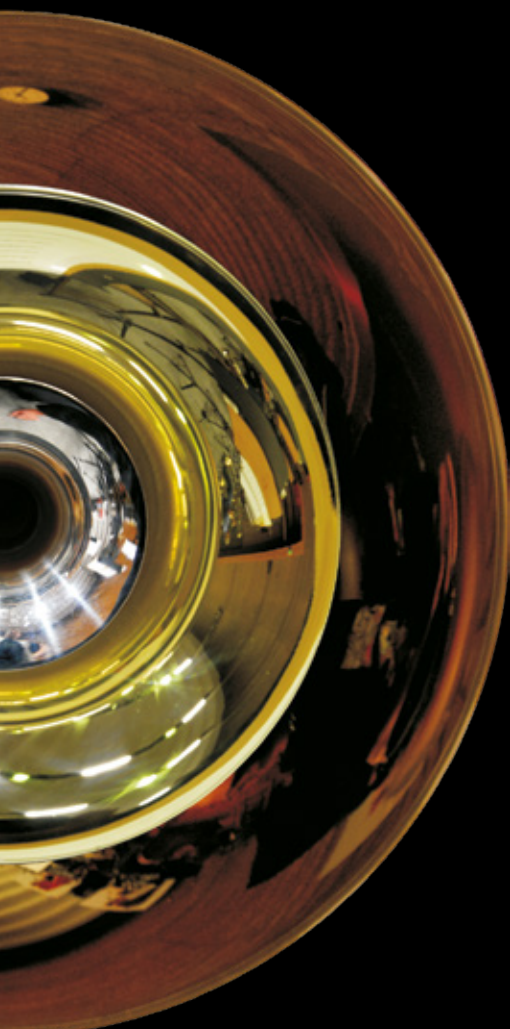
jest mi niezmiernie miło zaprosić Państwa na Jubileuszowy 5. Puławski Festiwal Muzyczny „Wszystkie Strony Świata”. Jestem dumny, że wydarzenie o takiej randze na stałe zagościło w kalendarzu imprez kulturalnych naszego miasta. Wysoki poziom artystyczny, odważne łączenie gatunków i nurtów, corocznie przyciąga do „oświeconych Puław” koneserów muzyki i sztuki z całego świata. Także w tym roku

będziemy gościć wybitnych kompozytorów, wokalistów i twórców, którzy zabiorą nas w muzyczną podróż w czasie. Poprzez dzieła przeszłości - klasykę, jazz i muzykę etniczną, po świat hard rocka i muzykę alternatywną. Będzie to podróż pasjonująca, bowiem wszechstronni artyści tacy jak Adam Kłoczek, Janusz Grzywacz czy Anna Serafińska, czarują zarówno klasycznym brzmieniem jak i nowatorskimi formami.

Jestem przekonany, że atmosfera kulturowego bogactwa Puław i wyjątkowy charakter Festiwalu pozwolą Państwu na chwilę oderwać się od pośpiechu dnia codziennego i zapewnią niezapomniane wrażenia.

Janusz Grobel

**Puławski Ośrodek Kultury
„DOM CHEMIKA”
ul. Wojska Polskiego 4**

www.domchemika.pl

Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika”, to samorządowa instytucja kultury. Jest głównym, a jednocześnie największym ośrodkiem kultury w Puławach. Oferuje różne formy spędzania wolnego czasu. Funkcjonują tu zespoły amatorskiego ruchu artystycznego: Zespół Pieśni i Tańca „Powiśle”, Formacja Tańca Towarzyskiego „Pokus”, Zespół Baletowy „Etiuda”, grupy teatralne - dziecięce, młodzieżowe i osób dorosłych, zespół wokalny Puławskiego Ośrodka Kultury „Dom Chemika”, zespół wokalny seniorów „Puławianki”, Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta, koła i kluby zainteresowań (m.in.: Klub Twórców Ludowych, Pracownia Edukacji Plastycznej, Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku). W Puławskim Ośrodku Kultury organizowane są spektakle teatralne, koncerty muzyki poważnej i młodzieżowej, występy zespołów folklorystycznych i pokazy filmów. W kawiarni Smok odbywają się koncerty muzyki jazzowej i bluesowej. Systematyczną działalność wystawienniczą prowadzi Puławska Galeria Sztuki.

Najbardziej znane imprezy o zasięgu ponadregionalnym, realizowane przez POK „Dom Chemika” to: Ogólnopolskie Puławskie Spotkania Lalkarzy, Międzynarodowe Warsztaty Jazzowe, Ogólnopolski Konkurs Tańców Polskich „O Pierścień Księżnej Izabeli”. Odbywają się tu także: Puławian Blues Festiwal, Letnie Warsztaty Bluesowe, Konfrontacje Studenckich Etiud Filmowych, Festiwal Kolęd, Turnieje Powiatowe Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego i Małego Konkursu Recytatorskiego, Przegląd Teatrów Dziecięcych, Konkurs Recytatorski 6-latków, Miejska Scena Amatora „O Puchar Prezydenta Miasta”.

Misją POK „Dom Chemika” jest prowadzenie na wysokim poziomie edukacji artystycznej, głównie dzieci i młodzieży. Cel ten realizowany jest w szczególności poprzez organizację różnorodnych warsztatów będących intensywną szkołą umiejętności artystycznych i kuźnią postaw aktywnych twórczo.

**DYREKTOR ARTYSTYCZNY
PUŁAWSKIEGO FESTIWALU
MUZYCZNEGO
WSZYSTKIE STRONY
ŚWIATA**

Szanowni Państwo,

piąta edycja Puławskiego Festiwalu Wszystkie Strony Świata przed nami – czas na podsumowanie i mały jubileusz. Od pięciu lat, w szczególnej atmosferze starożytnego nadwiślańskiego grodu, jego wspaniałych mieszkańców – znakomitej puławskiej publiczności – konstruujemy muzyczne budowle, których okna patrzą we wszystkie strony świata. Razem z Państwem tworzymy własne, puławskie muzyczne historie, paralele i odniesienia, zderzamy, łączymy, cieszymy się nowościami i starociami. Magia miasta działa po pięciu latach tak samo, przypominają się najlepsze tradycje Rzeczypospolitej, szczególnie te artystyczne i muzyczne.

W tym roku również program zataczający muzyczne kręgi od klasyki, poprzez jazz i muzykę etniczną, do świata hardrocka i muzyki alternatywnej. Cieszy bardzo prawykonanie kolejnego utworu, który powstał dzięki puławskiemu festiwalowi – to „Koncert na wiolonczelę, elektronikę i orkiestrę smyczkową” Janusza Grzywacza, w którym będę miał przyjemność grać partię solowej wiolonczeli. To także jubileusz – pięć lat czekali Państwo, abym zagrał na instrumencie. W zeszłym roku prawie się udało, w tym uda się na pewno.

Balanescu Quartet, Anna Serafińska, Jarosław Bester z zespołem czy młoda polska elita orkiestrowa skupiona w orkiestrze Młoda Polska Filharmonia z solistką Sonig Tchakerian, to gwarancja wysokiego poziomu artystycznego oraz ciekawych wykonań, które, mam nadzieję, przypadną Państwu do gustu. Jak zwykle festiwalowy klub zabrmi mocnym, świetnym uderzeniem.

Pozwólcie Państwo, że powtórzę po raz piąty, jubileuszowy: Puławy to miejsce, w którym Wisła wyznacza magiczną granicę dawnego

limesu karolińskiego i fascynującego świata Rusi, i kultury wschodniej. To mosty, te mentalne i całkiem realne, pomiędzy narodami i ich kulturą muzyczną, bardzo indywidualną a jednocześnie naszą, wspólną.

Mam nadzieję, że zbudujemy pięć kolejnych, aby cieszyć się niedługo jubileuszem dziesięciolecia.

Adam Klocek

fol. Jarosław Antoniak

ADAM KLOCEK

Dyrygent i wiolonczelista, laureat muzycznego Oscara – Grammy Award 2014, określony przez Krzysztofa Pendereckiego jako jeden z najbardziej obiecujących dyrygentów młodszej generacji. W 2004 wygrał konkurs na stanowisko dyrygenta-asystenta Maestro Jana Lathama-Koeniga, dyrektora artystycznego Filharmonii Wrocławskiej i festiwalu Vratislavia Cantans. Od 2006 jest dyrektorem naczelnym i artystycznym Filharmonii Kaliskiej, od 2011 dyrektorem artystycznym orkiestry Młoda Polska Filharmonia, a od 2012 – Filharmonii Częstochowskiej. Członek honorowy Związku Kompozytorów Rosyjskich (od 2008). Odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2013) i Srebrnym Medalem Gloria Artis (2014).

Występ artysty na Międzynarodowym Festiwalu Muzycznym Ermitage w Petersburgu, podczas którego dyrygował Państwową Orkiestrą Ermitażu, został określony przez czołowy rosyjski dziennik „Niezawisimaja Gazeta” jako „dar niebios”. Zainteresowania i zdolności dyrygenckie Adama Klocka zauważył Jerzy Maksymiuk, mianując swoim „asystentem”. Jako dziesięcioletek zadrygował po raz pierwszy orkiestrą warszawskiej szkoły muzycznej z Miodowej. Zaraz potem wystąpił obok mistrza Maksymiuka, dyrygując orkiestrami filharmonicznymi i studenckimi (m.in. w Filharmonii Bałtyckiej oraz Filharmonii Krakowskiej).

Głównym nurtem rozwoju artysty stała się jednak kariera wiolonczelowa. Jako laureat licznych konkursów wiolonczelowych (m.in. w Poznaniu, Kolonii, Monachium i Nowym Jorku) oraz nagród i stypendiów (C.M. von Webera, Interlochen Center for Arts, Europejskiej Unii Radiowo-Telewizyjnej EBU) występuje w liczących się ośrodkach muzycznych. Plany koncertowe ostatnich lat objęły m.in. zaproszenie do udziału w pierwszym wykonaniu pod batutą kompozytora „Concerto grosso” K. Pendereckiego, udział w festiwalu Europalia, inauguracji VIII Forum Lutosławskiego w Filharmonii Narodowej, tournée w USA i Japonii. Za premierowe nagranie „Concerto Grosso” z orkiestrą Filharmonii Narodowej pod batutą A. Wita artysta otrzymał nagrodę Fryderyk 2002. W 2003 wystąpił na galowym koncercie inaugurującym Rok Krzysztofa Pendereckiego w Filharmonii Narodowej. W 2004 dokonał wraz z Sinfonia Varsovia prawykonania napisanego dla niego „Koncertu wiolonczelowego” Krzesimira Dębskiego. Wraz z Leszkiem Możdżerem występował w duecie określonym przez BBC jako „sensational”, którego płyta została bestsellerem roku 2005, a obaj artyści jako jedyni reprezentanci świata muzyki klasycznej wystąpili podczas galowego koncertu urodzinowego TVP Kultura. Był związany kontraktem fonograficznym z firmą Universal Music. Gra na instrumencie Antonio Stadivariego z roku 1717.

Impulsem do ponownego zajęcia się dyrygenturą było zetknięcie ze sztuką dyrygencką jednego z najwybitniejszych dyrygentów XX wieku – Carlosa Kleibera. Artysta otrzymał także rekomendacje dyrygenckie od Jerzego Maksymiuka, Janosa Fursty i Volkera Schmidt-Gertenbacha. Dyrygował większością orkiestr symfonicznych w Polsce, w tym Sinfonia Varsovia, Polską Orkiestrą Kameralną, Orkiestrą Kameralną Filharmonii Narodowej, Orkiestrą Filharmonii Krakowskiej, Bałtyckiej, Podlaskiej i Wrocławskiej. W latach 2007-2009 był także dyrygentem gościnnym orkiestry symfonicznej w Arizonie (USA). Występował z takimi artystami jak Shlomo Mintz, Heinrich Schiff, Valery Afanassiev, Krzysztof Penderecki, Witold Lutosławski, Dame Evelyn Glennie, Vadim Repin, Randy Brecker, Boris Pergamenschikov, Jerzy Maksymiuk, Antoni Wit, Sophia Gubaidulina, Freddy Kempf, Sayaka Shoji, Wanda Wiłkomirska, Jadwiga Rappe, Leticia Moreno, Kałudi Kałudow, Pierre Amoyal, Elmar Oliveira, Julius Berger, Gilles Vonsattel, Ivan Monighetti, Richard Hyung-Ki Joo, Naomi Rachel Kudo, Avri Levitan, Dimitry Vasiliev, Leszek Możdżer, Waldemar Malicki, Krzesimir Dębski, Włodek Pawlik.

Stale współpracuje ze Zbigniewem Preisnerem („Beautiful Country”, „Woman in Berlin”, „Funeral”, „Preisner’s Voices”). Album „Preisner’s Voices” (SONY Music) z udziałem artysty otrzymał status potrójnej platynowej płyty. W 2013 miały miejsce dwie nowe premiery muzyki Z. Preisnera z udziałem Adama Klocka jako dyrygenta i solisty: „Four Colours of Łódź” oraz „Diaries of Hope” (Barbican Hall w Londynie z udziałem Britten Sinfonietta). Wydany w 2012 album „Night in Calisia” z udziałem światowej sławy trębacza jazzowego Randy Breckera otrzymał tytuł Albumu Jazzowego Roku 2012 oraz Hit Roku 2012 dziennika Rzeczpospolita. Ta sama płyta otrzymała Grammy Award 2014, uzyskując również status podwójnej platynowej płyty.

Adam Klocek jest dyrektorem artystycznym międzynarodowych festiwali muzycznych: Multimedia Amber Road Festival i Wszystkie Strony Świata w Puławach. Jest także wykładowcą Akademii Muzycznej w Krakowie w stopniu doktora habilitowanego. Jako kompozytor jest autorem muzyki kameralnej, symfonicznej, filmowej. W sierpniu 2014 roku odbyło się prawykonanie jego suity „Feniks” z okazji 100-lecia zburzenia miasta Kalisza, napisanej dla Dawida Podsiadło oraz Moniki Borzym. Koncert ten, rejestrowany przez TVP, zgromadził 14 tysięcy słuchaczy.

PROGRAM FESTIWALU

07.11.2014 • PIĄTEK 19:00

POK DOM CHEMIKA, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

KONCERT OTWARCIA

„Koncert na wiolonczelę, orkiestrę smyczkową
i elektronikę” Janusza Grzywacza

| PRAWYKONANIE

Orkiestra Filharmonii Kaliskiej,

J. Grzywacz – instrumenty elektroniczne,

A. Klocek – wiolonczela, dyrygent

08.11.2014 • SOBOTA 19:00

POK DOM CHEMIKA, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

ANNA SERAFIŃSKA GROOVE MACHINE

09.11.2014 • NIEDZIELA 19:00

POK DOM CHEMIKA, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

KWARTET SAKSOFONOWY AKADEMII

MUZYCZNEJ W ŁODZI

BALANESCU QUARTET | „Luminitza”, „Maria T”

10.11.2014 • PONIEDZIAŁEK 19:00

POK DOM CHEMIKA, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

MAGDALENA BOJANOWICZ | recital

wiolonczelowy – L. van Beethoven,

A. Schnittke, B. Martinů

10.11.2014 • PONIEDZIAŁEK 21:00

KLUB MUZYCZNY SMOK, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

SCENA OFF | ŚLALOM –

Tyciński / Weber / Zemler

11.11.2014 • WTOREK 19:00

KOŚCIÓŁ ŚW. BRATA ALBERTA, UL. SŁOWACKIEGO 32

KONCERT NA POCZĄTEK CZASU |

A. Schönberg, A. Pärt

String.Lab.Ensemble,

A. Dębicz – fortepian,

K. Lasoń – skrzypce, koncertmistrz,

K. Sylla – skrzypce

12.11.2014 • ŚRODA 19:00

POK DOM CHEMIKA, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

BESTER QUARTET | „The Golden Land”

13.11.2014 • CZWARTEK 19:00

POK DOM CHEMIKA, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

„WARIACJE KOLBERGOWSKIE” |

Laboratorium Pieśni,

Trzy Dni Później

14.11.2014 • PIĄTEK 20:00

KLUB MUZYCZNY SMOK, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

SCENA OFF | Madvision (Lublin),

The Toobes (Mińsk, BY)

15.11.2014 • SOBOTA 19:00

POK DOM CHEMIKA, UL. WOJSKA POLSKIEGO 4

KONCERT ZAMKNIĘCIA | W.A. Mozart, A. Dvořák,

E. Elgar, F. Mendelssohn-Bartholdy

Młoda Polska Filharmonia,

S. Tchakerian – skrzypce,

A. Klocek – dyrygent

07.11.2014 • PIĄTEK 19:00

KONCERT OTWARCIA – „Koncert na wiolonczelę, orkiestrę smyczkową i elektronikę” Janusza Grzywacza | PRAWYKONANIE

Puławski Ośrodek Kultury Dom Chemika, sala widowiskowa, ul. Wojska Polskiego 4

**Orkiestra Filharmonii Kaliskiej
Janusz Grzywacz – instrumenty elektroniczne
Adam Klocek – wiolonczela, dyrygent**

Aleksander Borodin (1833-1887) – Nokturn A-dur z Kwartetu smyczkowego nr 2 D-dur (1881), w aranżacji na orkiestrę smyczkową

Béla Bartók (1881-1945) – Divertimento na orkiestrę smyczkową, BB118 (1939)

Janusz Grzywacz (ur. 1947) – Koncert na wiolonczelę, elektronikę i orkiestrę smyczkową (2014) – PRAWYKONANIE

WYKONAWCY

JANUSZ GRZYWACZ

Muzyk, jazzman, kompozytor, pedagog. Twórca Laboratorium, legendarnej grupy jazz-rockowej, prekursora stylu fusion w Polsce i Europie oraz autor większości repertuaru zespołu. Z Laboratorium nagrał 9 płyt, dał ponad 1000 koncertów w kraju i na najważniejszych światowych festiwalach. Przez wiele lat Laboratorium uważane było za jedną z czołowych grup swego gatunku w Europie i dochowało się

wielu naśladowców. Oprócz nagrań z Laboratorium zrealizował 3 płyty solowe („Młynek Kawowy”, „Muzyka osobista”, „Pan Twardowski”). Jest także twórcą muzyki do ponad 100 spektakli teatralnych („Król Lear”, „Hamlet”, „Ubu Król”, „Bracia Karamazow”, „Szewcy”, „Operetka”, „Ferdynand”, „Tango”), teatru telewizji („Sędziowie”, „Inne czasy”, „Equus”, „Jury”, „Połowanie na karaluchy”, „Rodzina”, „W roli Boga”), seriali („Radio Romans”), filmów telewizyjnych (także dla sieci PBS USA i Channel Four UK), kilkudziesięciu filmów animowanych, teledysków, musicali, widowisk plenerowych (Ceremonia Otwarcia Uniwersjady

Zimowej w Zakopanem, widowisko na otwarcie Festiwalu Teatralnego w Nancy, Dzień Polski na EXPO – Sevilla, „Wyspiański – Sny, Imaginacje” Kraków, „Zaduszki Syberyjskie” Warszawa Teatr Narodowy). Współpracował z reżyserami: Krzysztofem Jasińskim, Kazimierzem Kutzem, Jackiem Bunschtem, Juliuszem Machulskim, Barbarą Sass, Jerzym Zoniem, Tomaszem Wiszniewskim, Olgierdem Łukaszewiczem i innymi. Jego piosenki śpiewają Renata Przemyk, Katarzyna Groniec, Janusz Radek. Brał udział w nagraniach płyt Marka Grechuty, Jarka Śmietany, Zbigniewa Seiferta, Lecha Janerki, Maanam, Kobranocki, Chłopców z Placu

fot. Leszek Gospodarczyk

Broni. W plebiscycie Jazz Forum – 8 lat z rzędu zwycięzca w kategorii Instrumentów klawiszowych. Jest starszym wykładowcą krakowskiej PWST, gdzie realizował również widowiska muzyczne. Członek Rad Programowych oraz Juror Przeglądu Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu, Festiwalu Fama w Świnoujściu i Studenckiego Festiwalu Piosenki w Krakowie. Laureat Nagrody Mistrzowskiej im. A. Bardiniego PPA 2004 oraz Nagrody Miasta Krakowa „Honoris Gratia”. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi przez Prezydenta RP i medalem Zasłużony Kulturze „Gloria Artis”.

ORKIESTRA FILHARMONII KALISKIEJ

Zespół występował z wybitnymi polskimi solistami i dyrygentami, są wśród nich: Dimitry Vasiliev, Wanda Wiłkomirska, Janusz Olejniczak, Piotr Paleczny, Rafał Blechacz, Ewa Pobłocka, Wiesław Ochman, Konstanty Andrzej Kulka, Waldemar Malicki, Bogusław Madey. Orkiestra występowała w Filharmonii Narodowej, Studiu Koncertowym Polskiego Radia S-1, Filharmonii Wrocławskiej i Poznańskiej. Posiada w swoim dorobku kilka wydawnictw płytowych. Jest obecnie postrzegana przez artystów i krytykę jako jeden z wyróżniających się zespołów orkiestrowych w kraju. W sezonie 2006-2007 Filharmonia powołała do życia Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Bursztynowy Szlak” (Multimedia Amber Road Festival), który stał się ważnym wydarzeniem muzycznym w kraju. Wystąpili lub w najbliższym czasie wystąpią na nim międzynarodowej sławy artyści: Collegium Vocale Gent, King Singers, Shlomo Minz, Randy Brecker, Sophia Gubaidulina, Freddy Kempf, Sayaka Shoji, Pierre Amoyal, Elmar Oliveira, Julius

Berger, Christian Bezhuidenhout, Gilles Vonsattel, Richard Hyung-Ki Joo, Marcelo Nisinman, Kałudi Kałudow, Avri Levitan, Evgenyi Samoylov, Marc Kadin, Dimitry Vasiliev, Jacek Kasprzyk, Jerzy Maksymiuk, Zbigniew Preisner, Jadwiga Rappe, Leszek Możdżer, Waldemar Malicki, Krzesimir Dębski, Włodek Pawlik, Brahms Trio, Dimension Trio. Filharmonia organizuje także Festiwal Muzyczny Południowej Wielkopolski odbywający się latem w najpiękniejszych zabytkowych obiektach regionu. W 2008 orkiestra z udziałem solisty Macieja Grzybowskiego dokonała pierwszego w Polsce i piątego na świecie wykonania Koncertu fortepianowego (napisanego w latach 70. XX w. dla Radu Lupu), światowej sławy pianisty polskiego pochodzenia Andre Czajkowskiego. Ostatnie dokonania zespołu to m.in. udział w zakończeniu Ursynowskiego Festiwalu Muzycznego w Warszawie z udziałem pianisty Waldemara Malickiego, występ w Filharmonii Wrocławskiej na festiwalu Jazztopad w autorskim projekcie Włodka Pawlika, galowy koncert wspólnoty belgijskiej w Polsce w Filharmonii Narodowej w Warszawie oraz koncert muzyki filmowej Zbigniewa Preisnera, który wystąpił z orkiestrą Filharmonii Kaliskiej także jako dyrygent. Międzynarodowy rozgłos zyskała orkiestra udaną próbą pobicia rekordu Guinnessa w kategorii „koncert na największej głębokości”. Koncert ten z udziałem rosyjskiego wirtuoza skrzypiec Dimitry Vasilieva odbył się na głębokości 600 m pod ziemią w kopalni soli w Kłodawie. Ostatnie występy zagraniczne to m.in. galowy koncert z okazji 67 rocznicy wybuchu II wojny światowej w Berlinie (Berliner Dom), występ w sali koncertowej Konserwatorium Królewskiego w Brukseli i otwarcie sezonu

muzycznego południowej Flandrii w Tiel. W latach 2007-2009 zespół dał m.in. koncert w Berlinie, odbył tournée w krajach Beneluksu, otrzymał również zaproszenie do udziału w inauguracji I Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie. Orkiestra wystąpiła także w relacjonowanym przez TVP koncercie Festiwalu Filmu i Sztuki DWA BRZEGI w Kazimierzu Dolnym z udziałem Włodka Pawlika i jego Trio. Orkiestra stale uczestniczy (jako zespół in residence) w koncertach Festiwalu Siedmiu Spotkań w Brwinowie koło Warszawy. Ciekawym projektem okazał się cykl koncertów „Filharmonia nie gryzie”, podczas którego wystąpili m.in. Gabriela Kulka, Tomasz Kocko e Orcestr czy charyzmatyczny lider zespołu Turbo, Grzegorz Kupczyk wraz z zespołem Ceti. Koncert ten, będący pierwszym koncertem orkiestry symfonicznej z zespołem hardrockowym w Polsce, został entuzjastycznie przyjęty przez krytyków i publiczność, a jego owocem jest płyta DVD. Ostatni projekt orkiestry z tego cyklu to wspólny występ z zespołem Zakopower, w aranżacjach przygotowanych dla Filharmonii Kaliskiej. Na przestrzeni ostatnich sezonów Filharmonia była animatorem nowych projektów muzycznych takich jak Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny, a także nowych kompozycji i opracowań. Na zamówienie zespołu Mariusz Matuszewski dokonał pierwszego w historii opracowania na orkiestrę symfoniczną „24 preludia” Fryderyka Chopina. Kolejnym zamówieniem było „Oratorium na Boże Narodzenie” Fryderyka Stankiewicza, które odniosło duży sukces. Od wielu lat orkiestra towarzyszy wirtuozom światowej pianistyki podczas koncertów inaugurujących kolejne edycje

fot. Tomasz Wolff

Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Antoninie. Zespół zapraszano również do udziału w Chanterelle Festival. U progu nowego tysiąclecia, dzięki wspólnej inicjatywie Teatru Wielkiego w Poznaniu i Filharmonii Kaliskiej, powstała Scena Operowa w Kaliszu. Dzięki temu Melomani z terenu południowej Wielkopolski mieli możliwość wysłuchania dzieł operowych: „Czarodziejskiego fletu” W. A. Mozarta, „Madame Butterfly” G. Pucciniego, „Fidelio” L. van Beethovena, „Don Pasquale” G. Donizettiego. Orkiestra posiada w swoim dorobku kilka wydawnictw płytowych: „Pasja wg św. Jana”

J. S. Bacha (1999, pierwsze polskie nagranie całej Pasji), „Koncert fortepianowy e-moll” Op. 11 F. Chopina i „Koncert fortepianowy d-moll” Op. 30 S. Rachmaninowa w wykonaniu chińskiego pianisty Wen Yu Shena. Płyta „Swing meets Symphony” (2000) jest rejestracją wspólnego koncertu orkiestry z kwartetem Tomasza Bielskiego w Filharmonii Narodowej w roku jubileuszowym 100-lecia istnienia tej instytucji. Ukazała się też płyta z nagraniem „Via Crucis” P. Łukaszewskiego, kolejne płyty to „Credo” H. Seroki (2007) oraz specjalna płyta DVD „Akordy słów” (2009), rejestrująca występ orkiestry z liderem zespołu Turbo, Grzegorzem Kupczykiem

oraz zespołem Ceti. W 2010 ukazało się potrójne wydawnictwo „Preisner’s Voices”. Trzecia płyta „Danse Macabre” została nagrana z Orkiestrą Symfoniczną Filharmonii Kaliskiej, gościnnie wystąpili: Adam Klocek (solo na wiolonczelę), Mathias Eick (solo na trąbkę) oraz dwaj młodzi kontratenorzy Marcel i Nikodem Legun. W 2012 ukazała się płyta „Night in Calisia” - album z muzyką Włodka Pawlika związany z obchodami 1850-lecia Kalisza, najstarszego miasta w Polsce, których muzyczną kulminacją był premierowy koncert (2010). W koncercie udział wzięli: legendarny trębacz Randy Brecker, Włodek Pawlik Trio oraz Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej. Album w rankingu Rzeczypospolitej uzyskał tytuły Album roku 2012 oraz Hit roku 2012, a amerykańskie wydanie (Summit Records) znalazło się na prestiżowej liście 50-ciu najczęściej emitowanych nagrań płytowych we wszystkich rozgłośniach jazzowych w USA. W 2014 album otrzymał nagrodę Grammy Award w kategorii Best Large Jazz Ensemble Album. Nagrodzona Grammy płyta uzyskała we wrześniu 2014 status podwójnej platynowej i pozostaje nadal w czołówce bestsellerów najważniejszych sieci sprzedaży w Polsce. Od roku 2006 dyrektorem naczelnym i artystycznym Filharmonii Kaliskiej jest Adam Klocek. Skład – skrzypce: Jakub Śmigieński (koncertmistrz), Dorian Pawełczak (koncertmistrz), Haghine Mkrtchyan (koncertmistrz honorowy), Izabela Garyantesiewicz (lider – II skrzypce); skrzypce – soliści (miejsca rotacyjne): Kamila Gryska (lider), Maria Sienkiewicz-Chrześcijanek, Beata Dobak, Jacek Fabiniak, Brygida Wierzbicka-Gorzelańczyk, Arkadiusz Hylewski, Małgorzata Kozera, Paweł Kulczycki, Szymon Półtorak, Irena

Świątek, Mirosław Chrześcijanek (II skrzypce), Irena Piechota (II skrzypce), Andrzej Pietrzak (II skrzypce); altówki: Barbara Krawczyk (lider), Tofik Alidżanow, Patriciu Cristian Pitis, Aleksandra Kwecik, Ewa Mizińska; wiolonczele: Joanna Bara (koncertmistrz), Iwona Gorgol, Edyta Maksymczuk-Thiel, Luba Galas, Maria Krzyżanowska, Piotr Łyszczorz; kontrabasy: Radosław Maniak, Tobiasz Michna, Kniazyszczko Konstantin.

www.filharmoniakaliska.pl
www.facebook.com/Filharmonia.Kaliska

ADAM KLOCEK (biogram str. 8)

REPERTUAR

Aleksander Borodin

Nokturn A-dur z Kwartetu smyczkowego nr 2 D-dur (1881), w aranżacji na orkiestrę smyczkową

„Kwartet smyczkowy nr 2”, jeden z najpopularniejszych kwartetów w historii światowej kameralistyki, zadedykował Borodin żonie Ekaterinie. Kompozycja jest wyznaniem miłosnym, listem do ukochanej, wyraża oddanie i zmysłowość uczuć, a jednocześnie przywołuje czas, w którym się poznali i pokochali, dwadzieścia lat wcześniej w Heidelbergu. W odróżnieniu od wielu innych dzieł kompozytora Kwartet został napisany i ukończony szybko, w sierpniu 1881. Jednocześnie jednak charakteryzuje się typowymi dla Borodina liryzmem i śpiewnością melodii. Jak się przypuszcza, Borodin sportretował siebie w partii wiolonczeli, żonę natomiast – w partii pierwszych skrzypiec. Utwór jest utrzymany

w ciepłym i nieomal rajskim nastroju, a kolejne części ucieleśniają pogłębiającą się miłość pary. Składa się na niego szereg pięknych tematów, które rozwijają się naturalnie, przechodząc jeden w drugi i tworząc misternie ukształtowane dzieło. Pogodna spontaniczność nastrojów podporządkowana jest tutaj pierwiastkowi wytworności, elegancji formy. „Nokturn A-dur” to trzecia, najczęściej wykonywana część Kwartetu, utrzymana jest w tempie andante, a tematy Borodina i Ekateriny zaznaczają się tu silnie w partiach wiolonczeli i pierwszych skrzypiec. W mglisty akompaniament drugich skrzypiec i altówki wplata wiolonczela rzewną a zarazem namiętną melodię, podjętą po chwili przez pierwsze skrzypce, którym towarzyszy komentarz wiolonczeli. W tym dialogu, w splatających się partiach obu instrumentów, wysłuchać można intymną rozmowę zakochanych. Następnie wiolonczela i skrzypce rozwijają w dwugłosie bardziej stanowczy temat, by ponownie powrócić do pierwszego, intymnego tematu. Utrzymuje się on do końca części, kiedy to wnosząc się w długiej kodzie, zostaje podjęty jednocześnie przez wiolonczelę i skrzypce, które w srebrzystym tonie przeprowadzają go aż do ostatniej nuty, do wyciszenia.

ALEKSANDER BORODIN (1833-1887) Kompozytor i chemik. Mimo, że daleki był od twórczej płodności (komponowaniem zajmował się niezawodowo), posiada mocną pozycję w historii rosyjskiej muzyki oraz uznawany jest za jednego z najbardziej utalentowanych kompozytorów rosyjskiej szkoły narodowej XIX wieku. Nieślubny syn Łuki S. Giedianowa, zapisany na nazwisko księżęcego kamerdynera. Odbiera staranną edukację, jako

dziecko uczy się gry na kilku instrumentach (fortepian, flet, wiolonczela, obój, klarnet) i podejmuje pierwsze próby kompozytorskie. Swoje umiejętności rozwija jednak w innym kierunku – studiuje w petersburskiej Akademii Medycznej, następnie pracuje w klinikach uczelni, by w końcu poświęcić się pracy badawczej w zakresie chemii. Po obronie dysertacji doktorskiej mieszka w Heidelbergu, skąd odbywa podróże naukowe. Powraca do kraju oraz uzyskuje tytuł profesora zwyczajnego macierzystej uczelni. Wykłada oraz obejmuje kierownictwo katedry chemii. Zwolennik walki o prawa kobiet i nowoczesnych metod nauczania, był współzałożycielem Żeńskich Kursów Lekarskich i Rosyjskiego Towarzystwa Chemicznego. Wyniki badań ogłasza w kilkudziesięciu publikacjach (także w pismach niemieckich, francuskich i włoskich), jest wielokrotnym gościem rosyjskich i międzynarodowych kongresów. Członek towarzystw chemicznych (Rosja, Paryż, Berlin). Rozwijając karierę naukową, stale pozostaje oddany muzyce. Jego pierwsze kompozycje utrzymane są w stylistyce klasycznej i wczesnoromantycznej, do niektórych dzieł wprowadza elementy narodowe. Sam określa je mianem „niegodnych zainteresowania grzechów młodości”. W 1861 w Haidelbergu poznaje rosyjską pianistkę Protopopową, którą poślubia dwa lata później. W tym czasie pisze „Kwintet fortepianowy”, pierwszy utwór przejawiający rys oryginalności. Dzięki żonie poznaje twórczość Chopina i Schumanna, a podczas wspólnych podróży – nieznaną w Rosji dorobek kompozytorów z zachodniej Europy. Przystępuje do grupy „Rosyjska piątka” (inna nazwa to „Potężna gromadka”) i – obok Bałakiriewa, Cui, Musorgskiego, Rimskiego-

Korsakowa – pisze dzieła czerpiące z rosyjskiej muzyki ludowej, włączając w nie elementy muzyki zachodnioeuropejskiej. Pozostaje pod dużym wpływem Bałakiriewa, co uwidacznia się zwłaszcza w „I Symfonii” z 1867. „II Symfonia ‘Bohaterska’” powstaje dziesięć lat później, w tym samym roku poznaje Borodina Liszta, który będzie wysoko cenił jego twórczość. W latach 80. angażuje się aktywnie z muzyczne życie Petersburga, prowadzi także chór i studencką orkiestrę w Akademii Medycznej, aktywności tej towarzyszy zainteresowanie twórczością Borodina w Rosji i Europie. Pierwsze objawy choroby serca utrudniają pracę nad „III Symfonią” oraz sfinalizowanie opery „Kniaź Igor”. Borodin umiera nagle podczas profesorskiego balu karnawałowego.

Prowadzona działalność edukacyjna i badawcza oraz pogarszający się od 1880 stan zdrowia osłabiały energię, z jaką Borodin mógł się poświęcać pracy kompozytorskiej. Co sam tłumaczył w jednym z listów: „Prosiłbym, aby nie zawężać mojej biografii tylko do dziedziny muzyki, ponieważ moja praca naukowa i pedagogiczna służy wyjaśnieniu, dlaczego późno stałem się kompozytorem i niewiele skomponowałem”. Z kolei w rozmowie z Lisztem określił siebie mianem „muzyka niedzielny”. Czas, jakim dysponował, musiał dzielić Borodin rozważnie: „Na nastroje muzyczne mam do dyspozycji część lata. Zimą mogę pisać muzykę tylko wówczas, kiedy jestem chory, nie wykładam, nie chodzę do laboratorium; wtedy mogę zająć się czymkolwiek innym. Stąd moi współtowarzysze muzycy, wbrew powszechnie przyjętemu zwyczajom, stale życzą mi choroby, a nie zdrowia”. Choć zawód

kompozytora uprawiał w niepełnym wymiarze godzin, pozostawił po sobie znaczny dorobek: m.in. kilkanaście pieśni, utwory fortepianowe, dwa kwartety smyczkowe, operę, trzy symfonie oraz poemat symfoniczny. Mimo, że muzyka Borodina ma swoje źródła w rosyjskiej ludowości, to jednocześnie był on kompozytorem obdarzonym umiejętnością nadawania swoim utworom odcienia egzotyki. Betty Fry: „Muzyka Borodina jest przepełniona romantycznym urokiem i uwodzicielskimi melodiami, pobrzmiwa w niej także przepych i krajobraz dawnej Rosji – cebulaste kopuły kościołów, bogato zdobione ikony i ogrom przestrzeni”. Jednocześnie podkreśla się szczególne cechy jego stylu – obiektywizm liryki, epicki charakter wypowiedzi – oraz odnajduje się jego źródła w postawie ideowo-poznawczej, będącej wynikiem działalności naukowej Borodina, który rozumiał dzieło muzyczne nie jako „rezultat techniki, kontrpunktu i tych wszystkich machinacji, jakie zwykło się uważać za prawdziwy sens muzyki”, ale jako wyraz pierwiastka osobowości, narodowej specyfiki, czy w końcu treści historycznych i społecznych. Rosyjskiego ducha narodowego i kulturowego wcielał w epickich formach muzycznych, zwłaszcza w dziełach scenicznych i pieśniach pisanych do własnych tekstów. Z kolei tonem intymnej liryki cechują się kwartety smyczkowe Borodina. Niektórym ze swoich dzieł nadawał charakter humorystyczny, czy wręcz komiczny (farsa „Bogatyr”, parodiująca pretensjonalny styl operowy oraz Rossiniego, Offenbacha i inne). Jest również autorem dzieła programowego – w poemacie „W stepach Azji Środkowej” wszystkie środki kompozytorskiego wyrazu podporządkowane są celowi jakim jest

prezentacja stepowego pejzażu oraz przenikanie się wielu kultur. Popularność poza granicami imperium rosyjskiego zawdzięcza Borodin Lisztowi, który był inicjatorem wykonania „I Symfonii” w Niemczech. Jego twórczość – dzięki swym odcieniom egzotycznym czy pejzażowym kolorycie orkiestry – wywarła, obok dorobku Musorgskiego, olbrzymi wpływ na Debussy’ego, a także na Strawińskiego, Prokofiewa i Ravela, który w 1910 napisał utwór fortepianowy „À la manière de Borodine”. W 1953, na Broadway’u, miało miejsce pierwsze wystawienie musicalu „Kismet” Roberta Wrighta i George’a Forresta, będącego adaptacją muzyki Borodina, który został uhonorowany Tony Award. Ponadto to na cześć rosyjskiego kompozytora założony w 1945 Kwartet Filharmonii Moskiewskiej przemianował w 1955 nazwę na Kwartet Borodina; zespół ten jest jednym z najlepszych kwartetów naszych czasów.

Béla Bartók **Divertimento na orkiestrę smyczkową,** **BB118 (1939)**

- 1. Allegro non troppo**
- 2. Molto adagio**
- 3. Allegro assai**

Jest rok 1939, na skutek coraz silniejszych wpływów niemieckich na Węgrzech Bartók rozważa opuszczenie kraju, boryka się jednak z wątpliwościami. W liście do jednego z uczniów wyznaje: „Jestem na razie zupełnie bezradny, ale moje wycucie mówi mi, że kto tylko może, niech wyjeżdża”. Przed planowanym wyjazdem do USA, gości jeszcze w sierpniu w Saanen (Szwajcaria)

u Paula Sachera, dyrygenta i mecenasa, który w momencie swojej śmierci będzie uznawany za najbogatszego człowieka w Europie. To właśnie na zamówienie Sachera pisze, otrzymując bardzo komfortowe warunki do pracy, „Divertimento na orkiestrę smyczkową”; dzieło powstaje szybko, w przeciągu dwóch tygodni. Divertimento – forma popularna w okresie klasycyzmu, rozwijana przez takich kompozytorów jak Mozart czy Haydn – to utwór zachowujący cechy suity i symfonii, o lekkim charakterze (wł. rozrywka, zabawa), z uwagi na zmienne nastroje i taneczne motywy uznawany był w XVIII i XIX w. za gatunek muzyki popularnej. „Divertimento” Bartóka uznawane jest za bezsprzeczne arcydzieło, zachwyca finezją, błyskotliwością, bezpretensjonalnością. Motywy ludowe spletają się tutaj z archaizującymi nawiązaniem do barokowego concerto grosso. Partie instrumentów solowych są przeciwstawiane orkiestrze (zwłaszcza w części pierwszej), a w kolejnych dysonansach zaburzany jest tradycyjny przebieg narracji. Utwór otwiera utrzymany w tempie allegro non troppo wdzięczny motyw taneczny. Rozwój melodii stanowi tutaj, jak i w całym dziele, główny przedmiot inwencji kompozytorskiej, a jej prostocie towarzyszy subtelny i ornamentalny rozwój rytmiczny. Powolna część druga, silnie kontrastująca z pozostałymi, cechuje się typowymi dla Bartóka dramatyzmem, posępnością i niepokojem, stanowiąc przykład tzw. „muzyki nocy”. W partii altówek, a następnie drugich i pierwszych skrzypiec, podjęta zostaje melodia o charakterze tradycyjnie węgierskim, oparta na skali cygańskiej, która narasta aż do przejmującej kulminacji. Część ta uznawana jest

za jeden z najbardziej poruszających fragmentów w dorobku Bartóka. Radosny nastrój divertimenta powraca wraz z rytmiczną częścią trzecią. Jednak także tutaj, w odcinku środkowym, wplata się tkliwa melodia utrzymana w charakterze cygańskim wykonywana przez skrzypce solo. W końcówce utworu rozbrzmiewa na moment zaskakująca polka-pizzicato, stylizowana na XIX-wieczne utwory rozrywkowe i przywołująca żartobliwe motywy z dzieł R. Straussa.

BÉLA BARTÓK (1881-1945) Węgierski kompozytor, pianista, pedagog i etnomuzykolog, będący jedną z najbardziej wpływowych osobowości świata muzycznego XX wieku. Pierwsze utwory pisze w wieku 9 lat, a dwa lata później występuje publicznie, grając swój „Bieg Dunaju”. Uczy się początkowo w Bratysławie, a w 1899 zostaje przyjęty do Królewskiej Akademii Muzycznej w Budapeszcie. W pracy motywuje go chęć zaproponowania nowoczesnego stylu narodowego. W 1904 ma miejsce prawykonanie patriotycznego poematu symfonicznego „Kossuth” (Lajos Kossuth był przywódcą Rewolucji Węgierskiej 1848), który rozławia jego imię w całym kraju. Zyskuje także popularność jako pianista. Zafascynowany tradycyjną muzyką chłopską rozpoczyna w tym czasie badania terenowe. Podróżując z fonografem po Węgrzech i państwach sąsiednich, rejestruje oryginalne melodie ludowe. Pasja ta przekształca się wkrótce w systematyczną pracę naukową. W latach 1907-1924 prowadzi klasę fortepianu w Akademii Muzycznej w Budapeszcie, a następnie zostaje członkiem Węgierskiej Akademii Nauk. Intensywna praca badawcza i teoretyczna Bartóka każe

zaliczyć go do grona najoryginalniejszych twórców współczesnej etnomuzykologii. Poza rodzimym folklorem w kręgu jego zainteresowań znajdują się także jego wcielenia słowackie, rumuńskie i bałkańskie. W swoich podróżach trafia także do Algierii i Turcji. Takie ukierunkowanie wywiera ogromny wpływ na jego twórczość kompozytorską. Jego dzieła spotykają się jednak na Węgrzech z oporem. W 1911 dyrekcja opery w Budapeszcie odrzuca dzieło sceniczne Bartóka „Zamek Sinobrodego”. Recepcja jego kompozycji zmienia się po premierze baletu „Drewniany książę” (1917). Koniec I wojny światowej otwiera najbardziej płodny okres w twórczości Bartóka, w którym kształtuje się jego język muzyczny. Koncertuje także jako pianista w Europie i USA, wykonując własne utwory. W 1940 daje swój ostatni koncert w Budapeszcie. Sojusz Węgier z hitlerowskimi Niemcami sprawia, że emigruje wraz z żoną do USA, gdzie prowadzi działalność pedagogiczną i badawczą nad tradycyjną muzyką bałkańską. Jego stan zdrowia stale się pogarsza, umiera na białaczkę w nowojorskim szpitalu.

Béla Bartók był człowiekiem pracowitym i chłonnym wiedzy. Biegłe władał wieloma językami – poza węgierskim i niemieckim posługiwał się także francuskim, angielskim, słowackim, rumuńskim, tureckim i arabskim. Jest autorem muzyki orkiestrowej, symfonii, suit orkiestrowych, koncertów oraz utworów fortepianowych i skrzypcowych, muzyki kameralnej, opery i baletów. W swojej drodze twórczej przechodził od neoromantyzmu, przez impresjonizm i ekspresjonizm, aż po klasycznie stylizowane dzieła

folklorystyczne. Muzyka Bartóka ufundowana jest na odwołanie od niemieckiej hegemonii muzycznej wyrastającej z dorobku Wagnera i Straussa. Jako pianista był muzykiem wysoce precyzyjnym. Powiada się nawet, że potrafił zagrać kilkakrotnie ten sam utwór w idealnie równym, odmierzonym w sekundach, czasie. Jego gra charakteryzowała się plastycznym frazowaniem oraz subtelnością. W swoich oryginalnych kompozycjach nie cytował melodii ludowych, ale wykorzystywał cechy dla nich swoiste: zerwanie ze schematami opartymi na systemie dur-moll, zwięzłość wypowiedzi muzycznej oraz dysonansowe współbrzmienia harmoniczne. Jak pisał w książce „Węgierska pieśń ludowa”: „Jest więc muzyka chłopska rezultatem pracy ewolucyjnej nieświadomie działającej siły natury, jak np. różne formy świata zwierzęcego i roślinnego. Dlatego też jej indywidualia – pojedyncze melodie – są przykładami najwyższej doskonałości artystycznej”. Badacze podkreślają również odkrywcze – w zakresie nowych form artykulacji – wykorzystanie instrumentów smyczkowych, stworzenie innowacyjnego stylu muzyki fortepianowej poprzez potraktowanie go jako instrumentu perkusyjnego, mocne eksponowanie rytmiki, przesądzające o ekspresyjności jego stylu oraz różnorodność wyrazu, wynikającą z obecności w jego dorobku dzieł dynamicznych, żywiołowych oraz subtelnych, wyrafinowanych, bogato cieniowanych. Bartókowi udało się dokonać syntezy tradycji ludowej z europejskim językiem muzycznym. Za swoich mistrzów uznawał Bacha, Beethovena i Debussy’ego. Chociaż za życia pozostawał niezrozumiany – uznawano go za nazbyt radykalnego – to po II wojnie światowej stał

się, obok Strawińskiego, najbardziej popularnym kompozytorem XX wieku. Znaczący akcentują również, przytłumiony przez folklorystyczne zainteresowania Bartóka, nowoczesny charakter jego twórczości. „Muzykę Bartóka – pisze Bogusław Schaeffer – cechuje jakaś ogromna siła wewnętrznej spójności, przekonywający walor osobowości niespotykanej, jedynej. Słuchamy tej muzyki ponad tendencjami i prądami, jakby w innych wymiarach, nie zestawiając jej z niczym innym, gdyż nie miałyby to dla jej poznania żadnego znaczenia”.

Janusz Grzywacz Koncert na wiolonczelę, elektronikę i orkiestrę smyczkową (2014) – PRAWYKONANIE

„Koncert na wiolonczelę, orkiestrę kameralną i elektronikę” Janusza Grzywacza jest syntezą doświadczeń kompozytorskich i wykonawczych artysty. Utwór dedykowany wiolonczeliście Adamowi Klockowi łączy klasyczną strukturę z nowatorską formą, wykorzystującą jako element akompaniamentu i partii solowej loopy i sample. Grzywacz znany dotychczas jako kompozytor muzyki jazzowej, filmowej, teatralnej i rozrywkowej sięga po klasyczny aparat wykonawczy: orkiestrę kameralną i wiolonczelę, ale ubarwia brzmienie utworu elementami brzmień elektronicznych, które są jego znakiem rozpoznawczym. Wirtuozowskie potraktowanie partii solowej wiolonczeli przeciwstawione będzie elektronicznemu groovowi, kojarzącemu się dotychczas z muzyką fusion.

JANUSZ GRZYWACZ (ur. 1947) (biogram str. 10)

08.11.2014 • SOBOTA 19:00

ANNA SERAFIŃSKA GROOVE MACHINE

Puławski Ośrodek Kultury Dom Chemika,
sala widowiskowa, ul. Wojska Polskiego 4

Anna Serafińska – śpiew

Rafał Stępień – instr. klawiszowe

Paweł Pańta – bas

Cezary Konrad – perkusja

Andrzej Gondek – gitara

Anna Szafraniec, Aleksandra Nowak – chórki

**Repertuar własny: utwory z albumu „Anna
Serafińska Groove Machine”
(Polskie Radio 2014)**

WYKONAWCY

ANNA SERAFIŃSKA

Absolwentka Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach – od 1997 asystentka, potem adiunkt w klasie śpiewu na tymże wydziale. Od 2008 adiunkt na Wydziale Aktorskim Akademii Teatralnej w Warszawie, a w roku akademickim 2012-2013 prodziekan wydziału. W 2004 jako pierwsza w Polsce obroniła tytuł doktora w dziedzinie śpiewu rozrywkowego. Jest laureatką licznych nagród, wyróżnień i stypendiów, m.in.: I nagrody na Międzynarodowych Spotkaniach Wokalistów Jazzowych Zamość 1994, tytułu Nowej Nadziei Polskiego Jazzu za rok 1999 przyznanego przez czytelników Jazz Forum, I nagrody i Nagrody Publiczności prestiżowego, międzynarodowego konkursu dla wokalistów jazzowych w ramach

Montreux Jazz Festival 2004, tytułu Lady Summertime (Grand Prix i Nagroda Publiczności) podczas międzynarodowego konkursu wokalistów jazzowych w Hammenlinie 2006 (Finlandia). Obecna na polskiej scenie jazzowej od ponad piętnastu lat zajmuje się wszystkimi odcieniami wokalistyki jazzowej i jej pokrewnymi – od standardów w ich klasycznym brzmieniu po współczesne formy muzyczne. W swym dorobku ma cztery solowe płyty: album „Nieobecni” do tekstów Jonasza Kofty z muzyką Janusza Strobla i Zbigniewa Jaremko (Polygram Polska 1997); „Melodies” (Sony Music Polska 1999); „Ciepło Zimno” do tekstów m.in. Piotra Sokołowskiego i Filipa Łobodzińskiego, kompozytorem i producentem płyty jest Tomasz Gąssowski – autor muzyki i współproducent filmów „Zmruż oczy” i „Sztuczki” (Polskie Radio/Zair 2004) oraz „Gadu Gadu” do tekstów Agnieszki Osieckiej (EMI Music Poland 2006) – w 2012 ukazała się Edycja Specjalna tego albumu, wydana z okazji 15. rocznicy śmierci Agnieszki Osieckiej. Na albumie znalazły się 2 dodatkowe utwory: „Uciekaj moje serce” oraz „Kobiety, których nie ma”. Annę Serafińską gościnnie można również usłyszeć na wielu płytach innych wykonawców, artystka współpracowała m.in. ze Zbigniewem Namysłowskim, Włodzimierzem Nahornym, Adamem Pierończykiem, Włodzimierzem Pawlikiem i Wojciechem Karolakiem. Doświadczenie sceniczne Anny Serafińskiej to udział w licznych koncertach – od występów klubowych po renomowane festiwale w Polsce i za granicą. Wśród krajów w których wokalistka koncertowała znalazły się między innymi: Litwa, Włochy, Malta, Niemcy, Holandia, Francja, Szwajcaria, Chiny, Egipt, Chorwacja, Rumunia, Luxemburg, Ukraina, Anglia,

fot. Krzysztof Bieliński

Finlandia, Szwecja, Turcja, USA i Meksyk. Z tą samą pasją, z jaką śpiewa, prowadzi także działalność dydaktyczną. Oprócz stałych zajęć ze studentami, bierze udział w licznych warsztatach w kraju i za granicą. Pracowała między innymi jako konsultant wokalny w telewizyjnych talent show: „Idol” (2005), „Jak oni śpiewają” (2007-2008), „The Voice of Poland” (2011). Od 2008 występuje w popularnym spektaklu teatralnym „Śpiewając Jazz” ze swoją babcią, legendą swingu Carmen Moreno i Maciejem Zakościelnym. Bierze także udział w multimedialnym show „Chopin Klasycznie-Jazzowo-Rockowo”, z którym zaprezentowała chopinowski repertuar m.in. w Szanghaju podczas światowej wystawy EXPO oraz pod piramidami w Gizie z okazji obchodów roku chopinowskiego. W 2014 ukazał się najnowszy album wokalistki zatytułowany „Anna Serafińska Groove Machine” (Polskie Radio). Na płycie znalazł się zapis koncertu, który odbył się w radiowej Trójce.

RAFAŁ STĘPIEŃ

Pianista, kompozytor, producent, aranżer. Absolwent Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach. Laureat wielu festiwali i konkursów w kraju i za granicą: Jazz nad Odrą 2006 (Grand Prix), Studencki Festiwal Piosenki Kraków 2006 (nagroda dla najlepszego instrumentalisty), Fama Świnoujście 2004 (nagroda dla najlepszego instrumentalisty), Gdynia Summer Jazz Days 2002 (I miejsce), Jazz Juniors 2002 (II miejsce). Współpracował m.in. z: Lorą Szafran, Carmen Moreno, Anną Serafińską, Ewą Urygą, Agą Zaryan, Marylą Rodowicz, Zbigniewem Wodeckim, Ryszardem Rynkowskim, Mieczysławem Szcześniakiem, Jorgosem Skoliasem. Kierownik

muzyczny oraz aranżer spektaklu „Śpiewając Jazz” z Carmen Moreno, Anną Serafińską i Maciejem Zakościelnym. W 2012 rozpoczął współpracę ze światowej sławy producentami z Kanady (m.in. Marc Lafrance, Bob Rock, Randy Staub).

PAWEŁ PAŃTA

Kontrabasista, basista elektryczny, od wielu lat stały członek zespołów Włodka Pawlika. Ukończył Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie kontrabasu Andrzeja Mysińskiego oraz Studium Jazzowe przy ul. Bednarskiej u Zbigniewa Wegehaupta. W 1994 rozpoczął współpracę z Polską Orkiestrą Radiową. W 1995 był członkiem Gustav Mahler Jugendorchester, prowadzonej przez Claudio Abbado, z którą występował na BBC Proms Festival i Berliner Festspiele. W latach 1996-1998 występował z międzynarodową orkiestrą Philharmonie der Nationen w Niemczech, USA, Chinach i Rosji, z którą zagrał ponad sto koncertów. Od 1998 współpracuje z kwintetem smyczkowym I Solisti di Varsavia. Nagrał z kwintetem i Karolem Radziwonowiczem dwie płyty poświęcone twórczości Chopina. Współpracuje również z kwartetem Prima Vista, z którym koncertuje z takimi solistami jak: K. A. Kulka, P. Paleczny, J. Stanienda, T. Wojnowicz, W. Kłosiewicz, J. Kotnowska. Gościnnie wystąpił na płycie „Siesta” (A. Mleczko – as., ss. i kwartet Prima Vista) nominowanej do Fryderyka 2003 w kategorii album roku – muzyka kameralna. Jako muzyk jazzowy występował w zespołach Zbyszka Namysłowskiego, Marcina Małeckiego, Wojtka Majewskiego, Roberta Majewskiego, Filipa Wojciechowskiego. Od 2000

gra w Andrzej Kurylewicz Trio. Jest zdobywcą trzeciej nagrody w czwartym międzynarodowym konkursie improwizacji jazzowej w Katowicach. Paweł Pańta uczestniczył w nagraniu wielu płyt zarówno klasycznych, jak i jazzowych, m.in.: I Solisti di Varsavia i Karol Radziwonowicz „Chopin”: Koncert e-moll, Koncert f-moll; Andrzej Kurylewicz Trio „Andrzej Kurylewicz Trio” (Polskie Radio 2001); Wojciech Majewski Quintet „Grechuta” (Sony Music Polska 2001); Filip Wojciechowski Trio „Romantic Meet Jazz” (Dux 2003); Sinfonia Viva „Muzyka i Ekran” (Dux 1999); „Muzyka i Ekran II” (Dux 2001); Wanda Warska „Piosenki z Piwnicy” (Polskie Radio 2004); Elżbieta Wojnowska, Włodek Pawlik „Sonety Szekspira” (PPA i CS Impart 2004); Trio Marcina Małeckiego „Odyseja Kosmiczna” (2005), Włodek Pawlik Trio „Anelli” (2005).

CEZARY KONRAD

Legendarna już postać polskiej sceny jazzowej. Prawdziwy wirtuoz perkusji, wysoko ceniony i szanowany przez całe środowisko bębniarskie. Kompozytor, aranżer i muzyk sesyjny, który ma na swym koncie blisko 100 nagranych płyt. Słynny z nietypowych improwizacji, np. na paczce makaronu, torebkach foliowych, grających widokówkach, szklankach, instrumentach dziecięcych, poluzowanym mikrofonie czy klapie fortepianu. Podziwiany i ceniony za perkusyjny impresjonizm, nieprzerwanie od 1992 wybierany jest przez czytelników „Jazz Forum” Najlepszym Polskim Perkusistą Jazzowym rankingu Jazz Top. Ponadto, w latach 2006-2009 przez czytelników „Top Drummer” obdarzony był tytułem Najlepszego Muzyka w kategorii Perkusista Jazz/Latin/

Funk, a w 2014 nominowany w I edycji Polskich Nagród Perkusyjnych organizowanych przez portal „Beat It” i magazyn „Perkusista” w dwóch kategoriach: Perkusista Jazz/Fusion oraz Edukator. Najważniejszym i najbardziej prestiżowym z otrzymanych przez niego wyróżnień jest z całą pewnością to z 2014, kiedy jako pierwszy polski perkusista jazzowy został współzdobycą prestiżowej amerykańskiej nagrody Grammy. Ukończył Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie, w klasie perkusji prof. Stanisława Skoczyskiego, był także laureatem stypendium im. Krzysztofa Komedy przyznawanego przez Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz laureatem „Nagrody Mateusza” im. Mateusza Świącickiego, przyznawanej przez Program III Polskiego Radia. Swoją karierę perkusyjną rozpoczynał w zespole Central Heating Trio, z którym zdobył m.in.: I miejsce na festiwalu Jazz Juniors (Kraków 1990) oraz nagrodę Festiwalu Pomorska Jesień Jazzowa – Klucz Do Kariery (1991). Trio było również finalistą IX European Jazz Competition w Leverkusen, Niemcy (1990) oraz Europe Jazz Contest w Hoeilaart, Belgia (1990). Pierwszą własną grupę muzyczną o nazwie Cezary Konrad Quartet założył w 1995. Kolejna, pod nazwą Cezary Konrad’s the New Band, powstała w 2005, a jej pierwszy skład tworzyli również Krzysztof Herdzin, Paweł Pańta i Marek Podkova. Pierwsza współautorska płyta Cezarego Konrada „Meeting in Krakow” powstała w 1995 i nagrana została z niemiecką gitarzystką jazzową Susan Weinert. Z kolei jego pierwszy całkowicie autorski krążek „One mirror... many reflections” nagrany został w 1999 przy udziale Cezary Konrad Quartet i nawiązywał stylistycznie do dokonań

Allana Holdswortha oraz zespołów Tribal Tech i Yellow Jackets. Dziś płyta ta, będąca praktycznie niedostępna, należy do grona najbardziej poszukiwanych krążków w tzw. drugim obiegu. Obecnie, jako ceniony perkusista i perkusjonalista, Cezary Konrad ma na swym koncie współpracę z wieloma zagranicznymi muzykami wielkiego formatu, takimi jak: Pat Metheny, Karrin Allyson, Randy Brecker, Deborah Brown, Mino Cinelu, Joe de Franco, Volker Greve, Gary Guthman, Paul Imm, Didier Lockwood, Nippy Noya czy wspomniana już Susan Weinert. Na co dzień współpracuje z wieloma znanymi i utalentowanymi muzykami polskimi, m.in.: Leszkiem Możdżerem, Zbigniewem Namysłowskim, Tomaszem Stańko, Anną Marią Jopek, Markiem Napiórkowskim, Grzegorzem Turnauem i Dorotą Miśkiewicz, a także formacjami: Liliana Kostrzewa Group, Agnieszka Hekiart E-Jazz Quartet, Krzysztof Herdzin Trio, Andrzej Kurylewicz Trio, KonKubiNap, Adam Bałdych Quartet, Włodek Pawlik Trio. Ponadto ceni sobie pracę z big bandami, ma też na swoim koncie występy z Warszawską Grupą Perkusyjną, Polską Orkiestrą Radiową, Sinfonią Varsovią i Filharmonią Kaliską.

ANDRZEJ GONDEK

Gitarzysta jazzowy. Uczył się pod okiem cieszących się uznaniem muzyków-pedagogów m.in. u Artura Lisieckiego we Wrocławskiej Szkole Jazzu i Muzyki Rozrywkowej i prof. Karola Ferdeckiego w klasie gitary jazzowej Instytutu Jazzu Akademii Muzycznej w Katowicach, gdzie obecnie kontynuuje naukę na studiach magisterskich. W 2012 był wykładowcą Prywatnej Szkoły Muzyki Rozrywkowej „Nice Noise” w Katowicach. Wielokrotnie zapraszany do

współpracy z czołówką polskich i zagranicznych muzyków jazzowych, m.in. Anną Serafińską, z którą nagrał płytę „Gadu Gadu”, Krystyną Prońko, Piotrem Żaczkim, Cezarym Konradem, Michałem Barańskim, Josh'em Lawrence'm, Jacques Sequin'em. Wraz z Adamem Bałdychem, Pawłem Tomaszewskim, Piotrem Żaczkim i Michałem Bryndalem współtworzył zespół Damage Control, z którym w 2011 nagrał album „Magical Theatre”. Brał udział w wielu koncertach i festiwalach m.in. Jazz na Kresach w Zamościu, VI Silesian Jazz Festival w Katowicach, Festiwal 7x Gospel w Krakowie, Zbigniew Seifert in Memoriam w Krakowie. Koncertował również w Algierii i Niemczech.

ANNA SZAFRANIEC

Wokalistka, kompozytorka i autorka tekstów. Laureatka wielu ogólnopolskich festiwali, m.in. Festiwalu Piosenki Francuskiej, Spotkań Zamkowych Śpiewajmy Poezję (Grand Prix 2008). Śpiewała w zespołach Sofa oraz Atomy, z którym brała udział w opolskich Debiutach. Od kilku lat prowadzi groovowe warsztaty wokalne. Reżyser Koncertu Ludoffego (Fama 2005, Nagroda Tryton), kierownik muzyczny Koncertu Finałowego Fama 2006 „Serca bicie...” (piosenki A. Zauchy). W 2008 z poznaną na Famie Aleksandrą Nowak (biogram poniżej) założyła zespół Dziewczyny. Zespół jest m.in. Laureatem Grand Prix za Największą Osobowość Festiwalu

Spotkania Zamkowe w Olsztynie. W 2009 grupa dwukrotnie wygrała program TVP 2 „Hit Generator”, odnosząc spektakularny sukces i zdobywając duże poparcie zarówno publiczności jak i jurorów, a w 2011 brała udział w programie TVN „X Factor”. Zespół ma na swoim koncie debiutancką płytę „Dziewczyny z sąsiedztwa” (2010). Album zebrał bardzo dobre recenzje w mediach. Po premierze płyty zespół zaczyna koncertować, dając liczne występy również w ogólnopolskich mediach. Koniec 2010 to prestiżowy występ w radiowej Trójce na benefisie Wojciecha Manna. Wkrótce ma ukazać się drugi album grupy.

ALEKSANDRA NOWAK

Absolwentka Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach, solistka orkiestry Jose Torres & Salsa Tropical, współpracuje z zespołem Anna Serafińska Groove Machine. Z poznaną na Famie Anną Szafranec założyła zespół Dziewczyny (informacja o zespole powyżej).

www.annaserafinska.com

www.facebook.com/Anna.Serafinska

REPERTUAR

„Anna Serafińska Groove Machine” (Polskie Radio 2014)

1. **Afrykański Miś** – muz. Bernard Maseli
2. **M.O.E.L. (Miracle of Everyday's Life)** – sł. muz. Anna Serafińska
3. **Mgła (ty na mnie patrz)** – sł. muz. Anna Serafińska
4. **O górach, dolinach i niebie** – sł. Anna Serafińska, muz. Marcin Partyka
5. **Po ślubie (po próbie)** – sł. muz. Anna Serafińska
6. **Na śniadanie dziś ty** – sł. Filip Łobodziński, muz. Tomasz Gąssowski
7. **Uciekaj moje serce** – sł. Agnieszka Osiecka, muz. Seweryn Krajewski
8. **Groove Machine** – sł. Anna Serafińska, muz. Anna Serafińska, Rafał Stępień
9. **Fever** – sł. muz. Eddie Cooley, Otis Blackwell
10. **Anglia** – muz. Anna Serafińska
11. **Geisha** – sł. muz. Anna Serafińska
12. **Aniele Panie** – sł. Janina Malinowska, muz. Tomasz Gąssowski
13. **Saturday Evening** – muz. Anna Serafińska

Większość utworów prezentowanych w koncercie podczas tegorocznego Festiwalu Wszystkie Strony Świata pochodzi z albumu „Anna Serafińska Groove Machine” (Polskie Radio, 2014), będącego zapisem koncertu w radiowej Trójce. To wybuchowa mieszanka nowoczesnego jazzu, łącząca utwory multijęzyczne i multystylowe, zarówno z tekstem, jak i w pełni instrumentalne. Ich stylistykę sama wokalistka opisuje jako vocal fusion.

„Anna ma niesamowity głos i perfekcyjnie wszystko wykonuje!” | Urszula Dudziak, Jazz Forum

„Lekkość jest kolejną cechą jej śpiewania. Nawet najtrudniejsze słowa potrafi oddać z właściwym nasyceniem emocjonalnym, by były zrozumiałe nie tylko dla miłośników jazzu. I tak, przechodzi od totalnej zabawy, poprzez energetyczne granie zespołu Groove Machine, do kolejnego zastanowienia, czy nawet modlitwy. (...) Niezaprzeczalnie, można odnaleźć w tych piosenkach energię zapożyczoną z wielu gatunków. Jednak, najważniejsze się wydaje odczuwalne, klasyczne podejście Anny Serafińskiej do samej piosenki. Bo jej piosenka w dalszym ciągu pozostaje w swojej istocie piosenką – za co dziękuję, pani Aniu”. | Piotr Bielawski, www.natemat.pl

„Nigdy jeszcze nie pokazałam żadnych swoich słów temu światu, a pisać od nie pamiętam kiedy. Okazało się, że niektóre z tekstów stały się w międzyczasie piosenkami. (...) To płyta bardzo różna, dużo na niej melodii, trochę nowoczesności i zadziorności starałam się wtoczyć w jakieś formy. Chciałam się odciąć od bycia wokalistką do śpiewania wyłącznie poetyckich piosenek. Ciągle równolegle dębuję coś swojego, ten zespół gra, ale nigdy nie ujrzało to światła dziennego. Postanowiłam, że należy pewien okres zamknąć i zamknęłam go tą płytą”. | Anna Serafińska, www.polskieradio.pl

fol. Krzysztof Bieliński

lublin.gazeta.pl

LUBLIN

**CZYTAJ CODZIENNIE
O WYJĄTKOWYCH LUDZIACH,
LOKALNYCH WYDARZENIACH,
WIELKICH SUKCESACH**

Lublin. Dobrze się znamy

09.11.2014 • NIEDZIELA 19:00

BALANESCU QUARTET

Puławski Ośrodek Kultury Dom Chemika,
sala widowiskowa, ul. Wojska Polskiego 4

KWARTET SAKSOFONOWY AKADEMII MUZYCZNEJ W ŁODZI

Patryk Ćwikliński – saksofon sopranowy

Jacek Delong – saksofon altowy

Mateusz Dobosz – saksofon tenorowy

Wiktoria Koziara – saksofon barytonowy

Claude Pascal (ur. 1921) – *Quatuor de
Saxophones (1961)*

WYKONAWCY

KWARTET SAKSOFONOWY AKADEMII MUZYCZNEJ W ŁODZI

Powstał w lutym 2014 z inicjatywy dra hab. Jacka Delonga z okazji Konferencji Naukowo-Artystycznej „Różnorodność środków wyrazu w twórczości na instrumenty dęte kompozytorów XX i XXI wieku” (Łódź). Kwartet składający się ze studentów Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi oraz profesora klasy saksofonu, jednocześnie prowadzącego zespół, miał okazję wykonać na Konferencji „Quatuor de Saxophones” Clauda Pascala, które jednocześnie było polskim prawykonaniem tego utworu.

PATRYK ĆWIKLIŃSKI

Student AM w Łodzi w klasie J. Delonga. Laureat Międzynarodowego Konkursu Instrumentów Dętych we Wrocławiu i Ogólnopolskiego Festiwalu

Saksofonowego w Przeworsku. Jako solista ma na swoim koncwie występ z Orkiestrą Filharmonii Częstochowskiej. Stypendysta MKiDN.

JACEK DELONG

Doktor habilitowany, w łódzkiej AM prowadzi klasę saksofonu klasycznego oraz big band, który koncertował z M. Urbaniakiem, G. Gutmanem, J. Ptaszynem Wróblewskim, U. Dudziak, zdobył m.in. Grand Prix Festiwalu Big Bandów w Nowym Tomyślu i wyróżnienie Festiwalu Jazz nad Odrą oraz wraz z chórem Con Vigore wykonał prapremierę polską „Sacred Concert II” D. Ellingtona. Współpracował z Orkiestrą Filharmonii Łódzkiej, Orkiestrą Łódzkiej Rozgłośni PR, G. Łobaszewską, Z. Górnym, K. Nicze, zespołem Mellow Five. Koncertuje z repertuarem współczesnym (Musica Polonica Nova we Wrocławiu, Musica Moderna w Łodzi). Wraz z Warszawską Orkiestrą Radiową wykonał prapremierę dedykowanego mu koncertu na saksofon i orkiestrę „Akwarydy” G. Duchnowskiego.

MATEUSZ DOBOSZ

Student AM w Łodzi w klasie P. Gusnara. Uczestniczył w wielu warsztatach saksofonowych. Laureat m.in. I nardoty ex aequo Ogólnopolskiego Festiwalu Saksofonowego w Przeworsku.

WIKTORIA KOZIARA

Studiowała w Conservatoire de Musique de Perpignan (Francja), studentka AM w Łodzi w klasie J. Delonga. Uczestniczyła w wielu warsztatach i kursach mistrzowskich. Była członkiem młodzieżowego zespołu Szymanowski Big-Band, z którym nagrała albumy „100% Swing” i „Jazz’t friends”.

REPERTUAR

Claude Pascal

Quatuor de Saxophones (1961)

1. Animé
2. Choral
3. Mouvement de Valse
4. Vif

Napisany w 1961 „Quatuor de Saxophones” jest utworem zaskakującym i bogatym harmonicznie. Całość najeżona jest dysonansami i modulacjami do odległych od siebie tonacji. Pascal traktuje tu wszystkie głosy równo, dając możliwość każdemu z nich na popis. Kompozycję rozpoczyna część Anime, która jest zmodyfikowaną formą sonatową.

Tonacja zmienia się raz za razem, a połączenia harmoniczne są odważne i nowatorskie. Kolejną częścią jest spokojny Choral. Główny temat wprowadza saksofon barytonowy z akordowym towarzyszeniem pozostałych głosów na przemian z kontrastującym charakterystycznym motywem z przesunięciami w najniższej partii, pojawiającej się w różnych wariantach, za każdym razem z innym akompaniamentem. Trzecia część Valse łączy w sobie francuską łagodność oraz dziarskość. Część rozpoczyna taneczny temat na trzy czwarte w partii saksofonu sopranowego przy harmonicznym akompaniamentem pozostałych głosów. Po chwili jednak Pascal zmienia metrum na dwudzielne

i w rzeczywistości bardziej przypomina to formę marsza niż walca. Mocny wstęp z prowadzącą partią saksofonu altowego charakteryzuje ostatnią część utworu. Utrzymana w szybkim tempie pokazuje możliwości każdego z saksofonów. Żywa i zniuansowana część kończy tę ważną w literaturze saksofonowej kompozycję.

CLAUDE PASCAL (ur. 1921) Francuski kompozytor, piosenkarz i krytyk muzyczny. Urodził się w 1921 w Paryżu. Mając zaledwie 10 lat, został przyjęty do Paryskiego Konserwatorium Muzycznego. Jako młody kompozytor zdobył tam I nagrodę „Prix de Rome” za kantatę „Jokes of bootstrapping

marchant” (1945). Artysta był bardzo aktywnym wykonawcą, dużo koncertował i znalazł się szybko w obsadzie muzyków Yiellid w operze Debussy’ego „Pelleas i Melisanda”. Mając 12 lat pojawił się na scenie Opery Champs d’Elysees, a po kilku latach pracy został mianowany dyrektorem śpiewu (master refren) w teatrze opery komicznej w Paryżu (1944-1945). Ponadto w 1952 uzyskał tytuł wychowawcy – profesora instrumentów dętych drewnianych w Konserwatorium Paryskim, gdzie został również dyrektorem (1966). Od 1970 jako krytyk – dziennikarz muzyczny pisze artykuły do dziennika „Le Figaro”.

BALANESCU QUARTET

Alexander Balanescu – skrzypce

James Shenton – skrzypce

Katie Wilkinson – altówka

Nick Holland – wiolonczela

Repertuar własny: utwory z albumów „Luminitza” (1994), „Maria T” (2005)

WYKONAWCY

BALANESCU QUARTET

Rumuński, awangardowy kwartet smyczkowy należący obecnie do czołówki światowej sceny, założony w 1987 przez skrzypka i kompozytora Alexandra Balanescu, który zyskał popularność dzięki wydaniu albumu z autorskimi wersjami utworów niemieckiego zespołu Kraftwerk, tworzącego elektroniczną muzykę eksperymentalną: „Possessed” (1992). Kolejne albumy to m.in.: „Luminitza” (1994, inspirowany zmianami w Europie Wschodniej po 1989), „Angels & Insects” (1995, soundtrack do filmu P. Haasa) „East Meets East” (1997), „Maria T” (2005, hołd dla wielkiej rumuńskiej piosenkarki Marii Tanase) i „This Is The Balanescu Quartet” (2012, zbiór najważniejszych kompozycji z 25-letniej działalności kwartetu). Alexander Balanescu tworzy także – wykonywaną przez kwartet – muzykę dla teatru, filmu i telewizji. Jest autorem muzyki do filmu animowanego „Sound of Music” (reż. P. Mulloy), nagrodzonego na MFF w Zagrzebiu. Współpracując z renomowanymi kompozytorami czy realizując projekty inspirowane tradycyjną muzyką rumuńską, Balanescu Quartet wypracował charakterystyczny styl kompozytorski i wykonawczy, który wyróżnia go na tle innych

kwartetów smyczkowych nowatorskim ujęciem materiału muzycznego. Ich koncerty są doceniane za energię i dynamizm. Balanescu Quartet występował na tak różnych scenach jak New York’s Knitting Factory, London’s Roundhouse, The Lincoln Centre, Wembley Arena. Artyści stale poszukują przestrzeni, które pozwolą zaprezentować ich muzykę w nowym kontekście. Balanescu Quartet ceniony jest za charakterystyczny styl, na który składają się nowotarskie i skomplikowane rozwiązania w zakresie rytmiki, dysonanse dźwiękowe oraz oryginalne podejście do materiału muzycznego. Kwartet pokonuje muzyczne granice i eksploruje nieznaną terytoria. W tej podróży mierzy się i weryfikuje ograniczenia kwartetu smyczkowego, muzyczną wrażliwością zbliżając się bardziej do specyfiki nowoczesnego zespołu, niż klasycznej formacji. Lider TBQ, Alexander Balanescu tworzy muzykę będącą wynikiem przekonania o możliwości komunikacji artystycznej między różnymi, czasem bardzo odległymi gatunkami.

www.balanescu.com

www.facebook.com/BalanescuQuartet

REPERTUAR

Alexander Balanescu

Luminitza (1994)

1. East

2. Mother

3. Link

4. Revolution

5. Still With Me

6. Luminitza

„Luminitza” oznacza delikatne światło – może być tym, które wytwarzają świetliki lub przeblyskiem odległego miasta w nocy. Dla Alexandra Balanescu słowo to ma wiele odcieni znaczeniowych. Odnosi się do światła przyzywających go do ojczyzny, którą jego rodzina opuściła z końcem lat 60. XX w., do zdlawionego blasku miast borykających się z przerwami w dostawie prądu. Ale przede wszystkim – do promyka nadziei rozpalającego ciemność, która nawet po upadku reżimu Ceaușescu nadal okrywa Rumunię całunem.

„Do ojczyzny wróciłem w roku 1991, po 22 latach, na zaproszenie festiwalu organizowanego przez Związek

Kompozytorów Rumuńskich. Choć moja podróż trwała zaledwie pięć dni, wywołała wiele emocji. Złączyłem się na powrót z rodziną, przyjaciółmi i całym dziedzictwem kulturowym. Po wszystkim zrozumiałem, że muszę w muzyce wyrazić te uczucia wraz z moją odpowiedzią na zmiany po roku 1989. Efektem stał się album ‘Luminitza’. Przygotowując się do pracy nad płytą, słuchałem dużo muzyki tradycyjnej z różnych części Rumunii, czerpałem inspirację z tych wspaniałych melodii. Nie chciałem dokonywać transkrypcji, ale wchłonąć i przekształcić język muzyki tradycyjnej, by stworzyć swój własny”.
| Alexander Balanescu

Alexander Balanescu

Maria T (2005)

1. Tulnicul

2. Aria

3. Interlude

4. Lume Lume

Alexander Balanescu czerpie z narodowych korzeni, przywołując ducha jednego ze swoich najwcześniejszych muzycznych wpływów – Marii Tanase, olśniewającej, kultowej aktorki i piosenkarki, wykonawczyni tradycyjnej muzyki ludowej (1913-1963).

„Muzyka jest tutaj dedykowana Marii Tanase, najwspanialszej rumuńskiej piosenkarce, która zebrała i opracowała narodowe utwory wokalne z różnych regionów kraju oraz uczyniła je swoimi własnymi, wykorzystując swoją niewiarygodną umiejętność komunikacji. Byłem wielce zainspirowany tym materiałem, sposobem, w jaki te piosenki ucieleśniają ducha rumuńskiej poezji i filozofii. Podobnie jak w przypadku albumu ‘Luminitza’ moją intencją było nie stworzenie aranżacji czy transkrypcji materiału tradycyjnego, ale przefiltrowanie go przez moją indywidualną muzyczną wizję, aby rozwinąć nowy, prywatny język, przy zachowaniu wierności oryginalnemu źródłu. W niektórych przypadkach wykorzystałem melodyczne i rytmiczne ogniwa tych piosenek jako klocki tworzące kompozycje. Innym razem posłużyłem się archiwalnymi nagraniami by połączyć je z żywym kwartetem. Użyłem również głosu Marii Tanase jako elementu ostatecznej struktury kompozycyjnej”. | Alexander Balanescu

ALEXANDER BALANESCU (ur. 1954) Studiował w Rubin Academy (Jerozolima), Trinity College of Music (Londyn), Juilliard School (Nowy Jork). Kompozytor i jeden z najbardziej wizjonerskich skrzypków naszych czasów. Jego sytuujący się w kręgu muzyki współczesnej repertuar zawsze spogląda w przyszłość. Lider Balanescu Quartet i współzałożyciel The Michael Nyman Band, z którym nagrał większość albumów oraz występował na całym świecie przez 15 lat. Był również członkiem Gavin Bryars Ensemble i Arditti Quartet. Wraz z Balanescu Quartet występował z repertuarem klasycznym i nie-klasycznym, spektakularny sukces grupy zaowocował trasami koncertowymi w USA i Europie oraz udziałem w wielu festiwalach (m.in. Roskilde, Dania). W recitalach solowych prezentował kompozycje Nymana, Sciarrino, Reicha, Glassa oraz swoje własne. Jako solista występował z London Philharmonic Orchestra. Jako wykonawca i kompozytor współpracował z takimi artystami jak Pina Bausch, Philip Glass, David Byrne, Michael Nyman, Rabih Abou-Khalil, Hector Zazou, ale także z francuską grupą Un Drame Musical Instantané – czerpiącą z rocka, jazzu, muzyki współczesnej – brytyjskim duetem popowym Pet Shop Boys, saksofonistą jazzowym Ornette Colemanem i piosenkarką Kate Bush.

10.11.2014 • PONIEDZIAŁEK 19:00

**MAGDALENA BOJANOWICZ – recital
wiolonczelowy**

Puławski Ośrodek Kultury Dom Chemika,
sala widowiskowa, ul. Wojska Polskiego 4

**Magdalena Bojanowicz – wiolonczela
Mischa Kozłowski – fortepian**

Ludwig van Beethoven (1770-1827) – Sonata
wiolonczelowa nr 3 A-dur, Op. 69 (1807-1808)

Ludwig van Beethoven (1770-1827) – 7 wariacji
Es-dur na temat arii z opery „Czarodziejski flet” -
„Bei Mannern welch Liebe fuhlen”, WoO46 (1801)

Alfred Schnittke (1934-1998) – Sonata
wiolonczelowa nr 1 (1978)

Bohuslav Martinů (1890-1959) – Wariacje na
temat Rossiniego, H. 290 (1942)

WYKONAWCY

MAGDALENA BOJANOWICZ

Ur. 1988 w Warszawie. Jest wielokrotną laureatką
konkursów, m.in.: II nagroda i dwie Nagrody
Specjalne w Międzynarodowym Konkursie
im. Witolda Lutosławskiego (Warszawa 2011),
III nagroda w Międzynarodowym Konkursie
Wiolonczelowym im. Krzysztofa Pendereckiego
(Kraków 2008), I nagroda w Konkursie Muzyki
XX i XXI wieku dla młodych wykonawców (2005),
I nagroda w Międzynarodowym Konkursie

Wiolonczelowym w Liezen (Austria, 2006),
II nagroda w Międzynarodowym Konkursie
Wiolonczelowym im. Ludwiga van Beethovena
w Hradec (Czechy, 2010), Nagroda Specjalna
dla najlepiej zapowiadającego się polskiego
artysty w Międzynarodowym Konkursie
Współczesnej Muzyki Kameralnej (Kraków 2010,
w duecie z M. Frąckiewiczem), Wyróżnienie
w Międzynarodowym Konkursie Praska Wiosna
(Czechy 2012), I nagroda w Międzynarodowym
Konkursie duetów z fortepianem (Częstochowa
2013, wraz z M. Kozłowskim). Była półfinalistką
prestżowych konkursów wiolonczelowych:
Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego
Gaspara Cassado (Tokio 2009) oraz
Międzynarodowego Konkursu im. Dr. L. Sigall’a (Chile
2011). W 2010 ukończyła z wyróżnieniem studia I st.
na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina
w Warszawie w klasie wiolonczeli prof. Andrzej
Bauera. Obecnie kontynuuje edukację na studiach
II st. w Universität Der Künste w Berlinie w klasie
prof. Jensa Petera Maintza. Swoje umiejętności
doskonaliła na kursach w Brukseli, Salzburgu,
Pineswang (Austria), Kronberg (Niemcy), gdzie
pracowała pod okiem największych autorytetów
w dziedzinie gry na wiolonczeli takich jak Julius
Berger, Kazimierz Michalik, Phillippe Muller,
Arto Noras, Claus Reichardt, Victoria Yagling.
Była stypendystką Krajowego Funduszu na
rzecz Dzieci (2001-2008) oraz Ministra Kultury
i Sztuki (czterokrotnie). W 2009 została laureatką
prestżowego stypendium „Młoda Polska”, które
pozwoliło na nagranie płyty „Satin” z polską muzyką
współczesną w duecie z Maciejem Frąckiewiczem.
Jako TWOgether Duo zostali laureatami Paszportu

Polityki „za odwagę, ryzyko i konsekwencję, za koncertowe kreacje, pobudzanie naszej wyobraźni i siłę przekonywania” oraz byli nominowani do Fryderyków 2013. Jako solistka występowała m.in. z orkiestrami Filharmonii Narodowej, NOSPR, Rzeszowskiej, Zielonogórskiej, Łódzkiej, Dolnośląskiej, Świętokrzyskiej, Leopoldinum, Symfonii Iuventus, pod batutą takich dyrygentów jak: George Tchitchinadze, Daniel Smith, Volker Schmidt-Gertenbach, Renato Rivolta, Marek Moś, Michał Klauza, Tadeusz Wojciechowski, Jerzy Kosek, Michał Nesterowicz, Paweł Przytocki, Wojciech Rodek, Benjamin Lack, E. Kovacic. Brała udział w festiwalach: Ogólnopolski Festiwal Tydzień Talentów w Centrum I. Paderewskiego w Tarnowie, Ogólnopolski Festiwal Gwiazdy Promują w Jeleniej Górze, Musica moderna w Łodzi, Warszawska Jesień, Musica Polonica Nova, Mistrzowie Polskiej Wiolinistyki w Zielonej Górze, Festiwal Muzyka na szczytach w Zakopanem, Festiwal Muzyczne przestrzenie, Festival au Lemman w Thonon les Bains we Francji Festiwal Kameralny w Moskwie, Festiwal Gulangu w Xiamen (Chiny). Współtworzył warszawską grupę Cellonet prowadzoną przez Andrzeja Bauera.

MISCHA KOZŁOWSKI

Ur. 1989 w Gdyni. W 2013 ukończył z wyróżnieniem Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, gdzie studiował w klasie fortepianu prof. Piotra Palecznego i as. Karoliny Nadolskiej. Obecnie kształci się pod kierunkiem prof. Tomasza Herbuta w Hochschule der Künste Bern w Szwajcarii. Jest laureatem festiwalu i konkursów o zasięgu ogólnopolskim oraz międzynarodowym,

m.in.: Międzynarodowego Konkursu Muzyki Kameralnej organizowanego przez Filharmonię Częstochowską (2013, w duecie z M. Bojanowicz), Międzynarodowego Konkursu Muzycznego im. M. Łysenki w Kijowie (Ukraina, 2012), Ogólnopolskiego Konkursu Duetów z Fortepianem w Warszawie (2012, w duetach z M. Bojanowicz i M. Sopią Sitarz), Ogólnopolskiego Festiwalu Laureatów Konkursów Muzycznych Tydzień Talentów w Tarnowie-Kąsnej Dolnej (2010), Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina w Darmstadt (Niemcy 2009), Ogólnopolskiego Konkursu im. F. Chopina w Warszawie organizowanego przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina (2008), Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego dla Młodych Pianistów w Narwie (Estonia 2006). Koncertuje w Polsce, a także na terenie Europy, Japonii i Chin. Występował podczas festiwalu: Kissinger Sommer i KlaiverOlymps w Bad Kissingen (Niemcy), May Festival w National Centre for the Performing Arts w Pekinie (Chiny), 2014 Gulangu Music Week in Summer w Xiamen (Chiny), Międzynarodowy Festiwal Jeunes Virtuoses à Ennejma Ezzahra w Sidi Bou Said (Tunezja), Chopin au Jardin du Luxembourg w Paryżu (Francja), Festiwal Europäische Wochen w Passau (Niemcy), International Music Students Festival w Kyoto (Japonia), International Chamber Music Students Festival w Nikozji (Cypr), Festiwal Muzyki i Filmu Transatlantyk w Poznaniu, Letnie koncerty na Grochowskiej 272 organizowane przez Fundację Sinfonii Varsovii, Festiwal Chopiniana-Dni Muzyki Fryderyka Chopina w Warszawie, Międzynarodowy Festiwal Chopinowski w Dusznikach Zdroju, Dni Muzyki Karola Szymanowskiego w Zakopanem. Jako

fot. Aleksandra Perfecka

solista miał okazję występować pod batutą Łukasza Borowicza, Kai'a Baumanna, Yury Bervetsky'ego, Christiana Danowicza, Tiziano Forcolina, Juri'ego Gilbo, Jerzego Koska, Wojciecha Rajskiego, Zygmunta Rycherta, Petera Tiborisa, Moniki Wolińskiej oraz z towarzyszeniem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Narodowej, Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia, PAN-European Philharmonia, Russischen Kammerphilharmonie St. Petersburg, Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Narodowej Ukrainy, Orkiestry Symfonicznej Lwowskiej Akademii Muzycznej im. M. Łysenki, San Marco Orchestra. Swoje umiejętności doskonalił pod okiem takich muzyków jak Noel Flores, Andrzej Jasiński, Mari Kodama, Irena Kutin, Oleg Maisenberg, Viera

Nosina, Anne Queffelec, Matti Raekallio, Regina Smendzianka, Alexey Sokolov, Dang Thai Son, Joaquin Soriano, Józef Stempel, Andrzej Tatarski, Tamas Ungar. Kameralistyką jest jego wielką pasją – w jej zakresie kształcił się na warszawskim Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina pod kierunkiem prof. Macieja Paderewskiego, prof. Jerzego Marchwińskiego oraz prof. Katarzyny Jankowskiej-Borzykowskiej. Doskonalił również swe umiejętności pod okiem takich artystów jak Marcin Baranowski, Erik Battaglia, Andrzej Bauer, Krystyna Borucińska, Barbara Halska, Krzysztof Jakowicz, Baros Kozia, Jens Peter Maintz, Krystyna Makowska-Ławrynowicz, Kazimierz Michalik, Maja Nosowska, Jan Philip Schulze, Jan Stanienda, Maria

Szwajger-Kuśakowska. Jest również uczestnikiem Programu Kształcenia Młodych Talentów Akademia Operowa przy Teatrze Wielkim-Operze Narodowej w Warszawie, w zakresie którego pianiści mają możliwość zdobywać wiedzę i doświadczenie niezwykle istotne dla zawodu korepetytora - „coacha” - wokalistów. Za swoje osiągnięcia otrzymał stypendia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Marszałka Województwa Pomorskiego, Prezydenta Miasta Gdyni, Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci, Dongsan Research Foundation, Podkarpackiej Fundacji Rozwoju Kultury, Banku Société Générale.

www.mischakozlowski.com

REPERTUAR

Ludwig van Beethoven

Sonata wiolonczelowa nr 3 A-dur, Op. 69 (1807-1808)

- 1. Allegro ma non tanto**
- 2. Scherzo: Allegro molto**
- 3. Adagio cantabile**
- 4. Allegro vivace**

Dzieło należy do cyklu pięciu sonat wiolonczelowych powstałych w latach 1796-1815, kiedy to konkretyzował się styl Beethovena. Oba instrumenty – fortepian i wiolonczela – są tu traktowane równoprawnie, co w owym czasie stanowiło nowość. Powstanie „Sonaty wiolonczelowej nr 3” przypada na okres rozkwitu sił twórczych Beethovena. Utwór ukończony w tym samym roku, co V i VI Symfonia, zdedykował kompozytor przyjacielowi – baronowi Ignazowi Freiherrowi von Gleichensteinowi, który

amatorsko grywał na wiolonczeli. Utwór opatrzony jest słowami „Inter Lacrimas et Luctum” (pośród łez i smutku). Chociaż nie od razu porusza słuchacza tym nastrojem, daje się w nim wysłyszeć pewną dozę melancholii skrytą za refleksyjnym liryzmem. Sonata rozwija się jako dialog spierających się lub pozostających ze sobą w zgodzie instrumentów. Cieniowana mrocznie część pierwsza inicjowana jest przez melancholijną partię wiolonczeli, której liryczny ton zostaje podchwycony przez fortepian. Następnie, zasadą dialektycznego kontrastu, muzyka przechodzi w żywiołowość, by za chwilę powrócić w refleksyjne, liryczne tony. Część druga oparta jest na dramaturgii opozycji dur-moll. Adagio cantabile, stanowiące właściwie wstęp do części ostatniej, nasuwa skojarzenia z pieśnią oraz uznawane jest za zapowiedź romantyzmu. Kompozycję zamyka radosna konwersacja instrumentów, których porozumienie znajduje wyraz w błyskotliwej kódie. Beethoven zdaje się dawać wyraz swojej wierze w rozumność człowieka, który pośród łez i smutku może znaleźć w sobie siłę by nad nimi zwyciężyć.

Ludwig van Beethoven

7 wariacji Es-dur na temat arii z opery

„Czarodziejski flet” - „Bei Mannern welche Liebe fuhlen”, WoO46 (1801)

- 1. Theme: Andante**
- 2. Variation 1**
- 3. Variation 2**
- 4. Variation 3**
- 5. Variation 4**
- 6. Variation 5: Si prenda il tempo un poco più vivace**
- 7. Variation 6: Adagio**
- 8. Variation 7: Allegro ma non troppo**

Jako 17-latek Beethoven zachwycił Mozarta, w wieku 31 lat napisał dzieło oparte na temacie miłosnego duetu „Bei Männern, welche Liebe fühlen” („W mężczyźnie, który czuje miłość”) z Mozartowskiej opery „Czarodziejski flet”, śpiewanym przez Paminę (córkę Królowej Nocy) i Papageno. W wariacjach Beethovena partia fortepianu przypisana jest Paminie, partia wiolonczeli natomiast jej adoratorowi. Niektórzy sugerują istnienie związku między Beethovenem i Mozartowskim bohaterem, twierdząc, że kompozytor mógł w owym czasie podzielać jego stany. „7 wariacji” stanowi z pewnością świadectwo wielkiego wrażenia, jakie na Beethovene wywarła muzyka Mozarta. Mamy tu do czynienia z bogactwem zróżnicowanych nastrojów: od melancholii po żarliwość, a tematy taneczne sąsiadują z lirycznymi.

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827) Urodzony w Bonn niemiecki kompozytor i pianista, ostatni z grona klasyków wiedeńskich, uznawany za prekursora romantyzmu. Muzyki uczy się początkowo od swojego ojca i już jako siedmiolatek występuje z własnym koncertem. Marzeniem ojca jest, by na podobieństwo Mozarta stał on się kolejnym cudownym dzieckiem epoki. Talent Beethovena rozwija się jednak wolniej, objawiając w pełni dopiero w okresie dojrzewania. Pierwszym ważnym nauczycielem jest kompozytor i organista Christian Gottlob Neefe, który po jakimś czasie czyni go swoim zastępcą na stanowisku dworskiego organisty. W 1787 arcybiskup Maksymilian Franciszek wysłał utalentowanego muzyka do Wiednia, by tam pobierał nauki u Mozarta. Zgodnie

ze źródłami, na Mozarcie wielkie wrażenie wywierają umiejętności improwizacyjne Beethovena: „Ten młody mężczyzna niebawem zadziwi świat”. Wizyta zostaje szybko przerwana; na wieść o śmierci matki Beethoven wraca do Bonn. Boryka się w tym czasie z problemami osobistymi: z powodu alkoholizmu ojca stopniowo topnieje rodzinny majątek. Wyrokiem sądu zostaje mu przyznana wyłączna opieka nad młodszymi braćmi. Beethoven zarabia jako muzyk oraz nauczyciel. Otrzymuje wsparcie ze strony rodziny von Breuning, dzięki której zostaje wprowadzony w świat arystokracji. Zaprzyjaźnia się także z hrabią Ferdinandem von Waldstein – swoim wielbicielem i przysłym mecenasem. W młodzieńczych kompozycjach Beethovena odnaleźć można wpływy muzyki ludowej i popularnej, idiomów zaczerpniętych z tradycji włoskiej, francuskiej czy słowiańskiej oraz sonat C.Ph.E. Bacha. W 1790, po śmierci cesarza Józefa II, Beethoven otrzymuje zlecenie na napisanie ody żałobnej. Utwór zostaje jednak odrzucony jako zbyt trudny dla wykonawców. Beethoven stale marzy o wyjeździe do Wiednia. Wkrótce nadarzy się ku temu okazja, w Bonn zatrzymuje się bowiem przejeżdżającym mistrz Haydn, który zapoznawszy się z jego partyturami, oferuje, że może przyjąć go jako ucznia. W 1782 Beethoven opuszcza rodzinne miasto, by nigdy już tu nie powrócić. W Wiedniu debiutuje wykonaniem „II Koncertu fortepianowego B-dur”, szybko zdobywa opinię doskonałego pianisty, a w późniejszym czasie także wybitnego kompozytora, co umożliwia pozyskanie kolejnych mecenasów. Do promocji kompozytorskiej twórczości Beethovena przyczynia się przyjaciel Nikolaus Simrock, który zaczyna

wydawać jego dzieła. Zgodnie z planami uczy się u Josepha Haydna. Niestety mistrz uporczywie poprawia dzieła Beethovena, co spotyka się ze zniechęceniem młodego kompozytora. W tajemnicy zaczyna więc pobierać lekcje u organisty Johanna G. Albrechtsbergera. Pisze „Sześć kwartetów smyczkowych” oraz „Septet E-dur”. Wykonania I i II Symfonii przynoszą mu miano jednego z najważniejszych kompozytorów młodego pokolenia. Do wczesnego okresu twórczości należą także m.in. „Sonata Patetyczna” i „Księżycowa”. Beethoven czuje się w pełni sił twórczych. W 1796 notuje: „Odwagi Dwadzieścia pięć lat! Nadeszły!... Trzeba, by jeszcze w tym roku człowiek przejawiał się cały”. Niestety, w tym samym czasie pojawiają się pierwsze objawy utraty słuchu. Kilka lat później w tak zwanym testamencie heiligenstadzkim daje wyraz swojej rozpacz: „Niewiele brakowało, a skończyłbym z życiem. Tylko ona, sztuka, mnie powstrzymała. Ach, zdało mi się to niemożliwe opuścić świat, zanim stworzę to wszystko, do czego czułem się powołany”. Mimo że choroba nie powstrzymała jego aktywności kompozytorskiej, to już w 1811, po nieudanej próbie „V Koncertu fortepianowego”, musi zrezygnować z publicznych występów. Choroba staje się coraz bardziej uciążliwa, od 1815 Beethoven porozumiewa się z otoczeniem pisemnie. Zachowane notatniki kompozytora stanowią również bogate źródło wiedzy o metodzie twórczej Beethovena. Możemy dzięki im zobaczyć, jak z błażej początkowo melodii powstaje dzieło o rozbudowanej strukturze. Punkt zwrotny w życiu Beethovena stanowi „III Symfonia ‘Bohaterska’” (1805), będąca odpowiedzią na testament

heiligenstadzki oraz świadcząca o przewycięzeniu kryzysu: triumfie woli nad cierpieniem. Za nią postępują kolejne mistrzowskie dzieła: sonaty fortepianowe – „Waldsteinowska” i „Appassionata” (którą Beethoven uważał za najbardziej rozwiniętą w swoim dorobku), „IV Koncert fortepianowy”, „Trzy kwartety smyczkowe ‚Razumowskiego’” oraz „IV Symfonia”. W kraju i za granicą stale wzrasta renoma kompozytora, a czołobitne recenzje wpływają na zwiększenie aktywności wydawniczej; dzieła Beethovena są publikowane częściej niż Mozarta i Haydna. Kompozytor jest również hojnie wynagradzany przez mecenasów. Powodzeniu artystycznemu nie towarzyszy niestety szczęście w miłości. Beethoven już od dawna myśli o małżeństwie, ciągle się zakochuje, jednak wszystkie podejmowane w tym celu starania kończą się fiaskiem. Pisze nawet list „Wiecznie kochana”, adresowany do tajemniczej wybranki. Źródła prześcigają się w podawaniu kandydatek do tego tytułu, nie dochodząc do jednoznacznych wniosków. Kolejne lata przynoszą wielką popularność „V Symfonii”; wsparta opinią krytyka muzycznego E. T. A. Hoffmanna zdobywa uznanie w całej Europie. Beethoven-humanista szczególnie uwielbieniem darzy Goethego. Do ich spotkania dochodzi w 1812. Jednak spotkanie to ma także swój niefortunny epizod. Beethoven całe swoje życie był zagorzałym przeciwnikiem łatwego i bezmyślnego wzruszenia okazywanego przez publiczność. Twierdził, że „artyści nie płaczą, ale płoną ogniem”. Więc kiedy po zagranu czegoś Goethemu na fortepianie, widzi, że poeta wzrusza się do łez, wykrzykuje: „Tego się po panu nie spodziewałem. Goethemu nie przystoi takie zachowanie. Jeśli pan nie umie mnie ocenić

i postawić na równi z sobą, któż wobec tego ma się poznać na mnie? Jakież tłumok ma mnie zrozumieć?” W 1813 ma miejsce udane prawykonanie „VII Symfonii”. Jednak od tego czasu datuje się również obniżenie potencjału twórczego Beethovena, do czego przyczyniają się choroby, rozchwianie emocjonalne, narastające poczucie osamotnienia, problemy finansowe oraz troski rodzinne (śmierć brata Carla i próba samobójcza bratanka). Sytuacja ta narasta wraz z biegiem lat, a dzieła napisane w latach 1815-1827 stanowią niewielką część dorobku kompozytora. Do znaczących utworów ostatniego okresu należą: cykl pieśni „An die ferne Geliebte”, „Dwie sonaty wiolonczelowe” i „Sonata fortepianowa nr 29 „Hammerklavier””. Ostatnimi dziełami na dużą skalę są „IX Symfonia” oraz „Missa Solemnis” – ich wspólne prawykonanie stanowi triumf Beethovena, o którym Wiedeń zaczął już pisać: „do większych prac nie ma już inwencji”. Kompozytor zostaje członkiem Szwedzkiej Akademii Nauk, a Ludwik XVIII odznacza go złotym medalem. Jest już bardzo wyczerpany chorobami i rodzinnymi nieszczęściami. Po wakacyjnym odpoczynku jego stan zdrowia ponownie się pogarsza. Ludwik van Beethoven umiera wiosną 1827 roku. Wieczorem, podczas burzy. W ceremonii pogrzebowej ostatniego klasyka wiedeńskiego bierze udział 20 tysięcy osób.

Beethoven zasłynął przede wszystkim dziewięcioma symfoniemi, komponowanymi w latach 1799-1824. Jest również autorem kwartetów smyczkowych, sonat i koncertów fortepianowych oraz skrzypcowych, muzyki kameralnej, mszy, kantat oraz pieśni. Należał do najbardziej wpływowych kompozytorów, jego twórczość wraz

z wprowadzonymi innowacjami formalnymi nadała kierunek całej późniejszej muzyce. Beethoven rozszerzył zakres środków harmoniczných, stworzył nowy rodzaj symfonii - „z głosami” oraz wzbogacił mszę o jej typ symfoniczny, zerwał z polifonią baroku oraz zaproponował nową formę koncertu symfonicznego jednoczącego solistę i orkiestrę. Osiągnięciem Beethovena jest wyniesienie muzyki instrumentalnej na najwyższy poziom artystycznej doskonałości. Udało mu się w niej połączyć intensywność emocji z doskonałością formy, w sposób, który nie znajduje precedensu w historii. W szczególnej mierze ustanowił on granicę między epokami: „Každy gest Beethovena – polityka, idealisty, orędownika walki o wolność, filozofa, wyznawcy wiary w uniwersalnego boga – był w równym stopniu zapowiedzią epoki romantyzmu, co pożegnania klasycznej przeszłości, do której należeli jego poprzednicy”. Za biografem Wilhelmem von Lenz wyodrębnia się trzy okresy w rozwoju twórczości Beethovena. Pierwszy – od roku 1784 do prawykonania „I Symfonii”, drugi – przypadający na lata 1801-1814 („Sonata fortepianowa nr 27 e-moll”), trzeci – zakończony śmiercią kompozytora. W pierwszym okresie powstają prawie wyłącznie utwory kameralne, świadczące o fascynacji klasycyzmem XVIII wieku (Mozart, Haydn). Drugi cechuje się skłonnością do dużych form muzycznych, zanikiem ornamentacji oraz wykorzystywaniem kontrastów we wszystkich warstwach dzieła. Interpretacje akcentują także ukształtowany w tym czasie uniwersalny język muzyczny oraz „uwolnienie muzyki od licznych zależności: od symboliczności, od retoryki, od partykularyzmu narodowych cech stylistycznych.

Język jej jest powszechnie zrozumiały”. Okres trzeci przynosi formy wariacyjne, szerszy zakres harmonii i faktury, radykalne stosowanie kontrapunktu oraz pogłębienie intelektualnego aspektu dzieł. Życie Beethovena naznaczone było chorobą, walką ducha z ciałem. Dało ono zaczątek romantycznemu wizerunkowi artysty, który pokonuje przeciwności, drwiąc sobie z tego, co los mu przeznaczył. Smutne dzieciństwo, postępująca głuchota, troski rodzinne i finansowe nie zdołały ograniczyć pasji tworzenia. W odpowiedzi na nieszczęścia zsyłane przez los, Beethoven komponował kolejne dzieła, łącząc ich estetyczną wartość z postulatami etycznymi. Finał „IX Symfonii” stanowi przepowiednię idealnego stanu ludzkości, w którym obdarzony boskim rozumem człowiek, pokonawszy własne słabości, przewyciężywszy samego siebie, doprowadza do ucieleśnienia powszechnego stanu braterstwa. Także na poziomie bardziej przyziemnym Beethoven zachował autonomię. Jak podają źródła – zamiast być na usługach możnych, to ich podporządkowywał własnym kaprysom. Swoich protektorów traktował bezceremonialnie, a otrzymywane finansowanie odważał się kwestionować jako zażyty niskie. „Beethoven jest pierwszym w historii muzykiem absolutnie niezależnym, który stawia czoło całemu światu”.

Alfred Schnittke

Sonata wiolonczelowa nr 1 (1978)

- 1. Largo**
- 2. Presto**
- 3. Largo**

Alfred Schnittke – polystylista, postmodernista, spadkobierca Szostakowicza. Zachód zauważył go

zbyt późno, dopiero z początkiem lat 90. XX w., kilka lat przed śmiercią. Europa Wschodnia, która doceniła kompozytora wcześniej, w latach 70. i 80., uznawała go za spadkobiercę muzycznego dziedzictwa Dmitrija Szostakowicza. Dowodem na zasadność tej analogii jest właśnie „Sonata wiolonczelowa nr 1”, wcielająca polistyliizm Schnittkego, który sięgając po różne estetyki i techniki, wpisał z jednej strony swój dorobek w tradycję postmodernistyczną, z drugiej natomiast – w tendencję twórczą obraną przez Szostakowicza. Przedstawioną diagnozę celnie werbalizuje Alex Ross: „To prawowity następca Szostakowicza, mistrz ironii, który stworzony przez siebie język nazwał „polistylistyką”. W niespokojnym strumieniu świadomości Schnittke zebrał pozostałości po tysiącletniej tradycji muzycznej – chorale gregoriańskim, mszach renesansowych, barokowej figuracji, klasycznej formie sonatowej, walcu wiedeńskim, mahlerowskiej orkiestracji, dodekafonii, chaosie aleatoryzmu, a nawet po muzyce rozrywkowej”. Sonata składa się z trzech części, otwiera ją ta najkrótsza, około trzyminutowa. Pierwsze Largo to samotna partia wiolonczeli, do której fortepian dodaje subtelny, dysonansowy kontrapunkt, by doprowadzić muzykę do całkowitego wyciszenia. Po kilku refleksyjnych dźwiękach fortepianu wiolonczela powraca z żarliwością i wielką pasją. Tuż przed końcem tej części fortepian przypomina się ze swoją uspokajającą myśl narracją, otrzymując tym razem od wiolonczeli przytłumioną odpowiedź pizzicato. W części Presto tryskające pasma nut nadają obu instrumentom charakter perkusyjny. Ten sam element – muzyczna cegiełka – jest powtarzany raz po raz, wznosząc się w głośności

i ornamentyce aż do surrealistycznego, dziwnego walca, który wieńczy tę część. W długim końcowym Largo oba instrumenty zdają się badać groźną, wyczerpaną z emocji przestrzeń oraz przywołują motywy z części pierwszej, a stopniowo osłabiając natężenie dynamiki i zmierniejąc w stronę nicości, sięgają na koniec po temat z części Presto.

ALFRED SCHNITTKE (1934-1998) Urodzony w Engels kompozytor, pianista i teoretyk o rosyjsko-niemiecko-żydowskich korzeniach, którego twórczość wpisuje się w nurt postmodernistyczny oraz należy do najbardziej wpływowych zjawisk w muzyce końca XX wieku. Ojciec kompozytora jest urodzonym na Łotwie żydowskim dziennikarzem i tłumaczem, matka natomiast – pochodząca z Powoźna niemiecką katoliczką. Edukację muzyczną rozpoczyna po II wojnie światowej w Wiedniu; uczy się gry na fortepianie i studiuje teorię muzyki. Muzyczna atmosfera Wiednia wywiera duży wpływ na sferę jego duchowości, dając impuls do świadomego poświęcenia się pracy kompozytorskiej. W latach 1953-58 studiuje w Konserwatorium Moskiewskim: kompozycję u Eugeniusza Gołubiewa oraz instrumentację u Mikołaja Rakowa. Do 1972 jest wykładowcą tej uczelni. W 1961 żeni się z pianistką Iriną Katajewną. Zarabia jako autor muzyki filmowej i teatralnej. Niezależnie od tego poświęca się swojej autorskiej muzyce. Pierwszym słynnym dziełem kompozytora jest „Concerto Grosso Nr 1” (1977), spopularyzowane przez skrzypka Gidona Kremera. Schnittke pisze symfonie, concerti grossi, koncerty skrzypcowe, wiolonczelowe i fortepianowe, kwartety smyczkowe, balety, opery i utwory wokalne. Ma problemy z cenzurą, jego „I Symfonia”

zostaje zakazana, a od 1980 nie może opuszczać kraju. W 1985 w wyniku udaru mózgu zapada w śpiączkę. Po odzyskaniu zdrowia kontynuuje prace kompozytorskie, wkraczając w najbardziej owocny okres w rozwoju swojej twórczości. W 1988 podróżuje do USA, gdzie ma miejsce amerykańska premiera „I Symfonii”. Od 1990 przebywa na stałe w Hamburgu, gdzie sprowadzają go powody zawodowe – zamówienia kompozytorskie, wykłady – oraz zdrowotne, jego stan bowiem się pogarsza. W wyniku jednego z kolejnych udarów zostaje częściowo sparaliżowany. Umiera w wieku 63 lat. W 2007 Aleksander Raskatow odczytał i zrekonstruował partyturę niedokończoną „IX Symfonii”, uznawanej za muzyczny testament Schnittkego – pisana lewą ręką, miejscami nieczytelna, została udostępniona przez żonę kompozytora.

Dorobek Schnittkego sytuuje go wewnątrz nurtu postmodernistycznego, zestawiającego ze sobą odmienne, nierzadko pozostające w dysonansie style i tradycje. W obrębie jednego dzieła mieszają się tu sprzeczne motywy i formy, które kompozytor czerpie z dotychczasowej tradycji muzyki europejskiej, melodii ludowych, chrześcijańskich chorałów, popularnych piosenek i tańców. W młodości wielkie wrażenie wywarła na nim atmosfera Wiednia oraz muzyka Mozarta, Haydna i Schuberta. Interpretacje wskazują również na odniesienia do tradycji rosyjskiej – Szostakowicza i Strawinskiego, zakorzenienie w poetyce Mahlera oraz związek z osiągnięciami XX-wiecznej awangardy. Twórczość Schnittkego ujawnia ponadto wpływy mistycyzmu. Uważał on, że kompozytor powinien być medium wyczulonym na dźwięki przychodzące „skądinąd”,

spoza istniejącego świata oraz przekształcającym je w muzykę. Jest autorem kompozycji utrzymanych w poważnej, ciemnej tonacji, eksplorujących najgłębsze sfery ludzkiej duszy, wahającej się między swoimi popędami, a nakazami moralności. Do lat 80. XX wieku dzieła Schnittkego były właściwie nieznaną poza granicami ZSRR. Jednak dzięki staraniom emigrujących artystów szybko zdobyły wielką popularność na Zachodzie. Do popularyzatorów dorobku kompozytora należeli: Giennadij Rożdiestwiński, Mściśław Rostropowicz, Gidon Kremer, Jurij Baszmet. Schnittke został uhonorowany prestiżowymi nagrodami i tytułami, m.in. Austriacką Nagrodą Państwową, Nagrodą Bachowską Hanseatyckiego Miasta Hamburg, Rosyjską Nagrodą Kulturalną, Wielkim Krzyżem Zasługi z Gwiazdą RFN oraz nagrodą Praemium Imperiale przyznawaną przez Japońskie Stowarzyszenie Muzyczne. Był również mianowany członkiem Bawarskiej Akademii Sztuk Pięknych w Monachium, Królewskiej Akademii Muzycznej w Szwecji, Freie Akademie der Künste w Hamburgu, Royal Academy of Music w Londynie oraz American Academy of Arts and Letters w Nowym Jorku.

Bohuslav Martinů

Wariacje na temat Rossiniego, H. 290 (1942)

- 1. Theme: Poco allegro - allegro moderato**
- 2. Variation I: Poco allegro**
- 3. Variation II: Poco piu allegro**
- 4. Variation III: Andante**
- 5. Variation IV: Allegro**
- 6. Theme: Vivo. Moderato maestoso**

Kompozycję, jedną z pierwszych jakie ukończył w USA, napisał Martinů dla rosyjskiego wirtuoza

wiolonczeli Gregora Piatigorsky'ego, któremu dedykował także kilka innych swoich dzieł. Tytułowy „temat Rossiniego” odnosi się do arii „Dal tuo stellato soglio” z opery „Mojżesz w Egipcie”. Wcześniej temat ten podjął Niccolò Paganini w „Fantazji „Mojżesz”” oraz rozpiął go na szereg wariacji skrzypcowych. Wersja Paganiniego jest interpretowana jako rzeczywiste źródło utworu Martinů, jednak – jak ironicznie zauważają badacze – fraza „Wariacje na temat wariacji Paganiniego na temat Rossiniego” wydawała się nieco za długa jak na tytuł kompozycji.

BOHUSLAV MARTINŮ (1890-1959) Zaliczany obok Leoša Janáčka do dwójki najważniejszych kompozytorów czeskich XX w., wszechstronny twórca o silnym indywidualnym głosie. Urodzony w morawskiej miejscowości Polička pozostaje w dzieciństwie pod silnym wpływem lokalnych obrzędów i muzyki. Uczy się gry na skrzypcach, pierwszy recital daje w wieku 15 lat. Podejmuje także próby kompozytorskie, bardzo wcześnie sięgając po zróżnicowane formy. Pisze pieśni, utwory fortepianowe, kwartety smyczkowe, poematy symfoniczne i balety. W 1906 wstępuje do praskiego konserwatorium, naukę kompozycji kończy jednak z oceną niedostateczną. Mimo to nie porzuca ani komponowania, ani – jeszcze na kilka lat – Pragi. Zwolniony z służby wojskowej podczas I wojny światowej pracuje jako nauczyciel w Poličce. W tym czasie powstaje wiele jego dzieł, m.in. „Czeska rapsodia”, którą debiutuje w 1918. Po wojnie podejmuje na powrót edukację kompozytorską, najpierw w Pradze, a następnie w Paryżu, gdzie pozostaje przez kilkanaście

fot. Anita Wąsik

lat. Przyjaźni się z artystami, tutaj też poznae swoją przyszłą żonę. Boryka się z problemami finansowymi, komponuje jednak wiele, zyskując szersze uznanie, m.in. dzięki wykonaniu „II Kwartetu smyczkowego” w Baden-Baden i „La Bagarre” w Bostonie. W swojej twórczości pozostaje pod wpływem jazzu i muzyki południowoamerykańskiej. Bada także dzieła Corelliego, Vivaldiego i Bacha. W latach 30. za „Sextet smyczkowy” otrzymuje nagrodę fundacji Coolidge, nawiązuje też współpracę z wydawnictwami; jego pozycja umacnia się wraz z kolejnymi sukcesami. W 1938 jest gościem Paula Sachera, pisze „Koncert podwójny”, którego prawykonanie w Bazylei staje się triumfem

kompozytora. II wojna światowa zmusza go do ucieczki z Paryża, na południe Francji. Następnie podróżuje do Lizbony i – dzięki finansowej pomocy Sachera – do USA. Do 1946 pisze tutaj pięć symfonii oraz koncerty i utwory kameralne, wszystkie wykonane z wielkim sukcesem. Mimo że do końca życia planuje powrócić do ojczyzny, nie jest to po komunistycznym przewrocie możliwe. Fakt, że nie jest w swym kraju mile widziany, jest dla kompozytora stałym źródłem bólu. Na przełomie lat 40. i 50. wykłada kompozycję w Princeton, podróżuje także do Europy. Nowojorska premiera „Komedii na moście” spotyka się z entuzjazmem, a amerykańska krytyka przyznaje jej miano opery

roku. Komponuje także „VI Symfonię”, która zapisuje się w powszechnej świadomości jako arcydzieło. W 1953 przenosi się z żoną do Nicei, podejmuje także działalność edukacyjną w Filadelfii i Rzymie. Na krótko przed śmiercią przenosi się pod opiekę Paula Sachera. Mimo pogłębiającej się choroby, nie przestaje komponować. Umiera w Szwajcarii; w 1979 jego ciało zostaje przeniesione do rodzinnego grobowca w Poliçce.

Zaliczany do przedstawicieli neoklasycyzmu w muzyce pozostawił po sobie Martinů ponad 400 dzieł, które są jednak dowodem ewolucji, przekraczającej granice jednego stylu. Początkowo czerpał inspirację z literatury, sięgając po motywy dekadentki i orientalne. W kolejnych latach nawiązywał do Straussa i Debussy’ego. Okres paryski przynosi zmiany radykalne. Najpierw spogląda Martinů w stronę fenomenów współczesnej cywilizacji, takich jak jazz, technika oraz... sport. Tak o twórczości lat 20. pisze Alex Ross: „Młody czeski kompozytor Bohuslav Martinů tworzył dzieła ,opisujące’ mecz futbolowy („Przerwa”), tłumy zachwycające się lotem Linderbergha przez Atlantyk („La Bagarre”), jazzowy taniec utensyliów kuchennych („Rewia kuchenna”) szatana jako czarnoskórego cyklistę („Łzy noża”), balet o muzyce („Rewolta”), w którym muzyka klasyczna walczy z tanecznymi przebojami, gramofony buntują się przeciwko swoim właścicielom, krytycy popełniają samobójstwo, a Strawiński ucieka na bezludną wyspę. Przed całkowitą katastrofą ratuje wszystkich morawska pieśń ludowa”. Następnie zwrócił się Martinů w stronę dzieł pełnospektaklowych, wznosząc podwaliny nowoczesnej opery czeskiej

oraz sięgając po środki komedii dell’arte, poetykę surrealizmu i wątki ludowe. Nurt neoklasyczny przejawiał się zwłaszcza w twórczości instrumentalnej, kompozytor stosował technikę koncertującą, także concerto grosso. Pracując nad kolejnymi symfoniami, czerpał ze wzorców gatunku pierwszej połowy XIX w. oraz tworzył dzieła o szczególnym ładunku emocjonalnym. Ostatnie dzieła Martinů cechują się skrajnie zróżnicowaną ekspresją. W swoim dorobku ma także utwory odwołujące się do tragicznych wątków w historii narodu czeskiego („Koncert podwójny”, „Pamiętnik Lidicím”). Aktywność kompozytorska Martinů spowodowała, że poziom jego dzieł nie jest wyrównany, jednak możemy wśród nich znaleźć kilka arcydzieł czy też dzieł oryginalnych, wyrażających wartości humanistyczne lub wiążących piękno brzmienia z głęboką emocjonalnością („Koncert podwójny”, „Msza polowa”, „Gilgamesz”, „VI Symfonia”).

10.11.2014 • PONIEDZIAŁEK 21:00

SCENA OFF

SLALOM – Tyciński / Weber / Zemler

Klub muzyczny Smok, Puławski Ośrodek Kultury
Dom Chemika, ul. Wojska Polskiego 4

Bartłomiej Tyciński – gitara, gitara dobro,
syntezator analogowy

Bartosz Weber – sampler, syntezator ms-20,
efekty specjalne

Hubert Zemler – perkusja

**Repertuar własny: utwory z albumu „Slalom”
(Lado ABC 2013)**

WYKONAWCY

SLALOM

Grupa powołana do życia w 2013 przez Bartłomieja Tycińskiego (Mitch & Mitch, Alte Zachen, Starzy Singers, Paris Tetriss), Bartosza Webera (Baaba, Mitch & Mitch) i Huberta Zemlera (Piętnastka, Horny Trees, SzaZaZe, Moped) – muzyków skupionych wokół stołecznej sceny muzycznej związanej z wytwórną Lado ABC. Trio ma na koncie wydany w Lado ABC debiutancki longplay.

BARTŁOMIEJ TYCIŃSKI

Grał inteligentki punkrock, żydowski surf, polskie lounge, nie gardzi standardami. Obecnie preferuje mazowiecką psychodelię. Lubi wytrawne alkohole, samochody nadszarpnięte zębem czasu. Gitarzysta, kompozytor, także perkusista. Po prostu człowiek.

HUBERT ZEMLER

Wykształcony klasycznie perkusista, improwizator, solista, majsterkowicz, warszawiak pełną gębą. Nie gardzi zdrowym współzawodnictwem. Zawsze chętnie pomoże. W równym stopniu lubi narzekać, jak i wychwalać. Również człowiek.

BARTOSZ WEBER

Urodzony na warszawskiej Woli poliglota, marzyciel, gitarzysta, samplerzysta, nie gardzący instrumentami perkusyjnymi. Mięwa jazdy. Lubi przebieranki. Realizował się zarówno jako kompozytor, wykonawca, jak i filmowiec, czy narciarz. Czas umierać.

www.facebook.com/slalomex

www.slalom.bandcamp.com

www.ladoabc.com

REPERTUAR

„Slalom” (Lado ABC 2013)

1. **Syreny z Tytany** – muz. B. Tyciński, B. Weber, H. Zemler
2. **Smutno mi, gdy idę polem smagając swe jestestwo alkoholem** – muz. B. Tyciński, B. Weber, H. Zemler
3. **I'll Fly Away / Idę na taras** – muz. Albert E. Brumley
4. **Można poprzez łąkę zagubić się idąc, nie patrząc, nie słysząc, zastuchany w traw gwiazdny szum** – muz. B. Tyciński, B. Weber, H. Zemler

Publiczność Festiwalu Wszystkie Strony Świata usłyszy w Puławach kompozycje z debiutanckiego longplaya grupy Slalom (Lado ABC, 2013).

Muzyka zespołu powstała dzięki nietypowemu instrumentarium, jakim dysponują wykonawcy. Gitara hawajska, sampler oraz syntezatory analogowe wsparte przez instrumenty perkusyjne zainspirowały muzyków do stworzenia cyklu eklektycznych kompozycji, w których eksperymenty barwowe przeplatane są elementami rocka, country i muzyki improwizowanej. Unikatowe połączenie metody samplingu z melodyką gitary hawajskiej nasuwa na myśl skojarzenia z muzyką tradycyjną Stanów Zjednoczonych, Krautrockiem, psychodelią oraz eksperymentami elektroakustycznymi pionierów elektroniki. Mimo, że członkowie zespołu mają za sobą udział w projektach reprezentujących skrajnie odmienne założenia stylistyczne, to efekt końcowy jest tutaj niezwykle świeży i koherentny.

„Mimoходом, te 40 minut przyjemnego Slalomu stało się jedną z moich ulubionych zimowych rozrywek ostatnich tygodni”. | Marcin Bochenek, www.nowamuzyka.pl

„Trio, które choć ze zwinnością tatarskiego konika porusza się w gąszczu subtelności gatunkowych, nie poprzestaje jednak na wykonywanych z kamienną miną, misternie utkanych konstrukcjach instrumentalnych i analogowych improwizacjach. Członkowie grupy znają się na żartach. Slalom to zatem również koń pociągowy, który na swym grzbiecie niesie potężny ładunek swobody i humoru. Uszczknijmy coś z tych dobrodziejstw”. | Bartłomiej Błesznowski, www.musicnow.pl

11.11.2014 • WTOREK 19:00

KONCERT NA POCZĄTEK CZASU

Kościół św. Brata Alberta, ul. Słowackiego 32

String.Lab.Ensemble

Aleksander Dębicz – fortepian

Krzysztof Lasoń – skrzypce, koncertmistrz

Katarzyna Sylla – skrzypce

Arnold Schönberg (1874-1951) – Sekstet

smyczkowy „Verklärte Nacht”, Op. 4 (1917),

w aranżacji na orkiestrę smyczkową

Arvo Pärt (ur. 1935) – Tabula Rasa (1977),

koncert na dwoje skrzypiec, fortepian preparowany

i orkiestrę smyczkową

Arvo Pärt (ur. 1935) – Spiegel im Spiegel (1978),

na skrzypce i fortepian

WYKONAWCY

STRING.LAB.ENSEMBLE

Grupa młodych instrumentalistów – studentów i absolwentów Akademii Muzycznych, którzy chcą wspólnie grać i tworzyć muzykę. Zespół powstał między innymi pod wpływem inspiracji projektem „Laboratorium Muzyki” Festiwalu Fama 2012, w którym część muzyków brała bezpośredni udział. Drugim ważnym motywem są doświadczenia kameralne i orkiestrowe artystów zdobyte w międzynarodowych projektach muzycznych. Są grupą przyjaciół, która świetnie rozumie się zarówno z instrumentami w ręku jak i bez nich. Nie chcą

ograniczać się do muzyki klasycznej w tradycyjnym wykonaniu. Pragną angażować się w dobrą muzykę każdego rodzaju. Dlaczego? Bo muzyka jest energią, którą chcą się dzielić z innymi. Skład – skrzypce: Krzysztof Lasoń (koncertmistrz), Katarzyna Sylla, Magdalena Laskowska, Aleksandra Rojecka, Karolina Matuszkiewicz, Judyta Florczak, Jan Mleczek, Wojciech Ciarka; altówki: Katarzyna Seremak, Fily Diakite, Ewa Borcz, Maciej Rogoziński; wiolonczele: Alicja Kozak, Karolina Szewczykowska, Karol Wachnik; kontrabasy: Joanna Makarczuk, Paweł Kielak.

ALEKSANDER DĘBICZ

Wszechstronny pianista, improwizator, poruszający się w różnych stylach muzycznych. Zwycięzca

międzynarodowego konkursu kompozytorskiego Transatlantyk Instant Composition Contest w Poznaniu (2013). W 2014 podpisał ekskluzywny kontrakt artystyczny z wytwórną Warner Music Poland. Jego debiutancka płyta w barwach Warner Classics ukaże się w międzynarodowej dystrybucji już w 2015. Jest absolwentem Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie prof. Elżbiety Tarnawskiej. Uczestniczył w wielu krajowych i międzynarodowych konkursach pianistycznych, będąc większością z nich laureatem, zdobywcą nagród specjalnych lub finalistą, m.in.: I miejsce oraz nagroda specjalna miasta Frankfurtu nad Odrą za najlepsze wykonanie utworów J. S. Bacha w Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym

im. J. S. Bacha w Gorzowie – Frankfurcie nad Odrą (2000), I miejsce w Międzynarodowym Konkursie Chopinowskim dla Dzieci i Młodzieży w Szafarni (2002), Nagroda specjalna za najlepsze wykonanie sonaty Haydna w Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym w Bremie (2005), dyplom laureata i Nagroda Specjalna w Międzynarodowym Konkursie Muzycznym w Bukareszcie (2006). Występował m.in. z orkiestrą Filharmonii we Wrocławiu, w Studiu Koncertowym Polskiego Radia w Warszawie, w Dworcu im. F. Chopina w Dusznikach Zdroju, w Zamku Królewskim w Warszawie, na Uniwersytecie Mozarteum w Salzburgu, w Akademii Muzycznej we Wrocławiu i w Katowicach, w Ragusie Iblu na Sycylii, dwukrotnie odbył tournée koncertowe po Rumunii, występując z recitalami w Bukareszcie i innych dużych miastach. W 2012 otworzył cykl koncertowy Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina Młode Talenty w Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie. W 2013 wystąpił z recitalami Chopinowskimi m.in. pod pomnikiem Chopina w Łazienkach Królewskich oraz w Ogrodach Luksemburskich w Paryżu w ramach festiwalu Chopin w Ogrodach Luksemburskich. W 2014 wzięł udział w koncercie w ramach Festiwalu Otwarcia nowej siedziby NOSPR w Katowicach. Doskonalił swoje umiejętności na międzynarodowych kursach mistrzowskich, pracując pod kierunkiem światowej sławy pianistów i pedagogów: Roberta Levina, Andrasa Schiffa, Andrea Bonatty, Alexandera Braginskiego, Jana Jiraceka von Arnima, Katarzyny Popowej-Zydroń, Andrzeja Jasińskiego, Aleksieja Orłowieckiego. Często uprawia kameralistykę, współtworzy duety, m.in. ze śpiewaczką Wandą Franek, wiolonczelistą Marcinem Zdunikiem oraz

fot. Grzegorz Trzpił

z saksofonistą Wojciechem Psiukiem. Należy do #Ensemble – pierwszego dużego zespołu dla muzyki nowej. Współpracuje ze śpiewakami i wokalistami rozrywkowymi. Bierze udział w projektach muzyki jazzowej i popowej.

KRZYSZTOF LASOŃ

Ur. 1978 w Bytomiu. Ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w klasie Janusza Skramlika. Studiował także w Kunstuniversität w Graz w Yaira Klessa oraz na Akademii Muzycznej w Warszawie pod kierunkiem Mirosława Ławrynowicza. Swoje umiejętności doskonalił na kursach mistrzowskich u takich pedagogów jak: Zakhar Bron, Gyorgy Pauk, Andrzej Grabiec, Robert Szreder, Jadwiga Kaliszewska, Irena Wojciechowska, Piotr Pławner, Han Górski. Jest laureatem Międzynarodowego Konkursu Współczesnej Muzyki Kameralnej w Krakowie i Premio Tina Orsi Anguissola Scotti we Włoszech. Otrzymał stypendium Ministra Kultury i Sztuki oraz holenderskiej fundacji Iris. Koncertował w większości krajów Europy, w USA, Gruzji, Turcji, Chinach, Indiach, Nepalu. Uczestniczył w licznych festiwalach, takich jak: Warszawska Jesień, Melos-Ethos, Beijing Modern, Musica Polonica Nova, Festiwal EBU w Opatiji, Forum Muzyki Młodych w Kijowie, Lwowscy Wirtuozi, Kolory Ostrawy, United Islands w Pradze, Kolory Polski, Chanterelle, Perły Baroku w Kobylce, Festiwal Pianistyki Polskiej. Występował w dniu 50-lecia ślubu belgijskiej Pary Królewskiej na zamku Laeken w Brukseli. Koncertował także dla głów takich krajów jak Polska, Holandia, Czechy, Słowacja, Łotwa, Ukraina i Węgry. Jest pierwszym skrzypkiem trzech różnych formacji

kameralnych – Lason Ensemble, Orkiestry Muzyki Nowej i grupy Vofoši. Z tą ostatnią otrzymał Grand Prix, Nagrodę im. Czesława Niemena, Nagrodę „Burza braw” oraz „Złote gęśle” dla najlepszego solisty na festiwalu Polskiego Radia Nowa Tradycja w Warszawie oraz Grand Prix Europejskiej Unii Radiowej za najlepszy utwór world music w Europie w 2010. Występował jako solista z takimi orkiestrami jak Polska Młodzieżowa Orkiestra Symfoniczna, Orkiestra Aukso, Sinfonietta Cracovia, Filharmonia Śląska oraz wielokrotnie w solowych partiach w Orkiestrze Muzyki Nowej. Wykłada na Akademii Muzycznej w Katowicach. Ważną rolę w jego działalności artystycznej pełni wykonawstwo muzyki współczesnej. Prawykonał wiele nowych kompozycji. Ma na swoim koncie także nagrania archiwalne dla Polskiego Radia, liczne nagrania płyt i muzyki filmowej. Wraz z Lasoń Ensemble otrzymał tytuł Mikołowianina Roku.

KATARZYNA SYLLA

Ur. 1991 w Warszawie. Jest studentką Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina na wydziale instrumentalno-pedagogicznym, pod kierunkiem prof. Stanisława Andrzeja Kuka. Prowadzi działalność artystyczną jako solistka, kameralistka i improwizatorka. Od 2012 wchodzi w skład międzynarodowej orkiestry Baltic Sea Youth Philharmonic, z którą kilkakrotnie w ciągu roku występuje w najszlachetniejszych salach koncertowych m.in. w Berlinie, Lipsku, Bonn, Mediolanie, Weronie, Moskwie i St. Petersburgu. Jako muzyk orkiestrowy współpracuje z dyrygentami takimi jak Kurt Masur i Kristjan Jarvi. W kraju pracuje w Suwalskiej Orkiestrze Kameralnej, pełniąc w niej

Aleksander Dębicz

funkcję koncertmistrza w sezonie 2013-2014. W ramach Międzynarodowego Studenckiego Kampusu Artystycznego Fama aktywnie angażuje się w różnego rodzaju projekty muzyczne, współpracując z Włodkiem Pawlikiem czy Adamem Klockiem, a także z zespołami od rockowych po kabaretowe. Jako kameralistka brała udział w projektach Fundacji Cultura Animi, koncertując m.in. w Wiedniu, Lwowie, Bratysławie. W dziedzinie muzyki rozrywkowej i improwizowanej brała udział jako artysta w festiwalach: Opener, Woodstock, Eye on Culture.

REPERTUAR

Arnold Schönberg

Sekstet smyczkowy „Verklärte Nacht”, Op. 4 (1899), w aranżacji na orkiestrę smyczkową (1917)

1. Sehr Langsam

2. Etwas breiter

3. Schwer betont

4. Sehr breit und langsam

5. Sehr ruhig

O skomponowanym przez 25-letniego Schönberga sekście smyczkowym pisze Bogusław Schaeffer: „W dziejach muzyki zdarza się rzadko, by dzieło tak młodego autora miało w sobie tyle doskonałości”. Utwór określany mianem pierwszego arcydzieła Schönberga powstał szybko, w przeciągu trzech tygodni, z inspiracji wierszem „Rozświetlona noc”

Richarda Dehmela, wiedeńskiego ekspresjonisty i dekadenta, poety głoszącego wyjątkową potęgę erosa. Wiersz opowiada o wspaniałomyślnym mężczyźnie, który przebacza ukochanej zdradę, mimo że nosi ona dziecko innego. Podkreśla jednoczącą ich miłość, którą dziecko dodatkowo umocni. Miłość wygrywa z zazdrością, czego symbolem jest nasilający się blask księżyca. Pierwsze wykonie sekstetu wywołało oburzenie wiedeńskiej socjety i konserwatywnej publiczności (oficjalnie dlatego, że zawierał akord, którego nikt nie mógł znaleźć w podręcznikach harmonii), Europa natomiast przyjęła go zdecydowanie przychylniej. Także dziś utwór cieszy się uznaniem i należy do najpopularniejszych dzieł Schönberga. Forma kompozycji uwarunkowana jest przez pięcioczęściowy układ wiersza, a muzyka ilustruje kolejne linijki tekstu z wycuciem i melodyjnością typową dla dzieł romantycznych. Przesycony silną emocjonalnością sekstet odmalowuje poetyckie obrazy, przybliżając słuchaczom dramaturgię wydarzeń i nastroje wcielone w wierszu Dehmela. Alex Ross: „Wczesne dzieła Schönberga zawsze mile zaskakują słuchacza, spodziewającego się ciężkich doświadczeń z atonalnością. Muzyka ta uderza do głowy, jej bogactwo brzmienia przypomina złożone portrety Klimta i inne secesyjne dzieła”. Poetycki rozmach dzieła skłonił nawet jednego z hollywoodzkich reżyserów do podjęcia z kompozytorem rozmów na temat stworzenia muzyki do filmu. Rozbiły się one jednak o kwestie finansowe i... kompetencyjne. Schönberg uważał, że powinien mieć kontrolę nad całą warstwą brzmieniową filmu, także nad wysokością i tonacją głosu aktorów. Mimo, że „Verklärte Nacht”

podporządkowana jest przejrzystym zasadom logiki, zdaje się w niektórych momentach rozbić granice formalne sekstetu. Stąd też kilka lat później stworzył Schönberg wersję na orkiestrę smyczkową, która to jest najczęściej wykonywaną. Mamy tu do czynienia z poematem symfonicznym, gdzie dość konkretne stany emocjonalne są odzwierciedlane w muzyce: zagrożenie, ból, poczucie winy, lęk, ale także – nadzieja, ulga, upojenie, rozkosz i euforia.

ARNOLD SCHÖNBERG (1874-1951) Austriacki kompozytor, prekursor dodekafonii i atonalności, zaliczany do grona twórców modernizmu i ekspresjonizmu muzycznego oraz uznawany za jedną z najbardziej kontrowersyjnych i twórczych postaci w historii muzyki. Urodzony w Wiedniu, w rodzinie nie mającej tradycji muzycznych, jest w tej dziedzinie samoukiem. Gra na skrzypcach i wiolonczeli, podejmuje pierwsze próby kompozytorskie. Podstawowe wiadomości w zakresie harmonii i kontrapunktu zdobywa od wiedeńskich pedagogów, Adlera i Zemlinskiego, u którego gra w prowadzonej przez niego amatorskiej orkiestrze. Początkowo tworzy w tradycji niemieckiego romantyzmu, pozostając pod wpływem Liszta, Wagnera i Straussa. Inspiracje te uwidaczniają się najsilniej w pierwszym ważnym dziele Schönberga, uznawanym obecnie za arcydzieło, sekście smyczkowym „Verklärte Nacht” (1899; wersja na orkiestrę – 1917). Z początkiem XX w. przenosi się do Berlina, gdzie jego wpisana w tę samą tradycję „Gurre-Lieder” – kantata na głosy solowe, chór i orkiestrę – spotyka się z zainteresowaniem ze strony Straussa. Po powrocie do Wiednia podejmuje

Krzysztof Lasoń

pracę pedagogiczną, jego uczniami są m.in. Alban Berg i Anton Webern, którzy stają się wiernymi wyznawcami mistrza, a w przyszłości osiągną rangę równą sławnemu mentorowi. Cała trójka kompozytorów – główne postacie tak zwanej drugiej szkoły wiedeńskiej – stanowi główną siłę rozwoju muzyki atonalnej i dodekafonicznej (12-tonowej) pierwszej połowy XX wieku. W 1918 Schönberg zakłada stowarzyszenie, którego podstawowym celem są wykonania dzieł awangardowych. Nowe prawo muzyczne – dodekafonię – ogłasza w 1923, jest nim „metoda komponowania za pomocą dwunastu dźwięków powiązanych wyłącznie ze sobą”. Ważne miejsce w katalogu pierwszych dzieł dodekafonicznych zajmuje „Suita fortepianowa”. Tworząc dzieła dodekafoniczne, sięga Schönberg po barokowe i klasyczne formy. Na przełomie lat 20. i 30. uczy w berlińskiej Akademii der Künste. Jego metody twórcze napotyka w hitlerowskich Niemczech na opór. Zorganizowanej w Düsseldorfie (1938) wystawie „muzyki zdegenerowanej” towarzyszy głoszona opinia, że atonalność jest „produktem żydowskiego ducha” Schönberga. Sam kompozytor uważa jednak, że dzięki swoim osiągnięciom zapewnił muzyce niemieckiej mocną pozycję na kolejne sto lat. Pozostaje także zwolennikiem metod autorytarnych i antydemokratycznych. Píše nawet esej „Czteropunktowy program dla żydostwa”, który wysłał następnie Thomasowi Mannowi. W ten sposób w głowie pisarza, który sprzeciwia się faszystowskim motywacjom kompozytora, zaczyna się rodzić fabuła „Doktora Faustusa”. Po tym jak nowe władze pozbawiają Schönberga prawa do nauczania kompozytor emigruje do Francji,

a następnie do USA, gdzie przez dziesięć lat wykłada kompozycję na Uniwersytecie LA oraz przyjmuje obywatelstwo amerykańskie. W tym czasie powraca do tradycyjnych tonalnych form, jak np. w „Temacie i wariacji na orkiestrę dętą”, potwierdzając tym samym swój związek z dziedzictwem muzyki niemieckiej, od Bacha poczynając. Schönberg, znany z wiary w pechowość liczby trzydzieści (nawet takty numeruje: 12, 12A, 14), umiera 13 lipca 1951 w Los Angeles. W katalogu dzieł Schönberga znajdujemy szerokie spektrum form. Chociaż technika dodekafoniczna charakteryzowała tylko jeden z aspektów stylu, była ona właściwością ściśle związaną z jego muzyką oraz podejmowana była w zróżnicowanych gatunkowo

kompozycjach, od utworów kameralnych, przez orkiestrowe, aż po dzieła chóralne, jak to z 1947 – „Ocalały z Warszawy” na recytatora, chór męski i orkiestrę, poświęcone likwidacji getta warszawskiego. Schönberg stale eksperymentował, nie zawahał się nawet dodać do „II Kwartetu smyczkowego” (1908) ludzkiego głosu. Naczelną zasadą w jego muzyce była zmienność, na uwagę zasługują zwłaszcza technika tzw. „melodii barw dźwiękowych”, opierająca się na zmienności barw orkiestrowych zamiast – samych dźwięków. Znaczące zmiany w stylu Schönberga dokonały się po 1912, a on sam nie chciał już szukać potwierdzenia w aplauzie odbiorców, przedkładając niezależność nad poklask. Obraził nawet Straussa,

karcąc go publicznie za porażkę odniesioną na polu stylistycznego postępu. Radykalna zmiana muzycznego idiomu oraz odseparowanie się od zewnętrznych wpływów bywają interpretowane przez badaczy jako skutki poważnej depresji, z jaką zmagał się kompozytor w pierwszym dziesięcioleciu XX wieku. Zgodnie z ideą romantyzmu sztuka stanowić miała przestrzeń absolutnej autonomii i swobody ekspresji, w której poprzez artystyczną kreację podmiot konstytuuje swoją tożsamość. Jednak w opinii Schönberga realizacja tego celu została utrudniona, czy wręcz niemożliwiona, na skutek przekształcenia się stylistycznych odchyliń od normy w konwencję. Nawet twórczość wysoce oryginalna – kompozytor miał tu na myśli Mahlera i Straussa – stała się powszechnie akceptowalna. W liście do przyjaciela, malarza Wassilija Kandinskiego, dał wyraz swoim poglądom na temat artystycznej ekspresji, a słowa te uznawane są przez badaczy za manifest kompozytora: „Trzeba siebie wyrażać! Wyrażać siebie bezpośrednio! Ale nie swój smak lub wychowanie, nie rozumność, wiedzę lub umiejętności. Żadną z tych właściwości nabytych, ale to, co jest nam wrodzone, instynktowne”. Rzeczywistym przedmiotem sztuki ma być więc „reprezentacja zdarzeń wewnętrznych”, natury wewnętrznej, oraz opisywanie nieopisywalnego, wyrażanie niewyraźnego. Dzięki takim poglądom Schönberg został uznany za głównego przedstawiciela ekspresjonizmu w muzyce, a najbardziej radykalnym wcieleniem tego nurtu było „Pięć utworów orkiestrowych”. Kompozytor podkreślał przy tym, że czuje się niejako zmuszony do tworzenia przez jakąś przekraczającą go siłę: „Sztuka powstaje z „Ja muszę”, a nie z „Ja mogę””.

Polski Portal Kultury

Przez około pięćdziesiąt lat tworzył Schönberg muzykę o zróżnicowanej stylistyce, spotykał się z fanatycznym uwielbieniem uczniów, podziwem innych kompozytorów, ale także z oburzeniem konserwatywnej publiczności wiedeńskiej i autentyczną wrogością ze strony wielu krytyków. Thomas Mann przypisał w „Doktorze Faustusie” wynalezienie dodekafonii diabłu, a Igor Strawiński odrzucał ją jako przejaw ignorancji i obskurantyzmu. Mimo napotykanego oporu, Schönberg uznawał dodekafonię i odwrót od tonalności za naturalny etap w rozwoju zachodniej muzyki, a metoda jego rozprzestrzeniła się z sukcesem w latach 40. i 50. po Europie i USA. Można powiedzieć, że przebieg kariery Schönberga motywowany był zasadą ironii i dwuznaczności, by przywołać chociażby paradoks, że jeden z najwybitniejszych teoretyków muzyki i nauczycieli kompozycji XX wieku był w istocie samoukiem.

Arvo Pärt
Tabula Rasa (1977), koncert na dwoje skrzypiec, fortepian preparowany i orkiestrę smyczkową
1. Ludus: Con moto
2. Silentium: Senza moto

Kompozycję uznawaną obecnie za jedno z najważniejszych osiągnięć muzyki współczesnej napisał Arvo Pärt po okresie artystycznej zapaści oraz w nowym zaproponowanym przez siebie stylu „tintinnabuli” (łac. dzwonek). Koncert jest jednym z pierwszych dzieł napisanych w tej konwencji, oraz pierwszym, które przekroczyło granice Estonii i ZSRR, zyskując słuchaczy także na Zachodzie. „Tabula rasa” powstała na zamówienie dyrygenta

Eri Klasa, który poprosił przyjaciela o napisanie utworu mogącego towarzyszyć „Concerto Grosso” Alfreda Schnittke, oraz została zadedykowana skrzypkowi Gidonowi Kremerowi. Prawykonanie miało miejsce jeszcze w tym samym roku, Kremer wykonał jedną z partii skrzypiec, Schnittke zagrał na fortepianie preparowanym. Dzięki tej kompozycji możemy zrozumieć, czym jest styl „tintinnabuli”, a jednocześnie – uchwycić estetyczne i duchowe fundamenty tej metody. „Tabula Rasa” dowodzi, że nie bez powodu ten estoński kompozytor bywa określany mianem świętego minimalisty. Inspirację dla jej powstania odnaleźć można w muzyce prawosławnej oraz mistycyzmie. Każdej z partii – skrzypiec, fortepianu preparowanego i orkiestry – nadał Pärt odrębną i wyrazistą rolę. Styl „tintinnabuli” można w przypadku tego dzieła opisać jako połączenie prostych melodii diatonicznych z zawsze obecną interakcją dźwięków w akordach. Uwaga słuchacza nie ulega rozproszeniu od pierwszej do ostatniej nuty, a każda kolejna prowadzi do zwieńczenia, w którym konstytuuje się w jego świadomości ostateczny kształt kompozycji. Arvo Pärt deklarował: „Zagrać jedną jedyną nutę pięknie – to wystarcza”. „Pięknie” oznacza tutaj oczywiście „doskonałe”. Na wynikające z tego ryzyko zwrócił uwagę dyrygent Andreas Peer Kähler, podkreślając, że żadna najdoskonalsza nawet wyrazistość dźwięku nie zastąpi w przypadku dzieł Pärta „wiarygodności i odpowiedzialności, jakie wykonawca musi rozwijać – tu i teraz – w każdej kolejnej nucie”. „Tabula Rasa”, w swojej części Silentium, uznał natomiast za doświadczenie, którego nie sposób łatwo zapomnieć: „osiemnaście minut cichych nut o różnej długości, bez jednej nawet zmiany

tempa, głośności czy charakteru może doprowadzić wykonawcę albo do nieba, albo do zwątpienia”. Koncert składa się z dwóch części utrzymanych w odmiennych tempach i metrach. Ludus, część żywsza, wypływa z rozwijającego się subtelnie, lecz konsekwentnie pędu dźwięków. Melodyczna linia rozwijana powoli przez orkiestrę wnosi stopniowo nowe odcienie do zabarwienia harmonicznego tej części. Kolejna, Silentium, utrzymana w wolniejszym tempie, przekształca motywy z części poprzedniej, wydłużając stale łuki melodyczne. Znaczenie tytułu (Silentium) wyjaśnia zakończenie kompozycji – muzyka cichnie stopniowo, orkiestra gaśnie aż do zamilknięcia, a ostatnia nuta pozostaje czymś jedynie implikowanym, pozostawionym domysłowi słuchacza.

Arvo Pärt
Spiegel im Spiegel (1978), na skrzypce i fortepian

Krótko przed opuszczeniem Estonii i emigracją pisze Pärt kolejne, niewielkie, dzieło utrzymane w stylu „tintinnabuli”, łączące melodię opartą na skali diatonicznej z głosem zbudowanym na trójdźwięku tonicznym. Można nawet powiedzieć, że specyficzny styl kompozytora otrzymujemy tutaj w postaci wydestylowanej. Przeznaczone na fortepian i skrzypce, doczekało się także wersji, w których skrzypce są zastępowane przez wiolonczelę, altówkę, kontrabas, klarnet, róg, fagot, flet, puzon i perkusję. Kompozycja wciela jeden z charakterystycznych rysów twórczości Arvo Pärta jakim jest symetria. Napisana została w układzie lustrzanym: odcinki, w których dodawane są kolejne dźwięki skali, powracają za

każdym razem do osi centralnej. Powtarzalność sekwencji zdaje się wcielać doświadczenie transu czy mistycznej pustki. „Spiegel im Spiegel” oznacza w dosłownym tłumaczeniu „lustro w lustrze” albo „odbicie w lustrze”, na poziomie metaforycznym odnosi się natomiast do kategorii nieskończoności i powtarzalności, zawierania się poszczególnych elementów w sobie, czy wręcz do – pochodzącej z tradycji filozofii zen – jedności wszystkich fenomenów: „Jeden włos zawiera w sobie niezmierny ocean”. Tytuł można więc interpretować dwojako. Albo jako „nieskończoność odbić”, która konstytuuje się wraz z rozwojem utworu, albo też jako „lustro nieskończoności” - kompozycja Pärta otwiera percepcję słuchacza na to, co przekracza jego zdolności pojmowania. Na poziomie ekspresji liryzm, smutek, poczucie osamotnienia łączą się tutaj ze spokojnym wytchnieniem, błogością. Tak więc znowu – jedność sprzecznych elementów, synteza ludzkiego doświadczenia. Jednak ta krystalizacja przeżycia nieskończoności potrzebuje, zgodnie z intencjami Pärta, przestrzeni, w której będzie się mogła ucieleśnić. Potrzebie lustra świadomości. „Porównałbym moją muzykę do światła białego, które zawiera w sobie wszystkie inne barwy. Tylko pryzmat może je rozdzielić, ujawniając tym samym poszczególne kolory. Tym pryzmatem może być dusza słuchacza”.

ARVO PÄRT (ur. 1935) Jeden z najważniejszych żyjących kompozytorów, urodzony w Estonii, autor muzyki instrumentalnej i choralnej. W przeciwieństwie do większości twórców podobnej rangi nie wykazuje talentu muzycznego

ani w dzieciństwie, ani nawet w okresie dorostania. Naukę w średniej szkole muzycznej rozpoczyna dopiero w wieku 19 lat, opuszczając ją po niespełna roku, by podjąć służbę wojskową, gra na oboju i perkusji w zespole wojskowym. Następnie, do 1963, studiuje kompozycję w konserwatorium w Tallinie, pracuje także jako reżyser dźwięku w Radiu Estońskim. Píše w tym czasie utwory instrumentalne, orkiestrowe i chóralne. W latach 60. powstają głównie dzieła reprezentujące nurt serializmu, co nie spotyka się z przychylnością sowieckiej Rosji. Międzynarodowy rozgłos przynosi mu, trwające zaledwie 4 minuty, orkiestrowe „Perpetuum mobile”, dzieło znajdujące swój początek w ciszy, wzrastające do kulminacji, by do ciszy powrócić. Zwieńczeniem wczesnego okresu w twórczości Pärta jest „Credo”, które z powodu konotacji religijnych zostaje objęte przez władze ZSRR cenzurą i zakazem wykonywania na wiele lat. Sam kompozytor popada w kryzys twórczy, o którym powie potem: „Musiałem nauczyć się chodzić od nowa”. Na przełomie lat 60. i 70., poszukując nowego języka, studiuje dzieła J. S. Bacha, chorały gregoriańskie, muzykę średniowiecza i twórców renesansowych, ostaną z inspiracji znajduje odzwierciedlenie w „III Symfonii”. Pärt przyjmuje w tym czasie wiarę prawosławną. Zaczyna tworzyć także w nowym, oryginalnym stylu „tintinnabuli” (łac. dzwonek), co tłumaczy słowami: „Odkryłem, że wystarczy mi, gdy pięknie zagrana jest pojedyncza nuta. Ona sama, albo cichy rytm, albo moment ciszy – przynoszą mi wytchnienie”. Pierwszym dziełem reprezentującym ten nurt jest fortepianowe, medytacyjne „Für Alina” z 1976 (które w 2002 stało się ścieżką dźwiękową do filmu

„Gerry” Gusa Van Santa). Kompozytor nie określił z góry tempa i metrum tego utworu, zamiast tego zapisał uwagę: „Spokojnie, wychwalając, słuchając siebie wewnątrz”. W kolejnym roku powstają: „Fratres” na kwintet smyczkowy i kwintet dęty, „Cantus In Memoriam Benjamin Britten” oraz „Tabula Rasa” na dwoje skrzypiec, fortepian preparowany i orkiestrę. Jak zauważa Alex Ross, za powierzchownością mnicha musiała się kryć stalowa wola, jeżeli zdobył się Pärt na wygłoszenie przed Związkiem Kompozytorów Estońskich mowy na temat oficjalnych ograniczeń ze strony władz. Jednak w wyniku stałej opresji politycznej w Estonii, Pärt emigruje w 1980 wraz z żoną i synami na Zachód, do Wiednia, a potem do Berlina, gdzie uzyskuje stypendium twórcze DAAD. W latach 80. i 90., jako oddany członek kościoła prawosławnego, pisze kilka chóralnych dzieł religijnych: „Pasja wg św. Jana”, „Magnificat”, „Litany”, „Błogosławieni”. Uhonorowany Wielką Nagrodą Kulturalną stowarzyszenia estońskiego w Sztokholmie (1983) oraz Nagrodą im. Herdera przyznaną przez Uniwersytet Wiedeński (2000). Od 1995, w uznaniu artystycznych osiągnięć, członek Amerykańskiej Akademii Sztuki i Literatury. W 2009 ukazał się album „In Principio” z utworami napisanymi w latach 1989-2005, zawierający kompozycję „Cecilia, vergine romana” na chór i orkiestrę, której prawykonanie miało miejsce w Turynie z okazji igrzysk olimpijskich 2006. Ostatnim dziełem Pärta jest „Adam's Lament” (ECM, 2012).

Arvo Pärt to jeden z najbardziej oryginalnych twórców, zmienił i nadal zmienia nasze rozumienie istoty muzyki. Jego kolejne dzieła przekraczają

granice geograficzne i kulturowe oraz niosą ze sobą duchowy przekaz, wobec którego nie sposób pozostać obojętnym. Jako homo religiosus posługuje się muzyką, by otworzyć percepcję własną oraz odbiorców na transcendentną prawdę, do której usłyszenia utraciliśmy zdolność: „Prawda już dawno została sformułowana. Tylko nasze pozbawione wrażliwości oczy i uszy domagają się nowoczesnej eksplozji”. Zalicza się go często do grona minimalistów, obok takich kompozytorów jak S. Gubajdulina, J. Tavener, M. Feldman, jednak dorobku Pärta nie daje się zredukować do tego nurtu. Rozwój jego stylu przechodził przez różne etapy: od neoklasycyzmu, przez wykorzystywanie osiągnięć minionych epok, po eksperymenty z awangardą (dodekafonia, aleatoryzm, kolaż) i nawiązania do praktyk medytacyjnych (prostota, wyciszenie), w których wykrystalizował się jego indywidualny styl. Jak sam podkreśla, dla właściwego zrozumienia istoty jego twórczości ważna jest pamięć o tradycji chorału gregoriańskiego i muzyki renesansowej. Tworzone w stylu „tintinnabuli” utwory dowodzą, że nie potrzeba wcale wielu nut, by wykreować szczególny nastrój i ekspresyjną wypowiedź muzyczną. Główną zasadą jest tutaj dążenie nie do błyskotliwej złożoności, ale raczej do radykalnej redukcji materiału dźwiękowego, by ograniczyć się jedynie do tego, co najbardziej niezbędne. W opinii badaczy pojęcie „tintinnabuli” trudno jest sklasyfikować przy pomocy wypracowanych norm muzykologicznych, stąd można pokusić się o wniosek, że wraz z Arvo Pärtem dokonała się ważna zmiana muzycznego paradygmatu. Chociaż wyemigrowawszy na Zachód napotkał początkowo na opór środowiska niemieckiego,

które sprzeciwiało się jakimkolwiek przejawom minimalizmu, to kiedy w latach 80. wytwórnia ECM zaczęła wydawać kolejne albumy z jego muzyką, zostały one sprzedane w milionach egzemplarzy. Dzieła Pärta, charakteryzowane na poziomie formalnym przy pomocy pojęć minimalizmu i stylu „tintinnabuli”, na poziomie hermeneutycznym należy raczej opisywać, sięgając po kategorie kontemplacji i mistycznej pustki: „Cisza jest moją wewnętrzną pauzą, podczas której znajduję się blisko Boga. Czasem mam wrażenie, że nic poza nią nie ma znaczenia”. Tym więc, co osiąga Pärt, jest także – poza zrewolucjonizowaniem naszego wyobrażenia, czym muzyka jest lub może być – otwarcie nas, słuchaczy, na doświadczenie duchowe, nieokreślone i oczyszczające, które nie musi być wcale utożsamiane z takim czy innym systemem religijnym. Alex Ross: „Nietrudno zgadnąć, dlaczego Pärt i kilku podobnych twórców (...) zdołali zdobyć masową popularność w czasie globalnego boomu gospodarczego lat 80. i 90. Tworzyli oni oazy spokoju w przesyconej technologią kulturze”.

12.11.2014 • ŚRODA 19:00

BESTER QUARTET – „The Golden Land”

Puławski Ośrodek Kultury Dom Chemika,
sala widowiskowa, ul. Wojska Polskiego 4

Jarosław Bester – akordeon

Bartłomiej Staniak – skrzypce

**Oleg Dyyak – akordeon, klarnet, perkusja,
duduk**

Maciej Adamczak – kontrabas

**Repertuar własny: utwory z albumu „The
Golden Land” (Tzadik Records 2013)**

WYKONAWCY

BESTER QUARTET

Nowe oblicze legendarnego The Cracow Klezmer Band, który powstał w 1997 w Krakowie z inicjatywy kompozytora i wirtuoza akordeonu guzikowego Jarosława Bestera. Grupę tworzą czterej znakomici instrumentalisci, wykształceni klasycznie muzycy. Bester Quartet jest swego rodzaju fenomenem na światowym rynku muzycznym. Ich styl to połączenie elementów muzyki klasycznej, jazzowej, awangardowej, którego fundamentem jest improwizacja. Formacja w wybitny sposób zaplata w siebie tradycję żydowską i wiele innych inspiracji, tworząc porywającą, autorską wizję. Potwierdzeniem światowej rangi zespołu jest osiem

albumów wydanych dla prestiżowej nowojorskiej wytwórni Tzadik Johna Zorna, skupiającej najważniejszych przedstawicieli muzycznej awangardy, czerpiących z korzeni muzyki żydowskiej. Bester Quartet dokonał niezliczonej ilości nagrań dla stacji telewizyjnych i radiowych, współpracował w wybitnymi artystami szeroko rozumianej muzyki jazzowej, klezmerskiej i awangardowej, takimi jak m.in.: John Zorn, Tomasz Stańko, Grażyna Auguścik, John McLean, Don Byron, Frank London, Jorgos Skolias, Aaron Alexander, Ireneusz Socha, Tomasz Ziętek. Kwartet koncertował w prestiżowych salach koncertowych m.in. Concertgebouw (Amsterdam), Merkin Hall czy Knitting Factory (Nowy Jork), a także na renomowanych festiwalach w USA, Kanadzie, Tajwanie i w niemal całej Europie.

JAROSŁAW BESTER

Akordeonista i kompozytor, absolwent Akademii Muzycznej w Krakowie, laureat wielu międzynarodowych oraz ogólnopolskich konkursów akordeonowych. Jest twórcą Bester Quartet (dawniej The Cracow Klezmer Band), jedynego w Polsce zespołu na stałe współpracującego z prestiżową nowojorską wytwórnią Tzadik Johna Zorna. W swojej grze łączy doświadczenia wyniesione z muzyki klasycznej z wieloma innymi stylami oraz czytelnymi formami improwizacyjnymi, osiągając energetyczną mieszankę, ukazującą niespotykane dotąd możliwości barwowe i techniczne akordeonu. Dzięki temu uznawany jest za jednego z najoryginalniejszych muzyków młodego pokolenia w Europie i na świecie. Poza płytami wydanymi w nowojorskim wydawnictwie Tzadik oraz udziałem w wielu innych produkcjach

fonograficznych ma na swoim koncie nagrania dla radia i telewizji w USA, Niemczech, Szwecji, Francji, Finlandii i Polsce. Koncertował w prestiżowych salach koncertowych i klubach muzycznych na całym świecie, m.in. w: USA, Wielkiej Brytanii, Tajwanie, Szwecji, Szwajcarii, Austrii, Niemczech, Francji, Rosji, Ukrainie, Węgrzech, Belgii, Holandii, Czechach, Finlandii, Włoszech, Estonii, Kanadzie, Hiszpanii, Mołdawii, Bułgarii, Serbii, Słowacji, Białorusi. Współpracował z muzykami z kręgu muzyki klasycznej i awangardowej, zajmując się nie tylko wykonawstwem, ale także aranżacją oraz kompozycją: John Zorn, Tomasz Stańko, John McClean, Don Byron, Grażyna Auguścik, Kurt Rosenwinkel, Frank London, Ernie Adams, Jerzy Maksymiuk, Waldemar Malicki, Vadim Brodsky, Jorgos Skolias, Witold Rek, Bronek Duży i inni.

BARTŁOMIEJ STANIAK

krzypek, kompozytor, aranżer. Absolwent Akademii Muzycznej w Krakowie, w klasie prof. R. Kabary. Jest muzykiem Orkiestry Akademii Beethovenowskiej, Orchestra Of Life (Nigel Kennedy), Multiplayer Ensemble. W latach 2006-2011 współtworzył zespół Klezmates. Autor oprawy muzycznej Forum Ekonomicznego w Krynicy 2013, Screen And Sound Festival 2013, aranżer widowiska Michael Jackson Symfonicznie. Od 2012 jest również realizatorem nagrań w Studiu B&B Records.

OLEG DYYAK

Multiinstrumentalista, grający na akordeonie, klarnecie i instrumentach perkusyjnych. Absolwent Akademii Muzycznej w Krakowie. Jest laureatem krajowych i międzynarodowych konkursów

akordeonowych. Wcześniej koncertował jako solista oraz kameralista, wykonując utwory z dorobku literatury akordeonowej. Obecnie koncertuje w składzie uznanego w szerokich kręgach muzycznych na całym świecie Bester Quartet. Z tym zespołem również dokonał szeregu nagrań, które ukazały się w prestiżowym nowojorskim wydawnictwie Tzadik.

MACIEJ ADAMCZAK

Absolwent Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach w klasie kontrabas prof. Jacka Niedzieli (1998). Wraz z zespołem Marcin Żupański Quartet był laureatem I Nagrody Jazz Juniors (Kraków 1997). Współpracował i nagrywał z muzykami takimi jak: Janusz Muniak, Tomasz Szukalski, Piotr Baron, Andrzej Olejniczak, Jan Jarczyk, Joachim Mencil, Janusz Skowron, Kazimierz Jonkisz, Jarek Bester i Paweł Kaczmarczyk. Występował na wielu koncertach i festiwalach w Polsce oraz kilkunastu krajach świata. Od 2007 prowadzi klasę kontrabasu w Katedrze Muzyki Współczesnej, Jazzu i Perkusji Akademii Muzycznej w Krakowie.

www.besterquartet.com

www.facebook.com/thebesterquartet

REPERTUAR

„The Golden Land” (Tzadik Records 2013)

– muz. Mordechaj Gebirtig, aranż. Jarosław Bester

1. Di Lalke

2. Shloymele Liber

3. Dos Lidl fun Goldenem Land

4. Oy, Briderl, L'Chayim

5. Kinder Yoren

6. Oreme Shnayderlech

7. Reysele

8. Unser orem kind

9. Krigsinvalid

10. Kivele

„The Golden Land”, najnowsza płyta zespołu wydana dla prestiżowej nowojorskiej wytwórni Tzadik Records (2013) wypełniona jest kompozycjami Mordechaja Gebirtiga, słynnego krakowskiego twórcy i pieśniarza żydowskiego, zamordowanego podczas II wojny światowej. Dość lekkie w innych wykonaniach piosenki Gebirtiga, stają się tu pretekstem do fascynujących improwizacji na styku klezmerjazzu i współczesnej kameralistyki. Przefiltrowane przez wyobraźnię Jarosława Bestera zyskują nowe życie. Mordechaja Gebirtiga nazywano „Bardem Galicji”. Stolarz, aktor, ludowy poeta i pieśniarz żydowski, całe życie tworzył na krakowskim Kazimierzu, nie znał nut, a jego melodie spisywał muzykolog Juliusz Hoffman. Tytuł albumu pochodzi z piosenki „Żegnaj Krakowie”, napisanej przed wywózką do getta, gdzie zginął z rodziną. Jazzujące aranżacje nostalgicznych, ale i radosnych tematów napisał lider kwartetu, akordeonista Jarosław Bester. Podjął w nich niezwykle dialog z utworami Gebirtiga – intensywne i pełne emocji aranżacje wzbogacają liryczne melodie Gebirtiga o współczesny, artystycznie niepowtarzalny kontekst. „Projekt, który zaowocował płytą The Golden Land, to jedno z najważniejszych i najbardziej ekscytujących przedsięwzięć w historii zespołu Bester Quartet” – przyznaje Jarosław Bester.

fol. Dorota Koperska

„Bo przecież i muzyka Gebirtiga jest niezbyt wyrafinowana, z ducha plebejska, a jednak pomimo całej swej prostoty przemawia ciągle do serc i wzrusza mocniej niż niejedna symfonia czy kantata”. | Maciej Nowotny, www.jazzarium.pl

„Siła ekspresji i perfekcja techniki wszystkich wykonawców, improwizacyjny polot, tygiel World Music (echa argentyńskie, bałkańskie, swingującą paryskie), wreszcie piękno i odwaga aranżacji – imponują. Bester z prosiutkich melodii Gebirtiga czyni wysmakowane, intrygujące, współczesne kompozycje. Czasem skoczne i figlarne, dużo częściej melancholijne, a nawet tragiczne”. | Monika Partyk, Ruch Muzyczny

„The Golden Land to kolejny wspniany album Bestera i jego kolegów, tym bardziej cenny, że przypomina o Gebirtigu, postaci wpisanej w krajobraz Krakowa i Kazimierza jak Planty, opisującej swoje miasto i miłość do niego strofami i frazami tak przejmującymi, że zachwycają do dzisiaj swoją siłą, ale i tragedią: „Krakowie, bądź mi pozdrowiony; przed domem czeka zaprzężony wóz, jak psa mnie gnają stąd, ostatni raz widzę może; miejsce tak bliskie i znajome, na grobie matki wypłakałem serce, ostatnią łzę zwiłyłem kamień ojca, święta ta ziemia”. | Piotr Iwicki, Jazz Gazeta

13.11.2014 • CZWARTEK 19:00

„WARIACJE KOLBERGOWSKIE” | Laboratorium Pieśni, Trzy Dni Później

Puławski Ośrodek Kultury Dom Chemika, sala widowiskowa, ul. Wojska Polskiego 4

LABORATORIUM PIEŚNI

Alina Jurczyszyn – śpiew

Kamila Bigus – śpiew

Lila Schally-Kacprzak – śpiew

Iwona Majczyk – śpiew

Klaudia Lewandowska – śpiew

Repertuar własny: melodie tradycyjne

WYKONAWCY

LABORATORIUM PIEŚNI

Trójmiejski zespół pieśniarzy powstały w 2013 jako efekt spotkań warsztatowych w Akademickim Centrum Kultury UG „Alternator” i Oddziale Etnografii Muzeum Narodowego w Gdańsku. Założycielki grupy – Alina Jurczyszyn, absolwentka Akademii Praktyk Teatralnych Gardzieniec i Kamila Bigus, absolwentka Akademii Muzycznej w Gdańsku – realizują projekt Akademia Laboratorium Pieśni na Uniwersytecie Gdańskim, a także prowadzą warsztaty pieśni tradycyjnych w innych placówkach (np. w Oddziale Etnografii Muzeum Narodowego w Gdańsku). Laboratorium Pieśni jest współorganizatorem Festiwalu Muzyki i Wiosny Etnowiosnowisko w Gdańsku. Zespół jest tegorocznym laureatem Famy (Świnoujście), gdzie otrzymał Nagrodę Tryton ufundowaną

przez Prezydenta Miasta Świnoujście Janusza Żmurkiewicza dla największej osobowości artystycznej festiwalu. Wystąpił m.in. w: Klubie Muzycznym Ucho na Folkowych Dożynkach (Gdynia), w ramach otwarcia nowej części Parku Oliwskiego (Gdańsk), na Festiwalu Fama (Świnoujście), na Festiwalu Wegetariańskim (Kożyczkowo), na Festiwalu Na Zdrowie (Gdynia), na otwarciu Lawendowego Muzeum Żywego im. Jacka Olędzkiego (Nowe Kawkowo), na Festiwalu Muzyki i Wiosny Etnowiosnowisko (Gdańsk), w ramach Nocy Muzeów (Oddział Etnografii Muzeum Narodowego w Gdańsku), w ramach wernisaży i finisaży (Oddział Etnografii Muzeum Narodowego w Gdańsku), w ramach Letniego Jarmarku Etnograficznego

(Gdańsk), na Uniwersytecie Gdańskim, w Kawiarni Podróżniczej Południk 18 (Gdańsk), w Spółdzielni Literackiej (Sopot).

www.facebook.com/laboratoriumpiesni

REPERTUAR

Melodie tradycyjne, autor nieznany, aranż. zespół

1. Letila zozula

2. Zoriuszka

3. Oj u poli drewo

4. Domacice

5. Po drum mome

6. Rasti, rasti

7. Ulisi

8. Iszlawe wdowa

9. Zarząły kóniki

10. Oj ty rzeko

11. Káppee

12. Verbice

13. Oj wersze

14. Da ljuzyw paren

15. Żurawli

16. Ergen deda

Grupa śpiewa tradycyjnie, w wielogłosie pieśni ukraińskie, bałkańskie i polskie, ale w ich repertuarze znajdują się także utwory gruzińskie, rosyjskie, skandynawskie i wiele innych. Do występów nie potrzeba im nic, oprócz zdrowych gardel – śpiewają głównie a capella, gdzie się da: w lasach, na łąkach i polach, w dużych aulach i małych kawiarenkach, przy okazji podróży, festiwali, spotkań, wystaw i bez okazji. Materiał pieśniarski przechodzi swoistą drogę ze źródła: pieśni są zazwyczaj przywożone z różnych regionów Polski, Europy i Świata przez członków zespołu, następnie zostają opracowywane w procesie warsztatowym i na próbach, by w końcu ukazać się w nowej odsłonie – tradycyjnej lub wzbogaconej, aranżowanej.

TRZY DNI PÓŹNIEJ

Marta Groffik-Perchel – głos

Marta Piwowar – głos

Joanna Piwowar-Antosiewicz – głos, piano, elektronika

Paweł Odorowicz – altówka, elektronika

Repertuar własny: utwory z albumu „Pokój jej cieniem” (For Tune 2014)

WYKONAWCY

TRZY DNI PÓŹNIEJ

Zespół powstał w 2000. Na swoim koncie ma 3 płyty: „Trzy Dni Później” (2005), „Gdybym” (2009), „Pokój jej ciniom” (2014), a także ponad 800 koncertów i spektakli w kraju i za granicą. Jego niezmienną część tworzą: Joanna Piwowar-Antosiewicz i Marta Piwowar oraz Marta Groffik-Perchel – trzy żeńskie głosy, które cechuje charakterystyczne współbrzmienie. Trzy Dni Później swoje artystyczne konto wzbogaciło o nagrody główne festiwalu w Krakowie (SFP), Świnoujściu (Fama), Olsztynie (Spotkania Zamkowe), Warszawie (Pamiętajmy o Osieckiej), a także o nagrodę artystyczną im. Grzegorza Ciechowskiego przyznaną Joannie Piwowar. W 2014 zespół został laureatem Grand Prix Festiwalu Folkowego Polskiego Radia Nowa Tradycja, gdzie otrzymał również Nagrodę Specjalną za najbardziej twórcze wykorzystanie muzyki z zapisów Oskara Kolberga. Grupa aktywnie uczestniczy przy tworzeniu spektakli muzycznych: „Zakwalifikowani” (2005), „Numery” (2006) – spektakl powstał we współpracy z Olgą Tokarczuk, „Reinkarnacje” (2007) – J. Kita, J. Piwowar, „Wykwalifikowane” (2008) – J.H. Sokołowska, J. Piwowar, „Zabawki Pana Boga” (Teatr Roma Warszawa 2010) – J. Satanowski, J. Kita, „Spiski” (Teatr Powszechny Łódź 2012) – W. Kuczok, J.J. Połoński, J. Piwowar.

www.facebook.com/trzydnipoznziej

REPERTUAR

„Pokój jej ciniom” (For Tune 2014)

1. **Ester intro** – muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz, Paweł Odorowicz
2. **Oj lulaj, lulaj** – melodia ludowa z lubelskiego
3. **Anne intro** – sł. muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz
4. **Uśnijże** – melodia ludowa z rzeszowskiego
5. **Anne (Ogień)** – sł. muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz
6. **Ester (Woda)** – sł. muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz
7. **Kołysanka dziecinną II** – muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz
8. **Anne (Ziemia)** – sł. muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz
9. **Biegnie** – sł. B. Leśmian, muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz
10. **Ester (Powietrze)** – sł. muz. Joanna Piwowar-Antosiewicz
11. **Kuzum Elenke** – bułgarska pieśń ludowa
12. **Latorośl** – melodia ludowa ze zbiorów Oskara Kolbrga, tom X

„Pokój jej ciniom” (For Tune 2014) to trzeci album zespołu Trzy Dni Później. Stanowi go zbiór własnych i zebranych impresji muzycznych, które autorki dedykują przede wszystkim swoim Babciom. Jak same podkreślają: „Ich niełatwe losy nauczyły nas jak ze spokojem wypatrywać świata”. Wszystkie zebrane, czy też autorskie słowa i melodie mają ukazać wielokulturowość definiującą Dolny Śląsk, z którego pochodzą wokalistki. Interesuje je ten swoisty tygiel wydarzeń historycznych, widziany oczami kobiet, na przestrzeni kilku wieków. Tym

samym obok muzycznych wspomnień bliskich, pojawiają się również te oparte na twórczości Anny Louise Karsch (urodzonej w XVIII w. w Świebodzinie poetki uznanej za pruską Safonę) oraz na wspomnieniach głogowianki żydowskiego pochodzenia Ester Golan (urodzonej w Głogowie na początku XX wieku). „Rzeczywistość, którą opisałyśmy na tym albumie, widziana również ich oczami, to próba uratowania ponadczasowego świata, w którym człowieka nie definiuje jego narodowość, pochodzenie, czy status społeczny, ale działania, jakie podejmuje aby ocalić człowieczeństwo w sobie, oraz w innych”. Warstwę muzyczną, oprócz charakterystycznych dla TDP współbrzmień, 3 żeńskich głosów – wzbogaca

minimalistyczna elektronika oraz altówka. Album promuje utwór „Ester (Woda)”, a o oprawę wizualną koncertów zadbał Damian Styrna, który współpracował z zespołem już przy poprzednim albumie „Gdybym”. Patronat nad płytą objęła radiowa „Dwójka”.

fol. Anna Bystrowska

14.11.2014 • PIĄTEK 20:00

SCENA OFF

Madvision (Lublin), The Toobes (Mińsk, BY)

Klub muzyczny Smok, Puławski Ośrodek Kultury
Dom Chemika, ul. Wojska Polskiego 4

MADVISION

**Maciej Kłębek Kłębukowski – wokół, gitara
rytmiczna**

Marcin Kapsel Kasperek – bas, wokół

Cyprian Gumiś Naumiuk – gitara solo

Artur Arti Kołoszewski – perkusja

Repertuar własny

WYKONAWCY

MADVISION

Początki, jak często bywa w takich przypadkach, zgotował los, który połączył kilku znajomych ze szkolnych ławek. Ludzie się zmieniali, ale chęć grania nie ustępowała. Obecny kształt zespołu uformował się na przełomie 2011-2012, kiedy to zabawa w granie przeistoczyła się w chęć ciężkiej pracy. Z istniejącego wiele lat składu pozostał Kłębek. Rok 2013 stanowił przełom w działalności zespołu. Stabilizacja oraz zaangażowanie nowego składu sprawiło, że zespół zrealizował zupełnie nowy materiał, który ukończony został na początku 2014. Nowy longplay zatytułowany „Twój Raj”, którego premiera odbyła się w pierwszej połowie 2014 zawiera 11 energetycznych utworów z bezpośrednim polskim przekazem. Zespół grał na jednej scenie z artystami: Luxtorpeda, Turbo, Acid-Drinkers,

Coma, Lipali, Frontside, Kult i innymi. Dorobek koncertowy 2014: zwycięstwo na I Centralnej Bitwie Muzycznej (w ramach Nocy Kultury) w Lublinie, One Life Festival Biała Podlaska – koncert charytatywny, Juwenalia, wiele koncertów własnych, wyróżnienie oraz tytuł laureata w kategorii Muzyka na 44. Międzynarodowym Kampusie Artystycznym FAMA w Świnoujściu. W ramach tego festiwalu oprócz własnych koncertów zespół wziął udział w przedstawieniu muzycznym „Obywatel na wakacjach” z repertuarem Grzegorza Ciechowskiego oraz w koncercie finałowym, który zamknęła Ewa Bem.

www.madvision.pl

www.facebook.com/madvisionband

REPERTUAR

1. **Ekipa – sł. muz. zespół**
2. **Nienawiść – sł. muz. zespół**
3. **Twój Raj – sł. muz. zespół**
4. **Nie Ma Lekko – sł. muz. zespół**
5. **Bądź Sobą – sł. muz. zespół**
6. **Niezapomniany – sł. muz. zespół**
7. **Dno – sł. muz. zespół**
8. **Sen – sł. muz. zespół**
9. **Następny Dzień – sł. muz. zespół**
10. **Bajabongos – sł. muz. zespół**
11. **Mgła – muz. inspirowana „Pour Un Flirt” (Michel Delpech), sł. zespół**
12. **Kombinat – sł. muz. Grzegorz Ciechowski**
13. **Celibat – sł. muz. Grzegorz Ciechowski**

Madvision to efekt ścierania się wizji i spojrzeń na świat różnych ludzi w poszczególnych okresach

twórczości zespołu. Jest to muzyka pełna energii. Zmienna rytmika oraz energetyczny riff, wyraźny i bezpośredni polski przekaz stanowią tu kwintesencję twórczości. Od początku istnienia do chwili obecnej lubelski zespół niezmiennie przez wiele lat w prosty sposób przekazuje swoją wizję... zwiariowaną, lecz prawdziwą. Jest to spojrzenie na świat ludzi, dla których muzyka to nieograniczona kopalnia energii, a przekaz stanowi stuprocentową brutalną prawdę życiową.

THE TOOBES

Stas Lamakin – wokół, perkusja

Kostya Pyzhov – gitara

Stas Murashka – bas

Repertuar własny

WYKONAWCY

THE TOOBES

Białoruski fenomen, trio rockowe pochodzące z Mińska, powstałe w 2007, które skupia się przede wszystkim na intensywnym koncertowaniu, a od ponad roku podbija polski rynek muzyczny. Zespół ma na swoim koncie setki rewelacyjnie przyjętych

koncertów, w tym supporty takich gwiazd, jak Deep Purple (od których otrzymali w prezencie gitarę!), Franz Ferdinand, Beady Eye (ex-Oasis) oraz trzy razy przed The Offspring. Pasma sukcesów rozpoczęło wraz ze zwycięstwem w szwedzkim konkursie BandScan, które zagwarantowało formacji oddany tour po tym kraju. Od tamtej pory zespół zwyciężał niemal wszystkie konkursy i przeglądy, w których brał udział, w tym kilkanaście w Polsce. Zespół ma na koncie dwie płyty: „Hello” (2009), „My Generation” (2010), aktualnie pracuje nad trzecim albumem, który światło dzienne ujrzy jeszcze w tym roku. Rockandrollowe trio podbiło z powodzeniem Europę Wschodnią, aktualnie skupia się na koncertach w Polsce, by w niedalekiej przeszłości rzucić na kolana cały świat! Do Polski przenieśli się w 2012. „Stąd łatwiej jest dotrzeć do europejskiej publiczności – tłumaczą swoje posunięcie – muzyka nie powinna mieć granic”. Trio szybko zjednuje sobie rosnącą rzeszę fanów, w tym dzięki znaczącym sukcesom w programach „Must Be The Music” oraz „Mam Talent”. Rosnąca popularność grupy sprawia, że The Toobes gra nawet po kilka koncertów tygodniowo.

www.thetoobes.com

www.facebook.com/thetoobesofficial

REPERTUAR

1. Let's dance
2. Sold out
3. Mama
4. Heartbeat
5. Don't kill
6. Fall out
7. Crap on the radio
8. Follow me

9. The magic

10. 8-11

11. Best of you

12. What do you want

13. Angel

– sł. muz. zespół

Muzyka The Toobes to wysokoenergetyczny rock inspirowany dokonaniem największych formacji w historii gatunku. Zespół cechuje się jednak bardzo charakterystycznym i indywidualnym brzmieniem. Ciekawostką jest, że wokalista grupy – charyzmatyczny Stas Lomakin – gra jednocześnie na perkusji. The Toobes to hołd dla wszystkiego, co najlepsze w światowym rocku. Zespół przypomina, czym powinien być prawdziwy rock'n'roll. Są tak energetyczni, zbuntowani, zadziorni i głośni, że podczas ich koncertów nie można oprzeć się chęci skakania, fruwania, krzyczenia i chodzenia na głowie. Sceniczne występy zespołu to prawdziwa erupcja rockowej energii – działają jak wehikuł czasu przenoszący wprost do lat, gdy rock'n'roll budził najwięcej emocji i w swojej najczystszej postaci potrafił stworzyć nową generację.

„To ekscytujące. The Toobes, to najlepszy zespół, jaki slyszalem od lat i nie pochodzą stąd, skąd można było się spodziewać... Ameryki czy UK. The Toobes bez wątpienia umieszczą Białoruś na muzycznej mapie świata!” | Tricky

15.11.2014 • SOBOTA 19:00

KONCERT ZAMKNIĘCIA – Młoda Polska Filharmonia

Puławski Ośrodek Kultury Dom Chemika, sala widowiskowa, ul. Wojska Polskiego 4

Młoda Polska Filharmonia
Sonig Tchakerian – skrzypce
Adam Klocek – dyrygent

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)
– Koncert skrzypcowy nr 4 D-dur, KV 218 (1775)

Antonín Dvořák (1841-1904)
– Serenada d-moll na instrumenty dęte, wiolonczele i kontrabas, B. 77, Op. 44 (1878)

Edward Elgar (1857-1934)
– Introdukcja i allegro na kwartet smyczkowy i orkiestrę smyczkową, Op. 47 (1905)

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847) – Symfonia nr 4 A-dur („Włoska”), Op. 90

WYKONAWCY

MŁODA POLSKA FILHARMONIA

Jedyna w Polsce młodzieżowa orkiestra dotowana z prywatnych funduszy złożona z 40 najbardziej uzdolnionych uczniów szkół muzycznych oraz studentów uczelni muzycznych w wieku 15-24 lata, wybranych podczas ogólnopolskich przesłuchań w 2011 i 2013 roku. Młodzi muzycy otrzymują od Fundacji Zwierciadło roczne

stypendia pieniężne. Młoda Polska Filharmonia jest kontynuacją programu stypendialnego Agrafka Muzyczna zainicjowanego w 2001. Fundatorami projektu są Sławomir Smołkowski i Grzegorz Jankilewicz. Dyrektorem artystycznym i dyrygentem Młodej Polskiej Filharmonii jest Adam Klocek, pomysłodawca i współtwórca płyty „Night in Calisia”, która zdobyła Grammy 2014 w kategorii „Najlepszy album dużego zespołu jazzowego”. Celem organizatorów projektu jest promocja młodych i utalentowanych muzyków poprzez edukację na warsztatach artystycznych z wybitnymi artystami o światowej renomie oraz możliwość debiutu w prestiżowych salach koncertowych w zespole orkiestrowym z udziałem koncertmistrzów światowych sław orkiestr: Dmitrij Vassiliev (Moscow Soloists), Edicson Ruiz (Berliner Philharmoniker), Dudu Carmel i Eyal Ein-Habar

(Israel Philharmonic Orchestra), Rafał Zambrzycki-Payne (koncertmistrz Ensemble Modern), Emanuel Salvador (Orquestra do Norte Portugal). Dodatkowym celem organizatorów przedsięwzięcia jest wzbudzenie zainteresowania polskiej młodzieży muzyką poważną oraz motywowanie młodych artystów do wzmoczonej pracy, która może zaowocować zaproszeniem do studiowania poza granicami Polski. Stypendyści Młodej Polskiej Filharmonii to laureaci międzynarodowych konkursów muzycznych, osoby o niezwykłym talencie i wielu różnorodnych pasjach. Muzycy, którzy już dziś dostają się do międzynarodowych orkiestr świata. W projekt zaangażowali się artyści zarówno związani z muzyką klasyczną, jak i nowymi brzmieniami (m.in. Grégoire Maret). Orkiestra ma w swoim repertuarze oprócz muzyki klasycznej aranżacje jazzowe, rockowo-popowe oraz tematy

z muzyki filmowej. Orkiestra Kameralna Młodej Polskiej Filharmonii wystąpiła z pierwszoligowymi artystami takimi jak: Kayah, Gaba Kulka, Dorota Miśkiewicz i Marek Napiórkowski oraz Alicja Węgorzewska-Whiskerd. Od 2013 MPF towarzyszy cyklowi koncertów z Grzegorzem Turnauem i Zakopowerem „Po drodze”. Współpracuje również z wybitnymi muzykami: Michałem Dąbrówką, Pawłem Dobrowolskim, Robertem Kubiszynem, Patrykiem Stachurą. Fundacja Zwierciadło organizuje w ciągu jednego roku 2 trasy koncertowe: letnią i jesienną. Letnie trasy koncertowe mają charakter plenerowy, w repertuarze znajdują się specjalnie zaaranżowane na naszą orkiestrę utwory muzyki popularnej i filmowej. W ramach jesiennej trasy koncertowej orkiestra MPF występuje ze światowej sławy solistami zagranicznych orkiestr podczas koncertów w najlepszych polskich filharmoniach i salach koncertowych. Fundacja Zwierciadło przed każdą trasą koncertową MPF organizuje kilkudniowe warsztaty artystyczne podczas których prowadzone są zajęcia przez pedagogów z rodzimych Akademii Muzycznych, muzyków Filharmonii Narodowej i Sinfonii Varsovii oraz artystów z zagranicy, solistów i członków znanych orkiestr. W ramach ostatnich 6 tras koncertowych odbyły się 24 koncerty, które łącznie obejrzało blisko 27 tysięcy osób. Poszczególne trasy koncertowe honorowym patronatem objęli: Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Prezydent Miasta Bydgoszczy, Prezydent Miasta Częstochowy, Prezydent Miasta Krakowa, Prezydent Miasta Poznania oraz Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy. Młoda Polska Filharmonia koncertowała w ramach Bydgoskiego Festiwalu Muzycznego, Puławskiego

Festiwalu Muzycznego Wszystkie Strony Świata, Międzynarodowego Festiwalu „Bursztynowy Szlak”, Festiwalu Wiolinistycznego im. Bronisława Hubermana oraz Festiwalu Filmu i Sztuki DWA BRZEGI i Festiwalu Młodych Talentów Kiepurjada.

„Czterdziestu młodych, utalentowanych muzyków występujących na estradzie wspólnie ze swoimi profesorami – solistami wybitnych, światowych zespołów orkiestrowych? To może być bardzo ciekawe. Obalamy mit, który mówi, że w orkiestrach jest miejsce dla przeciętnych muzyków. Nieprawda, w dobrej orkiestrze jest miejsce dla wirtuozów. I dopiero wtedy czuje się, jaka siła tkwi w wykonawstwie muzyki symfonicznej. Każdy z osobna znakomity, do tego tworzący z kolegami świetnie zgrany zespół. Magia dźwięków granych razem, ale będących konglomeratem najlepszego indywidualnego brzmienia. Wrażliwość na muzykę, precyzja własnego grania, ale także – a może przede wszystkim – wrażliwość na to, co brzmi dokoła i z czym trzeba współgrać. Balans pomiędzy indywidualnością i poczuciem gry zespołowej. Gdyby nie słowo ‘muzyka’ opis ten pasowałby do gry dobrej drużyny piłkarskiej, którą ogląda się z zapartym tchem, a piłka precyzyjnie sunie od zawodnika do zawodnika trafiając w końcu do bramki. Tu zamiast bramki mamy uszy publiczności, w które niech wpada jak najwięcej precyzyjnych, a do tego pięknych, poruszających duszę, dźwięków”. | Adam Klocek, Dyrektor Artystyczny projektu Młoda Polska Filharmonia

www.zwierciadlo.pl/mpf

SONIG TCHAKERIAN

Skrzypaczka pochodzenia ormiańskiego, swoje umiejętności rozwijała na początku pod kierunkiem ojca oraz renomowanych pedagogów takich jak: Guglielmo, Accardo, Milstein. W ramach festiwalu Settimane musicali al Teatro Olimpico (Vicenza) kieruje projektami muzyki kameralnej, a – dzięki swojej charyzmie – prowadzi kursy mistrzowskie w Accademia Nazionale di Santa Cecilia (Rzym). Jej dyskografia obejmuje komplet sonat i partit na skrzypce Bacha, Sonaty Op. 23, 24, 47 Beethovena (Deutsche Grammophon 2010), komplet koncertów Haydna, wszystkie tria Beethovena, Schumanna i Schuberta, a także kompozycje Saint-Saënsa, Ravela, Barbera i Bernsteina. Jako jedna z niewielu solistów wykonała podczas koncertów wszystkie „Kaprysy” Paganiniego, a także zarejestrowała je w 2003. Nagradzana wielokrotnie na festiwalach w Genui, Monachium i Florencji, w swoim dorobku ma wiele koncertów kameralnych i występów z orkiestrami, m.in.: Royal Philharmonic (Londyn), Bayerischer Rundfunk (Monachium), Verdi (Mediolan), Orchestra San Carlo (Neapol), The Arena di Verona, I Soliti Veneti, Orchestra di Padova e del Veneto; współpracowała z dyrygentami: L. Bacalov, P. Bellugi, R. Chailly, D. Gatti, A. Janigro, D. Oren, C. Scimone, E. Tchakarov. Stworzono dla niej wiele kompozycji (Ambrosini, Mosca, Campogrande, Boccadoro, Dall’Ongaro). Artystkę motywuje niespokojna potrzeba, by spoglądać dalej i stale poszukiwać nowych doświadczeń. Dlatego właśnie rozpoczęła niedawno przygodę sytuującą się na pograniczach jazzu, nagrywając album „Decca” poświęcony „Czterem porom roku” Vivaldiego, który ukaże się wkrótce oraz wyruszyła w podróż

łączącą koncerty z odkrywaniem ormiańskich korzeni. Źródła i przyszłość to dwie rzeczywistości, które według Sonig Tchakerian nie mogą zostać utracone. Pisano o niej: wykonawczyni obdarzona „czarem, charyzmatycznym rygiorem moralnym i unikatowym pięknem frazowania” (Lorenzo Arruga), „skrzypaczka, która łączy wirtuozowskie wykonawstwo z duszą” (Giorgio Vitali), która dzięki bogatemu tonowi sytuuje się obok Marty Argerich, „czelując Sonatę Schumanna w romantyczne i poruszające arcydzieło” (Cesare Galla).

www.sonigtchakerian.it

ADAM KŁOCEK (biogram str. 8)

REPERTUAR

Wolfgang Amadeus Mozart

Koncert skrzypcowy nr 4 D-dur, KV 218 (1775)

1. **Allegro**
2. **Andante cantabile**
3. **Rondeau: Andante grazioso**

Koncert KV 218 jest jednym z pięciu koncertów na skrzypce i orkiestrę napisanych przez młodego Mozarta w Salzburgu, w czasie gdy pełnił funkcję koncertmistrza orkiestry arcybiskupa Hieronimusa von Colloredo. Jest więc prawdopodobne, że utwory te pisał dla siebie. Jednakże po tym, jak zrzekł się stanowiska dworskiego koncertmistrza i został zastąpiony przez Antonio Brunettiego, ponownie wziął na warsztat wszystkie koncerty, by dostosować ich poziom trudności do wysokich umiejętności nowego wykonawcy. „Koncert nr 4” uznawany jest za najbardziej roziskrzony

w całym cyklu oraz jest najczęściej wybierany przez ambitnych skrzypków, chcących pochwalić się techniką i talentem. Alfred Einstein odnajduje związek tej kompozycji z „Koncertem skrzypcowym D-dur” Boccheriniego, który Mozart słyszał prawdopodobnie kilka lat wcześniej we Florencji: „Tematy, jak również niejeden szczegół figuracji, żyją dalej w jego podświadomości i w pięć lat później święcą zmartwychwstanie w duchu mozartowskim”. W wyniku tej inspiracji powstało dzieło o zmysłowym brzmieniu, ale okraszone typowym dla Mozarta polotem i dowcipem. W części drugiej słyszemy istotnie liryczny śpiew skrzypiec, jednak część kolejna przynosi kilka żartobliwych motywów – taneczne ludowe tematy gigue i gawota. Autograf partytury jest obecnie przechowywany w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie.

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756-1791)

Urodzony w Salzburgu austriacki kompozytor, wraz z Haydnem i Beethovenem zaliczany do klasyków wiedeńskich oraz uznawany za jednego z największych kompozytorów w historii muzyki zachodniej. Przychodzi na świat jako ostatni z siedmiorga dzieci. Ojciec Leopold jest skrzypkiem orkiestry dworskiej, wkrótce zostaje nominowany zastępcą kapelmistrza oraz publikuje podręcznik gry na skrzypcach. Od najmłodszych lat chłopiec przejawia niezwykły talent do muzyki, jako pięcioletek zaczyna komponować i daje swój pierwszy koncert. Muzycznymi uzdolnieniami obdarzona jest także jego starsza siostra. Ojciec uczy ich muzyki, języków i przedmiotów akademickich. O małym Mozarcie mówi: „Cud, któremu Bóg pozwolił narodzić się w Salzburgu”;

jest przekonany, że cud ten powinien poznać także cały świat. W 1762 zaczyna zabierać więc dzieci w podróże artystyczne; ówczesne tournées Mozarta obejmują m.in. Monachium, Frankfurt, Wiedeń, Brukselę, Bratysławę, Pragę, Paryż, Londyn, Hagę i Amsterdam. Gra wówczas na dworach, w pałacach szlacheckich i kościołach, poznając ważne osobistości oraz artystów. Niestety musi pogodzić się z prymitywnymi warunkami podróży, często również przechodzi poważne choroby. Jako ośmiolatek poznaje w Londynie J. Ch. Bacha, pod jego wpływem komponuje pierwsze symfonie. W Wiedniu studiuje partytury Haydna. Podczas włoskiej podróży zostaje przyjęty do sławnej Accademia Filarmonica, a po pomyślnym przejściu sprawdzianu umiejętności w zakresie dramatu muzycznego, dostaje zlecenie na napisanie opery. W Bolonii poznaje kompozytora G. B. Martiniego. Po koncercie papieskim w Rzymie zostaje odznaczony Orderem Złotej Ostrogi. Podczas wszystkich tych podróży tworzy wiele dzieł na zlecenia kolejnych możnych. W 1773 w Mediolanie komponuje motet „Exsultate, jubilate”; utwór ten jest chętnie wykonywany także współcześnie. W tym samym roku arcybiskup Salzburga Hieronimus von Colloredo mianuje go nadwornym koncertmistrzem. Mozart rozpoczyna pracę nad koncertami skrzypcowymi; cykl ten zostanie zamknięty w 1777. W tym czasie komponuje również symfonie, sonaty, kwartety smyczkowe, msze, opery oraz koncerty fortepianowe, z których za przełomowy uznaje się dziewiąty z cyklu. Pracę w Salzburgu uznaje Mozart za będącą poniżej jego możliwości oraz źle płatną, zaczyna rozważać opuszczenie rodzinnego miasta. 21-letni Mozart, który zaczyna odczuwać potrzebę uwolnienia się spod nadzoru ojca, podróżuje

w poszukiwaniu pracy (niestety bez powodzenia) do Niemiec i Francji, gdzie dodatkowo pomimo sukcesu „Symfonii „Paryskiej” nie może znaleźć uznania wśród tutejszych miłośników muzyki. Jakby na przekór tej sytuacji wzrasta w tym czasie jego poczucie kompozytorskiego powołania. Pisze kolejne symfonie, „Symfonię koncertującą E-dur”, koncerty i sonaty fortepianowe oraz utwory religijne, w tym przede wszystkim „Mszę C-dur „Koronacyjną”. Wzywany przez ojca wraca do Salzburga na początku 1780 i wkrótce otrzymuje zamówienie na napisanie opery na rozpoczęcie sezonu w Monachium, dokąd wyjeżdża, aby kończyć dzieło i nadzorować próby. Premiera opery „Idomeneo, król Krety” przynosi Mozartowi sukces. Uwikławszy się w poważny konflikt z arcybiskupem Colloredo – sfrustrowany kompozytor od dawna szukał okazji do zerwania tej relacji, niejednokrotnie prowokując konflikty – postanawia zamieszkać w Wiedniu. Poniżony przez arcybiskupa oraz chcąc zachować niezależność, nie daje się przekonać ojcu, który nakazuje mu pojechać do pracodawcy. Jak pisze biograf kompozytora: „Mozart nauczył się nienawidzić swego rodzinnego miasta i wierzy, ma nadzieję, iż odwróci się odeń na zawsze”. W Wiedniu „wolny artysta” Mozart występuje jako pianista, rozślawiając koncertami swoje nazwisko i pracuje nad operą „Urowadzenie z Seraju”, której premiera zostaje przyjęta pozytywnie. Dzieła Mozarta są od tej pory regularnie wykonywane w państwach niemieckojęzycznych, ustala się przez to jego renoma. Poważne zmiany następują także w życiu prywatnym, w 1782 – wbrew stanowisku ojca – żeni się ze śpiewaczką Konstancją Weber. Studiuje partytury Bacha i Händla, co w przyszłości przyniesie kompozycje wykorzystujące

stylistykę barokową – operę „Czarodziejski flet” i „Symfonię nr 41 ‘Jowiszową’”, ostatnią z napisanych przez Mozarta. W tym samym roku powstaje „Msza c-moll, Wielka”, wirtuozowskie partie wokalne pisze Mozart z myślą o żonie Konstancji. Mozart wkracza tym samym w najbardziej owocny i satysfakcjonujący okres swojego życia. W 1784 poznaje i zaprzyjaźnia się z Josephem Haydnem; przyszli klasycy wiedeńscy grywają razem w kwartecie smyczkowym. Działalność koncertowa i kompozytorska kolejnych sezonów wpływa pozytywnie na sytuację finansową Mozarta. Wraz z żoną wiodą przyjemne, nieco rozrzutne i ekstrawaganckie życie. Nie potrwa to jednak długo – słynący ze zmienności estetycznych uczuć Wiedeń znajdzie sobie bowiem wkrótce nowych idoli. Mozart komponuje „Kwintet na fortepian i instrumenty dęte”, kończy pracę nad dedykowanymi Haydnowi kwartetami smyczkowymi. Doceniając wiedzę i talent Mozarta, Haydn określa go największym ze znanych mu osobieście kompozytorów: „Moi przyjaciele nieraz pochlebiają mi utrzymując, iż odznaczam się genialnością, ale on wyraźnie górował nade mną”. Kolejne lata przynoszą dwie premiery operowe – najważniejsze utwory tego gatunku napisane przez Mozarta – „Wesele Figara” i „Don Giovanniego”, obie z librettem Lorenzo Da Ponte. Powstaje również „III Kwintet smyczkowy C-dur”, najbardziej rozwinięty ze wszystkich utworów kameralnych Mozarta oraz serenada „Eine kleine Nachtmusik” – jedno z „rozrywkowych” dzieł. W 1787 Mozart zostaje mianowany „nadwornym kameralistą” cesarza Józefa II, w wyniku czemu skupia się właśnie na tworzeniu utworów tego rodzaju; komponuje menuety i kontredanse. Mimo że wynagrodzenie nie należy do najwyższych, posada ta

jest dla Mozarta ważna, gdyż osiągnąwszy w Wiedniu pewną pozycję, nie potrafi zejść poniżej standardów życia, do których zdążył się przyzwyczaić. Do finansowych rozterek i niepowodzeń dochodzi jeszcze wznoszące poczucie osamotnienia, czy wręcz odrzucenia. Chcąc pomóc fortunie, z końcem lat 80. podróżuje do Berlina, Frankfurtu i Mannheim; osiąga niestety jedynie sporadyczne sukcesy. Ostatni rok życia stanowi czas dużej produktywności – powstaje opera „Czarodziejski flet”, „Koncert fortepianowy nr 27”, „Koncert klarnetowy A-dur”, ostatni z serii kwintetów smyczkowych oraz utwory sakralne „Ave verum corpus” i „Requiem”. Pracę nad tym ostatnim przerywa śmierć, na prośbę żony Konstancji dzieło zostaje dokończzone przez Josepha Eyblera i Franza X. Süssmayera. Mozart umiera nagle w wieku 35 lat, na skutek błyskawicznie rozwijającej się choroby bakteryjnej. Od momentu zamieszkania w Wiedniu, Mozart starał się pozostawać w samym centrum artystycznego życia stolicy. Przyjaźnił się z artystami i arystokratami, został członkiem loży masońskiej. Czuł, że takie towarzystwo narzuca pewien styl życia, dlatego trudno mu było zapanować nad wydatkami i mimo okresów stabilizacji finansowej ciągle nękały go troski o ewentualne honoraria. Obracał się w kręgach arystokracji, ale przecież do niej nie należał, był po prostu „dworskim pracownikiem”, co niejednokrotnie dawano mu odczuć. Obdarzony wykwintnymi manierami pozwalał sobie czasem na rubaszny, czy nawet wulgarny dowcip. Wysokie poczucie własnej wartości nakazywało mu podchodzić lekceważąco do innych, wbrew sugestiom ojca nie poświęcał wystarczająco dużo uwagi temu, by dobrze o nim

mówiono. Jego artystyczne ambicje zawsze pozostawały w sprzeczności z oczekiwaniami ojca, który gdy tylko zrozumiał, że syn przestaje być atrakcją jako nazbyt dojrzały na to by być cudownym dzieckiem, naciskał na zdobycie jakiegoś porządnego stanowiska. Ale Mozart nie lubił zabiegać o względy środowiska i lokalnych notablów. Intensywna praca nad kolejnymi kompozycjami doprowadzała go do rozstroju emocjonalnego, owocującego nieprotokolarnymi zachowaniami. Sugeruje się także, że Mozart mógł chorować na zespół Tourette’a. Renoma Mozarta sprawiła, że jeszcze z końcem XVIII wieku wydawcy podjęli pracę nad pełnym wydaniem jego dzieł. Wkrótce ukazała się również pierwsza biografia kompozytora. Jeszcze w XIX wieku akcentowano skończoną doskonałość dzieł oraz pierwiastek boski tkwiący w Mozarcie, idealizując nieco jego osobę: „Jako artysta, jako muzyk, Mozart wydaje się istotą, nie z tego świata”. Perspektywa XX wieku ukazała go jako artystę o niezwykle zróżnicowanym zakresie wyrazu. Cudowne dziecko ustąpiło wizerunkowi poważnego artysty, cechującego się benedyktyńską wręcz pracowitością, kreatywnością i przenikliwością umysłu, ale także – niepokromioną fantazją. Mozart jest ponadto doskonałym przeciwieństwem tak zwanego „twórcy stylu narodowego”. Przekraczając w częstych podróżach granice geograficzne, ignorował je także w swoich dziełach, które nie są ani niemieckie, ani francuskie, ani włoskie. Był kompozytorem wyjątkowo wszechstronnym, napisał 40 symfonii, kilkadziesiąt koncertów na instrumenty solowe z towarzyszeniem orkiestry, wiele utworów sakralnych – w tym blisko 20 mszy, kilkanaście oper, które weszły do klasyki gatunku oraz

utwory kameralne i solowe. Jako jedyny z wielkich kompozytorów nie stronił również od muzyki rozrywkowej, pisanej na zamówienia dworów: są wśród nich tańce, serenady i divertimenta. Styl klasyczny przejawia się u Mozarta w przejrzystości, równowadze, klarowności struktury oraz jedności poszczególnych części, które wyłaniają się spod uproszczonej interpretacji, sprowadzającej jego twórczość do lekkich i melodyjnych – czy wręcz błahych i wygładzonych formalnie – utworów. Wiedeński klasyk chciał komponować dzieła trudne, ale takie, gdzie owa trudność nie będzie narzucać się słuchaczowi. W odbiorze kompozycja ma brzmieć tak, „jakby od razu się ją dało zagrać”.

Antonín Dvořák

Serenada d-moll na instrumenty dęte, wiolonczelę i kontrabas, B. 77, Op. 44 (1878)

1. Moderato quasi marcia

2. Minuetto

3. Andante con moto

4. Finale: Allegro molto

„Serenada d-moll” powstała w czasie, kiedy Dvořák był już znanym kompozytorem; w F. Simrocku zyskał stałego wydawcę, zwrócił na siebie uwagę wpływowego krytyka E. Hanslicka, jego utwory wykonywali wybitni dyrygenci (L. Janáček, H. Richter, J. Joachim), a on sam zaprzyjaźnił się z Brahmssem. Od kilku lat otrzymywał ponadto stypendium twórcze, co pozwoliło mu poświęcić się wyłącznie pracy kompozytorskiej. Z początkiem 1878 odwiedził Dvořák Wiedeń, gdzie wysłuchał koncertu zawierającego w swym programie serenadę Mozarta na instrumenty dęte. Dzieło wywarło na nim tak

ogromne wrażenie, że zaraz po powrocie do Pragi zabrał się do pracy nad utworem tego samego gatunku. Dzieło zadedykował Dvořák berlińskiemu krytykowi muzycznemu L. Ehlertowi w podzięce za wcześniejszą promocję „Tańców słowiańskich”, dzięki której jego twórczość zdobyła zainteresowania publiczności niemieckiej. Ukazawszy się w druku, „Serenada d-moll” spotkała się z pozytywną opinią Brahmsa, który uznał ją za najlepsze z dotychczasowych dzieł czeskiego kompozytora. Prawykonanie odbyło się jeszcze w tym samym roku oraz stało się jednocześnie debiutem dyrygentem Dvořáka: „Potem po koncercie napisali, że byłem spokojny i... pewny siebie, ale muszę się przyznać, że ani wtedy, ani nigdy potem przed żadnym występem nie byłem spokojny. Zawsze czekałem na pierwsze akordy. Kiedy tylko zabrzmiały, zapomniałem o wszystkim, z wyjątkiem muzyki... no, i jakoś już szło”. Utwór, przepełniony urokiem i lekkością muzyki z ducha Mozartowskiej, powstał w zaledwie dwa tygodnie. Klasyczna forma łączy się tutaj z tanecznymi rytmami, słowiańskim duchem i harmonią, a ostateczny wydzźwięk ekspresyjny różni się znacznie od źródeł inspiracji, nasuwa bowiem skojarzenia z tradycją tworzenia muzyki w czeskich zamkach i pałacach. Od pierwszej do ostatniej nuty daje się odczuć radość motywującą kompozytora w tworzeniu. Jak relacjonuje ten proces biograf Jiří Berkovec: „Praca szła mu lekko – pierwszą część napisał w jeden dzień – pomysły napływały jeden po drugim, niezwykle zestaw instrumentów z kontrafagotem i trzema rogami nęcił barwnymi możliwościami dźwiękowymi”. Część pierwsza utrzymana jest w formie marsza, druga – menueta, ale niektórzy badacze dopatrują się w niej śladów

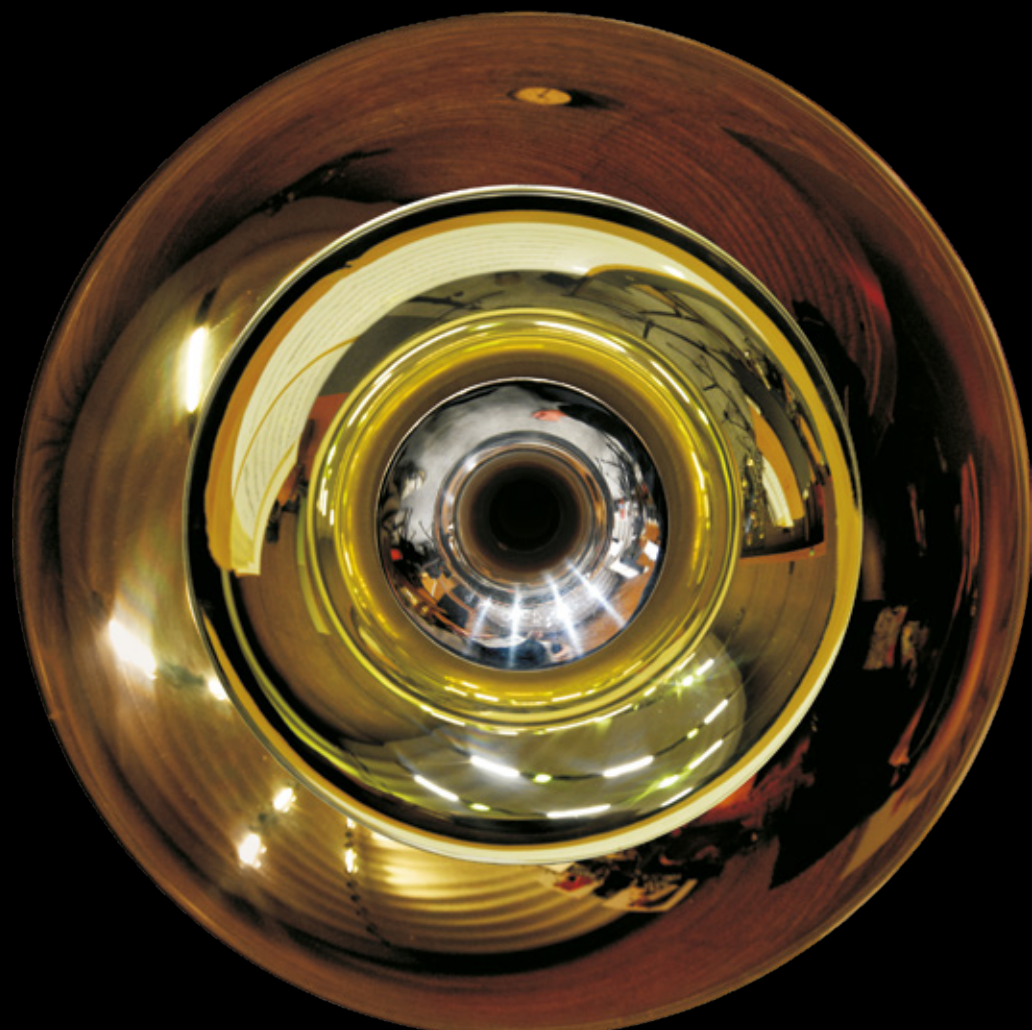
czeskiego tańca ludowego „sousedská”. Część trzecia to nastrojowy nokturn, kompozycję zamyka część przypominająca polkę, która dzięki wyraźnemu rytmowi i pomysłowemu opracowaniu tematu prowadzi ją ku znakomitej kulminacji.

ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904) Czeski kompozytor, dyrygent i pedagog. W arka muzyki wprowadza go ojciec, wiejski oberżysta i muzykant. Jego pierwszymi scenami koncertowymi są miejscowe gospody i kościoły. W wieku 16 lat rozpoczyna studia w praskiej szkole organistów, pobierając nauki w zakresie gry na organach, śpiewu kościelnego, kompozycji oraz teorii. Szkołę kończy na drugiej pozycji, wykonując podczas recitalu dyplomowego Preludia i fugi swojego autorstwa. Od 1860 zarabia na życie graniem w kapeli, następnie zostaje zatrudniony jako altowiolista w praskiej orkiestrze. Rok 1865 daje początek trwającej niemal całe życie, nieodwzajemnionej miłości Dvořáka do uczennicy, Josefíny Čermákovéj. W tym czasie powstają pierwsze ważne dzieła kompozytora, m.in. I i II Symfonia. W 1871 rezygnuje z pracy w orkiestrze i poświęca się twórczości. Pierwszy sukces przynosi 32-letniemu kompozytorowi wykonanie Hymnu „Spadkobiercy Białej Góry”. Rok później Dvořák żeni się z Anną Čermákovą, młodszą siostrą Josefíny. Aktywność twórcza kompozytora wkrótce wzrasta dzięki otrzymaniu państwowego stypendium artystycznego oraz poparciu Brahmsa, członka komisji stypendialnej, który stanie się wkrótce przyjacielem Dvořáka oraz powie o nim: „Byłbym zadowolony, gdyby wpadło mi na myśl jako główny temat to, co jemu przelatuje przez głowę tylko tak, mimochodem”. Powstają „Duety morawskie”,

„V Symfonia”, „Koncert fortepianowy”, „Wariacje symfoniczne” oraz – oratorium „Stabat Mater”. W tym czasie Dvořák zyskuje stałego wydawcę oraz zostaje członkiem, a następnie prezesem sekcji muzycznej, stowarzyszenia artystycznego Umělecká beseda. Jego utwory wykonują wybitni dyrygenci. On sam również zyskuje sławę jako dyrygent, prowadząc orkiestry w kraju i za granicą. Absolutny słuch, muzykalność, doskonałe poczucie rytmu i panowanie nad zespołem przynoszą mu na tym polu wiele sukcesów. Jest perfekcjonistą, który wysłyszy każdą fałszywą nutę. Jak podaje biograf kompozytora: „Kiedyś podczas próby nagle energicznie zastukał pałeczką i doskoczył do puzonisty, któremu – po raz któryś z rzędu – coś nie wychodziło. Cała orkiestra czekała na wybuch, ale Dvořák spojrzawszy puzoniście w oczy, roześmiał się, bez słowa wrócił do pulpitu i dalej prowadził próbę”. Schizofreniczna sytuacja, w jakiej się znajdował, będąc często zarówno kompozytorem, jak i dyrygentem własnych dzieł, nie była w stanie wpłynąć na jego stosunek do nich: „Oczywiście własne dzieła niejednokrotnie przerabiał, ale nigdy nie robił tego bezpośrednio pod wrażeniem żywego dźwięku orkiestry. Dyrygent Dvořák szanował i respektował Dvořáka kompozytora”. Za popularnością utworów Dvořáka w Anglii idzie zaproszenie na koncerty. Wykonanie „Stabat Mater” (Birmingham, 1884) jest spektakularnym sukcesem i staje się początkiem światowej sławy kompozytora. W kolejnych latach Dvořák zostaje mianowany członkiem Czeskiej Akademii Nauk i Sztuk, otrzymuje tytuły doktora honoris causa Uniwersytetu im. Karola w Pradze oraz Uniwersytetu w Cambridge, dyryguje w Londynie prawykonaniem

„VIII Symfonii” oraz w Birmingham – prawykonaniem „Requiem”. W 1892 wyjeżdża do Nowego Jorku, aby objąć stanowisko dyrektora National Conservatory. W USA kończy „IX Symfonię”, swoje najśłynniejsze dzieło, którego prawykonanie zostaje uznane za jedno z najważniejszych wydarzeń amerykańskiej sceny muzycznej. W miesiącach letnich podróżuje do ojczyzny (Spillville, Wysoka), następnie w USA pracuje m.in. nad „Koncertem wiolonczelowym”. Dowiedziawszy się o śmierci Josefíny Čermákovéj, zmienia zakończenie kompozycji, włączając do niego fragment pieśni miłosnej. W 1896 odwiedza w Wiedniu Brucknera, a w roku kolejnym umierającego Brahmsa. W tym czasie pisze „Pieśń bohaterską”; prawykonanie prowadzi Gustav Mahler. W ostatnich latach życia Dvořák zostaje dyrektorem konserwatorium praskiego, prowadzi intensywną działalność pedagogiczną, popada jednak w przygnębienie, przerywając na kilka miesięcy prace kompozytorskie. W 1903 powstaje ostatnie dzieło, opera „Armida”. Umiera nagle, na skutek udaru. Pogrzeb Dvořáka odbywa się przy dźwiękach „Requiem”.

Antonín Dvořák był przede wszystkim poświęcony swojej twórczości, nawet artystyczne kryzysy nie były w stanie przerwać na dłużej jego twórczej inwencji. Zostawił po sobie ponad 150 ukończonych dzieł oraz mnóstwo szkiców i projektów. „Muzyką zajęty był bezustannie, często nawet w towarzystwie – wbrew dobremu wychowaniu – pogwizdywał sobie motyw, który właśnie przyszedł mu na myśl”. Uczestnicząc w spotkaniach, rozmowach, pozostawał często jakby na uboczu, skupiony na wewnętrznym toku swoich myśli. Pochłonięty pracą, odcinał się od świata: „Kiedyś żona zastała go piszącego w pokoju

pełnym sadzy i popiołu – zupełnie nie zauważył, że ze ściany wypadła rura do pieca”. Jako dyrygent był niesłychanie wymagający wobec muzyków, z którymi pracował. Z kolei jako kompozytor, także sobie stawiał wysoko poprzeczkę, przyglądając się własnym dziełom z dużym krytycyzmem. Jak sam mówił: „Ołówek to wspaniały wynalazek, ale jeszcze wspanialszym wynalazkiem jest guma. Zwykle po napisaniu kilku taktów biorę gumę i zaczynam ścierać; często ścieram tak długo, że na papierze nie zostaje prawie nic albo bardzo mało. Ale to, co zostanie, jest dobre”. Był człowiekiem wierzącym, ale oddanym Bogu, a nie religii. Skończywszy dzieło, dodawał przy swoim podpisie, w wyrazie wdzięczności: „Dzięki Bogu”. Największe znaczenie w twórczości Dvořáka posiada cykl dziewięciu symfonii. W niektórych uwidacznia się dążenie do integracji cyklu – powtarzalność motywów w symfoniach I, V i IX. Dvořák jest także autorem poematów symfonicznych, suit i innych utworów orkiestrowych („Pieśń bohaterska”, „Wodnik”, „Złoty kołowrotek”, „Wariacje symfoniczne”, „Scherzo capriccioso”, „Tańce słowiańskie”, „Legendy”, „Rapsodia słowiańska”, „Suita Czeska”), koncertów (skrzypcowych, wiolonczelowych i fortepianowych), uwertur koncertowych, utworów fortepianowych i kameralnych (w tym słynny „Kwartet smyczkowy F-dur „Amerykański””), wokalnych i wokalno-instrumentalnych („Stabat Mater”, „Święta Ludmiła”, „Requiem”) oraz oper („Rusałka”, „Diabeł i Kasia”, „Dimitrij”, „Armida”). Mocnymi cechami dzieł Dvořáka są melodyka i element harmoniczny, łączące się ze swobodną i kreatywną inwencją. Kompozytor osiągnął umiejętność właściwego różnicowania tematów oraz podporządkowywania

inwencji świadomym wyborom w latach 70., osiągając szczyt w tym zakresie w latach 90. XIX wieku. Dzieła instrumentalne cechuje barwność rytmiczna – dużo prostsza w partiach wokalnych. Za wybitną uznaje się powszechnie instrumentację Dvořáka, który, jak się powiada, komponując „myślał instrumentami”. Brahms, zapytany o to, jaki podręcznik instrumentacji mógłby polecić, odpowiedział: „Kupcie sobie kilka partytur Dvořáka!” Czeski kompozytor był także wyśmienitym architektem muzycznych form, łączącym w zwartym i uporządkowanym kształcie mnogość pomysłów. Twórczość Dvořáka wpisuje się w styl późnego romantyzmu, ukształtowana jest przez tradycję beethovenowską, wpływ Liszta i Wagnera oraz muzykę ludową krajów słowiańskich i folklor amerykański. Dvořák najwyżej cenił Beethovena oraz symfonie Schuberta, ze współczesnych – Brahmsa i Czajkowskiego. W dyskursie krytycznym kładzie się z reguły nacisk na folklorystyczne inspiracje w twórczości Dvořáka, marginalizując – niesłusznie – problematykę związaną z technikami kompozytorskimi i wartością artystyczną dzieł.

Edward Elgar
Introdukcja i allegro
na kwartet smyczkowy
i orkiestrę smyczkową, Op. 47 (1905)

- 1. Moderato**
- 2. Allegro**
- 3. Allegro (Fugue)**

Spacerując wzdłuż walijskiego wybrzeża, usłyszał ponoć Elgar dobiegający go z oddali śpiew chóru. Uchwyconą melodię miał wykorzystać

potem, pisząc „Introdukcję i allegro na kwartet smyczkowy i orkiestrę smyczkową”, utwór, który od pierwszej niemal nuty ujawnia swój rys muzyki „otwartej przestrzeni”. Kompozycja powstała z myślą o koncercie dzieł Elgara w wykonaniu nowo powstałej London Symphony Orchestra. Zadeedykowana została Samuelowi Sanfordowi, inicjatorowi przyznania Elgarowi honorowego doktoratu uniwersytetu w Yale. Początkowo przyjęta chłodno zyskała wkrótce opinię arcydzieła oraz jest obecnie równie popularna wśród wykonawców jak i publiczności. Dzieło zamyka płodny okres w twórczości kompozytora, po którym nastąpił etap zwątpienia i poszukiwania własnej tożsamości artystycznej. Partia orkiestry, uzupełniona łagodnie brzmiącym kwartetem smyczkowym, każe się doszukiwać związku z barokową formą concerto grosso. Utwór przypomina w swojej budowie wielowarstwowy poemat symfoniczny o wielu wyjątkowych tematach, żywiołowy i oparty na swobodnej grze wyobraźni. Wcześniejsze utwory Elgara cechowały się szczególną zawziętością i prywatnym tonem, tutaj mamy do czynienia z napisanymi z rozmachem melodiami i tematami, które mnożone mocą polifonicznej zasady konstytuują dzieło o jasno określonej strukturze oraz stawiające wykonawcom wysokie wymagania (szczególnej wirtuozerii wymagają zwłaszcza partie skrzypiec), stając się jednym z największych wyzwania w repertuarze orkiestrowym.

EDWARD ELGAR (1857-1934) Jeden z wybitnych twórców muzycznych swojego czasu, jego dwie symfonie należą do najważniejszych brytyjskich utworów tego gatunku. Ojciec, właściciel

sklepu muzycznego i kościelny organista, uczy go w dzieciństwie gry na fortepianie, organach i skrzypcach. Poza tymi doświadczeniami, Elgar pozostaje muzycznym samoukiem, co sprawia, że do czasu sukcesu wariacji „Enigma” (1899) jest uważany za kompozytora prowincjonalnego, niewartego zainteresowania. Dzięki dostępowi do wydawnictw muzycznych w sklepie ojca, studiuje podręczniki kompozycji i liczne partytury. Już w wieku kilkunastu lat rozpoczyna działalność muzyczną, przejmując początkowo część kościelnych obowiązków ojca, następnie pracuje jako akompaniator, skrzypek, dyrygent i nauczyciel. Podejmuje pierwsze próby kompozytorskie, a w 1882 podróżuje do Lipska, gdzie poznaje muzykę Schumanna; jej wpływ odnaleźć można w kolejnych dziełach Elgara. W wieku 32 lat poślubia starszą o 8 lat pisarkę Caroline Alice Roberts, która przekonuje go, by zrezygnował z rozpraszającej go pracy i skupił się jedynie na aktywności twórczej. Żona jest pierwszym krytykiem jego dzieł, a najważniejsze z nich powstają właśnie w okresie ich małżeństwa, zakończonego śmiercią żony w 1920. Skąpe początkowo uznanie świata muzycznego wywołuje w kompozytorze zwątpienie i stany depresyjne, z którymi radzi sobie dzięki przekonaniu żony o jego talencie. Pierwszym znaczącym utworem Elgara jest uwertura „Froissart”, z kolei jego niemieckie podróże owocują pieśniami „From the Bavarian Highlands”. Zainteresowanie muzycznego Londynu przynosi Elgarowi wykonanie wariacji „Enigma” – utworu będącego hołdem dla żony i wspierających go przyjaciół – poza Anglią zdobywa popularność dzięki oratorium „The Dream of Gerontius”. W pierwszej dekadzie XX wieku pisze wiele ważnych

dzieł, m.in. I i II Symfonię, „Koncert skrzypcowy h-moll” oraz cykl marszów orkiestrowych „Pomp and Circumstance” - pierwszy z nich „Land of Hope and Glory” staje się nieoficjalnym, drugim hymnem Imperium Brytyjskiego. Elgar, kompozytor już o ugruntowanej pozycji, odbywa tournée po Kanadzie i USA, dyrygując własnymi utworami. Przez rok pracuje także jako dyrygent London Symphony Orchestra. Kolejny sukces pojawia się wraz wykonaniem studium symfonicznego „Falstaff” na festiwalu w Leeds. Od 1914 nagrywa swoje kompozycje dla Gramophone Company. Aktywność twórcza Elgara spada po śmierci jego wydawcy (1909), a lata I wojny światowej pogłębiają jeszcze jego melancholijne nastroje, które owocują dziełami bardziej intymnymi, przesyconymi cierpieniem. W 1919 pisze swoje ostatnie ważne dzieło, mistrzowski „Koncert wiolonczelowy e-moll”, w którym ucieleśnia się smutek i niepewność autora w obliczu choroby żony. W roku kolejnym Elgar jest już wdowcem. Od tego czasu skupia się na działalności dyrygenckiej (prowadzi m.in. koncert skrzypcowy młodego Yehudiego Menuhina) oraz nagrywaniu własnych kompozycji; dzięki tym rejestracjom wiele mistrzowskich interpretacji dzieł Elgara przetrwało dla potomności. Pracę nad „Symfonią nr 3” przerywa śmierć kompozytora. W uznaniu osiągnięć artystycznych uhonorowany wieloma odznaczeniami i tytułami, m.in. tytułem szlacheckim (1904), Order of Merit (1911) oraz doktoratami honorowymi uniwersytetów w Cambridge, Durham, Leeds, Oxford, Yale, Aberdeen, Pensylwania.

Sir Edward Elgar, w zakresie twórczości kompozytorskiej – samouk, zaznaczył swoją obecność w historii muzyki dzięki symfoniom, poematom symfonicznym, koncertom i oratoriom. Pisał również utwory kameralne, fortepianowe, marsze, pieśni. Jego postromantyczne, klasycyzujące dzieła przerwały w opinii badaczy 150-letni okres muzycznej bessy, jaka zapanowała w Anglii po śmierci Purcella i Händla. Mimo, że nawiązania do tradycyjnej melodyki angielskiej pojawiają się u Elgara z rzadka, to z uwagi na swoje umiłowanie ojczyzny, jej historii i literatury, oraz tworzone dzieła programowe czy zawierające treść literacką jest uważany za kompozytora narodowego. Wśród dzieł utrzymanych w tym nurcie znajdują się: kantata „Caractacus”, uwertura „Froissart”, oratorium „The Dream of Gerontius”, studium symfoniczne „Falstaff” oraz liczne utwory okolicznościowe, jak np. „Coronation March” napisany z okazji koronacji Jerzego V. Z kolei w uwerturze „Cockaigne. In London Town” odnaleźć można ilustrację miejskiego życia i ulicznego ruchu. Elgarowi udało się uniezależnić od perspektywy literacko-programowej w „Symfonii nr 1”. Kolejne – „Koncert skrzypcowy h-moll” i „Symfonia nr 2” – podtrzymały częściowo tę tendencję. Do najważniejszych cech twórczości kompozytorskiej Elgara należą obfitość tematów, neoromantyczna harmonika i instrumentacja oraz liryczna kantylena. Z uwagi na sposób traktowania instrumentów orkiestrowych i przekształcania tematów interpretatorzy akcentują nawiązanie do muzyki Dwořáka. Wśród innych kompozytorów, którzy wywarli wpływ na Elgara, wymieniani są: Mendelssohn, Berlioz, Wagner, Strauss i Brahms.

Felix Mendelssohn-Bartholdy **Symfonia nr 4 A-dur („Włoska”), Op. 90 (1833)**

- 1. Allegro vivace**
- 2. Andante con moto**
- 3. Con moto moderato**
- 4. Saltarello: Presto**

Od dnia prawykonania, którym dyrygował kompozytor, „Symfonia nr 4” jest najpopularniejszym dziełem symfonicznym Mendelssohna, a jej otwarciem należy do najsłynniejszych fragmentów w historii muzyki. On sam, nie do końca zadowolony z ostatecznego kształtu dzieła, planował skorygować partyturę przed wydaniem. Zamiaru tego nigdy nie zrealizował, a dzieło zostało opublikowane dopiero po jego śmierci. Napisał je w wieku 24 lat; zainspirowany podróżą do Włoch zapragnął wcielić wrażenia, jakie zrodziły w nim tamtejsze krajobrazy oraz kultura i mieszkańcy. W liście do rodziców zwierzał się, że dzięki tym doświadczeniom potrafi odnaleźć najwyższą radość w życiu. W podobnym tonie pisał jakiś czas później do siostry: „Symfonia włoska czyni wielkie postępy. Będzie to najweselszy utwór, jaki kiedykolwiek napisałem”. W tej niezwykle żywiołowej, tryskającej energią kompozycji ujawnia się typowa dla Mendelssohna tekstura orkiestrowa: flety, oboje, klarnety i fagoty budują harmoniczne tło dla melodyjnej linii skrzypiec. Otwiera ją radosna część w subdominancie d-moll, którą Mendelssohn wysłuchał podczas religijnych procesji w Neapolu. W części drugiej badacze odnajdują albo melodię czeskiej pieśni pielgrzymiej, albo interpretację chorału „Es war ein König in Thule” K. F. Zeltera do wiersza Goethego. Inspiracja Goethem pojawia się także prawdopodobnie w części kolejnej,

wykorzystującej melodię menueta, tym razem wskazuje się na humorystyczny wiersz „Lilis Park”. Dzieło zamyka część Saltarello, zatytułowana tak od nazwy skocznej, włoskiej tańca ludowego, którego charakter zostaje oddany przez szybki główny temat tej części.

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY (1809-1847) Urodzony w Hamburgu kompozytor, dyrygent i pianista żydowskiego pochodzenia, jeden z najwybitniejszych twórców wczesnego romantyzmu, którego dorobek oraz ujawniony już we wczesnym dzieciństwie talent uczyniły go następcą Mozarta. Mendelssohn, uważany za cudowne dziecko, od najwcześniejszych lat uczył się gry na fortepianie i skrzypcach. Ma również do czynienia z elitą intelektualną i artystyczną; już jako dziecko przyjaźnił się z Goethem. Wraz z siostrą Fanny uczył się teorii muzyki i kompozycji. W wieku 11 lat pisze swoje pierwsze utwory fortepianowe, intensywna praca młodego Mendelssohna doprowadza go wkrótce – po stworzeniu blisko stu dzieł – do „Oktetu smyczkowego Es-dur”, który komponuje jako szesnastolatek i który przedstawia go jako w pełni dojrzałego twórcę. Rodzice kompozytora prowadzą w tym czasie salon artystyczny, będący miejscem spotkań utalentowanej młodzieży. Poza edukacją muzyczną Mendelssohn studiuje literaturę, sztukę i filozofię. Na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie bierze udział w wykładach z estetyki Hegla. W wyniku uprzedzeń antysemickich odrzucona zostaje jego kandydatura na stanowisko dyrektora berlińskiej Singakademie. Przez kilka lat Mendelssohn pełni jednak w Düsseldorfie funkcję dyrektora

muzycznego, prowadząc miejskie festiwale i towarzystwa muzyczne. Po śmierci ojca przenosi się do Lipska, gdzie obejmuje stanowisko dyrygenta Gewandhausu. Król saski Fryderyk August II nadaje mu honorowy tytuł kapelmistrza dworskiego. Na kilka lat przed śmiercią Mendelssohn doprowadza do utworzenia w Lipsku konserwatorium muzycznego, na którego czele staje, obejmując klasę kompozycji.

Wiele dzieł Mendelssohna powstało podczas licznych podróży po Europie, nowe doświadczenia inspirowały jego aktywność twórczą. Podobnie też przebiegała jego edukacja, będąca raczej wynikiem kontaktów towarzyskich i przyjacielskich, niż usystematyzowanego toku nauczania. Nie do przecenienia są zasługi Mendelssohna dla odrodzenia zainteresowania muzyką J. S. Bacha, której był miłośnikiem. Dyrygując „Pasją wg św. Mateusza”, Mendelssohn sprawił, że twórczość mistrza powróciła po latach zapomnienia do sal koncertowych. Ustabilizowane życie osobiste i poczucie zawodowego spełnienia uczyniły z Mendelssohna doskonale przeciwieństwo wzorca romantycznego artysty, wiodącego niespokojną i burzliwą egzystencję. Pozostając pod wpływem klasycznych wzorców, odnosił się on także z nieufnością do awangardowych rozwiązań muzycznych epoki, charakterystycznych dla takich twórców, jak Wagner, Berlioz, Chopin czy Liszt. Jego dorobek obejmuje symfonie, koncerty, opery, oratoria, utwory chóralskie i pieśni, dzieła kameralne i fortepianowe. Wszechstronna edukacja Mendelssohna uczyniła go prawdziwym człowiekiem renesansu, owocując dziełami, będącymi apoteozą życia i czerpiącymi tak z muzycznych, jak i literackich

oraz artystycznych doświadczeń. Należy jednak podkreślić, że priorytetowo traktował on wymagania i naturę muzycznego języka, względy wobec niego zewnętrzne uznając jedynie za źródło inspiracji. Jak żaden inny kompozytor swojej epoki zachwycony był pięknem natury. Głębia duchowych doświadczeń Mendelssohna znalazła wyraz w jego dziełach religijnych. Będąc jednym z pierwszych wielkich kompozytorów XIX-wiecznego romantyzmu, zdobył jednocześnie dużą popularność w Anglii, gdzie podróżował wielokrotnie w ciągu swojego życia, stając się ulubieńcem królowej Wiktorii, której zadedykował „III Symfonię „Szkocką””. Doceniany przez współczesnych, odnosił sukcesy kompozytorskie i dyrygenckie, osiągając status autorytetu muzycznej Europy tamtych czasów. Antysemickie nastroje pierwszej połowy XX wieku sprawiły, że Mendelssohn popadł w Niemczech w zapomnienie. W wyniku nierzetelnych interpretacji i analiz kompozytor zaczął być traktowany jako drugorzędny twórca i reprezentant sentymentalizmu romantycznego. Do łask melomanów i teoretyków powrócił w latach 60. XX wieku, m.in. dzięki pełnej edycji jego dzieł.

foto. Jarosław Antoniuk

ŹRÓDŁA

- Classical Archives – classicalarchives.com
- Encyclopedia Britannica – britannica.com
- Universal Edition – universaledition.com
- Encyklopedia Muzyczna PWM
- Encyklopedia Muzyki PWN
- Elliott Antokoletz „Muzyka XX wieku”, Poznań 2009
- Jiří Berkovec „Dworzak”, PWM 1976
- Adam Czartkowski „Beethoven. Próba portretu duchowego”, PIW 2010
- Alfred Einstein „Mozart. Człowiek i dzieło”, PWM 1983
- Alfred Einstein „Muzyka w epoce romantyzmu”, PWM 1983
- Mariusz Herma „Największy mistyk naszych czasów” – ziemianicyja.pl
- Stefan Jarociński „Mozart”, PWM 1988
- Köhler Karl-Heinz „Mendelssohn Bartholdy”, PWM 1980
- Annette Kolb „Mozart”, PIW 1990
- Ates Orga „Beethoven”, PWM 2001
- Romain Rolland „Beethoven”, PWM 1984
- Alex Ross „Reszta jest hałasem”, PIW 2011
- Bogusław Schaeffer „Dzieje muzyki”, WSiP 1993
- Bogusław Schaeffer „Muzyka XX wieku”, Wydawnictwo Literackie 1975
- Richard Taruskin „Music of Early Twentieth Century”, Oxford University Press 2010
- Mieczysław Tomaszewski (red.) „Beethoven. Studia i interpretacje”, Akademia Muzyczna w Krakowie 2000
- Tadeusz A. Zieliński „Bartók”, PWM 1980
- strony internetowe dedykowane twórczości kompozytorów i wykonawców:
annaserafinska.com, antonin-dvorak.cz,
balanescu.com, beethoven.org.pl,
besterquartet.com, ecmrecords.com,
filharmoniakaliska.pl, madvision.pl,
mischakozlowski.com, sonigtchakerian.it,
thetoobes.com, zwierciadlo.pl/mpf,
facebook.com/laboratoriumpiesni,
facebook.com/slalomex, facebook.com/trzydniopozniej

Zamieszczone w katalogu zdjęcia pochodzą z materiałów promocyjnych otrzymanych od artystów, archiwum UM Puławy i archiwum Stowarzyszenia Dwa Brzegi.